

30/12/1960 GÜN VE 193 SAYILI
GELİR VERGİSİ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
İLİŞKİN KANUN

Kanun No: 2361

Kabul Tarihi: 24-12.1980

(27.12.1980 gün ve 17203 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

GEREKÇESİ,
KANUN TASARISI
VE
İHTİSAS KOMİSYON RAPORLARI

Milli Güvenlik Konseyi S. Sayısı: 76 (1/60)

76'ya 1 nci **Ek**

76'ya 2 nci **Ek**

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ

31.12.1960 GÜN VE 193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISI

*T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi
Başkanlığı
Savı: 101-641/07363*

25.11.1980

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 21.11.1980 tarihinde kararlaştırılan "31.12.1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun tasarısı" ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

*Bülend Ulusu
Başbakan*

GENEL GEREKÇE

Ülkemiz ekonomisinin sağlam ve istikrarlı bir yapıya kavuşturulabilmesi için getirilen ekonomik tedbirler yanında ele alınması gerekli en önemli konulardan biri de vergi politikası ve vergi sisteminde yapılacak değişikliklerdir.

Bütün kalkınma planlarında yer verilmesine rağmen vergi sistemini iyileştirecek ve özellikle Gelir Vergisi yoluyla sosyal adaleti sağlamak gayelerine yönelik hiçbir değişiklik bugüne kadar yapılamamıştır.

Bu defa Gelir Vergisi; kamuya kaynak sağlayan, gelir dağılımını etkileyen ve ekonomiyi yönlendiren bir sistem olarak;

1. Mevcut yapıyı daha adil hale getirmek,
2. Verginin verimliliğini artırarak, kamu harcamalarını sağlıklı kaynaklara dayandırmak,
3. Ekonomideki değişme ve gelişmeleri yakından izleyebilecek bir esneklik kazandırarak vergi kayıplarına önleyici yeni müesseseler getirmek,

Üzere üç ana hedef dahilinde yeniden gözden geçirilmiştir.

Gelir Vergisinin gelir dağılımını yönlendirici şahsi bir vergi oluşu sebebiyle, yeni düzenlemelerde sosyal adalet gayesi ekonomik ve mali gayelerle de büyük bir tezat teşkil etmeyecek şekilde ön plana alınmıştır.

Nitekim ortalama % 65'i ücretlilerce ödenen bu önemli verginin kapsamındaki yıllık beyanname veren mükelleflerin yaklaşık bir milyonu 25 000 liranın altında gelir beyan etmektedir. Götürü mükellefler ile zirai kazanç mükelleflerinin ödedikleri vergiler ise yok denebilecek bir seviyededir.

Ücretlerin stopaj yoluyla vergilenmesi diğer ticari, zirai, serbest meslek ve sair kazançlarla, gayrimenkul sermaye iratlarında gelirin bir yıl sonra vergilendirilmesi de Gelir Vergisi sistemine yöneltlen önemli eleştirilerden birisi olmuştur.

Öte yandan Gelir Vergisi sistemi ekonomik ve sosyal gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Özellikle enflasyon Gelir Vergisi sisteminin yapısını ilkelere ters düşecek şekilde bozmuştur.

Gelir Vergisinde yer alan otokontrol müesseseleri uygulamada aksayan yanları ile gerçek geliri kavramada yetersiz kalmıştır.

Gelir Vergisinin önemli bir meselesi de menkul sermaye iratlarının gerektiği ölçüde kavranamamasıdır.

Bütün bunlar Gelir Vergisindeki aksaklıkları ve meydana gelen adaletsizliği yeteri kadar gözler önüne sermektedir.

Yukarıda belirtilen sakıncaları gidermek için yeni vergilere başvurulmadan mevcut sistemin iyileştirilmesi, vergi toplama ve kontrolde etkinliğin artırılması; vergi yükünün adil bir şekilde dağıtılması, vergi politikasının temel ilkesi olan "ödeme gücüne göre vergilendirme"nin gerçekleştirilmesi, eşit gelirler arasında sosyal adalet gayesine uymayan bir ayırımın önlenmesi, vergi tarifesinin müterakkilik espirisine uygun olarak yeniden düzenlenmesi; yatay vergi eşitliğini zedeleyen ayrıcalıkların kaldırılması yönünde düzenlemeler yapılmıştır.

Teklif edilen temel değişiklikleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

Muafiyet ve İstisnalar:

Muafiyet ve istisnalar yeniden ele alınmış ve günün şartlarına uyanlar ıslah edilmiş, uymayanlar kaldırılmıştır.

— Dar mükelleflerin Türkiye'den yaptıkları ihracat ile mevduat faizleri ile menkul kıymet satışından doğan kazançlarına tanınan istisna kaldırılmıştır.

— Köylerde perakende ticaret işlerini bir iş yeri açmak suretiyle yapanlara tanınan esnaf muafılığı kaldırılmıştır.

— Zirai kazançların etkili bir şekilde vergilendirilebilmesi için, taban fiyatlarındaki artışlar ve enflasyon da dikkate alınarak küçük çiftçi muafılığındaki satış tutarı ölçüsü yükseltilmiş, işletme büyüklüğü ölçüleri de ortalama verim ve satış fiyatları dikkate alınarak yeniden tespit edilmiştir.

— Zirai kazançlar, maden suları işletmeleri ve tasarruf mevduatı faizleri için mevcut istisnalar ile yaşlılık muafiyetleri kaldırılmıştır.

— Göçmen ve mülteci muafılığındaki muafiyet haddi yükseltilmiştir.

— Serbest meslek kazançları istisnası yükseltilmiştir.

— Gayrimenkul sermaye iradları istisnası mesken edinmeyi teşvik ve koruma gayesi ile mesken olarak kullanılan binalara inhisar ettirilmiştir ve yükseltilmiştir.

— Sakatlık istisnası sakatlık indirimi haline dönüştürülerek, sakatlıklar iki dereceye ayrılmış ve daha önce tadadi olarak belirtilen sakatlık türleri arttırılmıştır.

İndirimler Tarife ve Ücretler:

Bilindiği üzere Gelir vergileri sosyal gayeli düzenlemelere en elverişli vergilerdir. Bu sebeple Gelir Vergisinde sosyal adaleti ve vergi adaletini sağlayıcı rol oynamak üzere yer alan en az geçim indirimi müterakki vergi tarifesine ve ücretlilere ayrıcalık tanıyan ayırma prensipleri yeniden gözden geçirilmiştir.

Yeni düzenlemede "En az geçim indirimi" "Genel indirim" şekline dönüştürülmüş ve yine 5 çocuklu bir aile için bu miktar yıllık 6 480 liradan 21 600 liraya yükseltilerek bütün mükelleflere belli bir rahatlık getirilmiştir. Bu durumda daha önce 5 çocuklu evli bir mükellef 6 480 liranın vergisi olan 925 liralık bir indirimden istifade ederken yeni düzenlemeye göre aynı mükellef 21 600 liranın vergisi olan 8 640 lira gibi önemli bir vergi indiriminden faydalanmaktadır.

Mevcut sistemde yıllık 1 800 lira olan özel indirim, ücretlilere tanınan ilave bir indirim olarak, enflasyonun da etkisiyle çok düşük bir seviyeye inmiş bulunmaktadır.

Gerçekten sosyal adalet anlayışına uygun olarak gelirlerini korumak gayesi ile bir ayrıcalık tanınması gerekiyorsa, 1 800 lira gibi sembolik bir rakam halindeki özel indirim haddinin yükseltilmesi zorunludur.

Bu sebeple söz konusu özel indirim ücretlileri gerçekten koruyacak bir seviyeye (54 000 liraya) yükseltilmiştir.

Böylece şimdiye kadar ücretliye özel indirim vasıtasıyla yıllık 1 800 liranın vergisi olan 178 lira vergi avantajı tanınmışken yeni düzenlene ile 54 000 liranın yıllık vergisi olan 21 600 liralık bir vergi avantajı sağlanmaktadır.

Tarife:

Bilindiği üzere son yıllarda ücret üzerindeki vergi yükü büyük ölçüde artmış ve sosyal adalet ağır bir şekilde zedelenmişti.

Halen 1 nci dereceden maaş alan bir memurun brüt 53 000 lira olan maaşı üzerinden % 50 oranında 26 502 TL. vergi, 6 ncı derecedeki bir memurun 18 075 TL. brüt maaşı üzerinden % 41.8 oranında 7 559 TL. vergi, 15 nci derecedeki bir memurun ise 9 000 TL. brüt maaşı üzerinden %, 33 oranında 2 977 TL. vergi kesilmektedir. Tasarıyla getirilen indirim miktarları ve vergi tarifesinin yeniden düzenlenmesi neticesinde bu memurların maaşlarında 1 nci derecede 10 027 TL. 6 ncı derecede 3 391 TL. 15 nci derecede ise 2 107 TL. net artış meydana gelmektedir. Bu hesaplamalar evli iki çocuklu bir mükellef esas alınarak yapılmıştır.

Ayrıca, yeni vergi tarifesi ile alt ve orta gelir dilimlerinin vergi yükleri hafifletilmektedir.

Vergiye tabi matrah	Bugünkü tarifeye göre vergi yükü	Yeni tarifeye göre vergi yükü
500 000	% 53.37	% 40
1 000 000	% 60.04	% 40
3 000 000	% 60	% 43,3
5 000 000	% 60	% 46
10 000 000	% 60	% 63
25 000 000	% 60	% 65,2

Yukarıdaki tablonun tetkikinden de anlaşılacağı üzere alt ve orta gelir dilimlerinin vergi yükü önemli ölçüde azaltılırken, üst gelir dilimlerinin vergi yüklerinde ise bir artış sağlanmak suretiyle müterakkiyet prensibinin esprisine bağlı kalınarak sosyal adalet temin edilmek istenmiştir.

Ticari Kazançlar:

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işlerinde kâr ve zararın tespiti ve vergilendirilmesi mükelleflere ve idareye kolaylık sağlayacak yeni esaslara bağlanmış, öteden beri büyük güçlükler arz eden dağıtım usulüne son verilmiştir.

Ticari kazançların götürü şekilde vergilendirilmesi için tespit edilmiş olan ciro hadleri, bu gruptaki mükelleflerin hadleri her an aşma ve gerçek usulde vergilendirilme endişesiyle belge alıp vermekten kaçınmaları sonucunda ortaya çıkan oto kontroldaki kopmaları bir ölçüde önlemek üzere, on katına çıkarılmaktadır. Öte yandan artık götürü usulde vergilendirilmeleri götürü sistemin amacıyla uyuşmayan bazı faaliyet neveleri de bu usulün dışına çıkarılarak gerçek usule alınmaktadır.

Zirai Kazançlar:

Zirai kazançların gelir vergisi kapsamına alındığı tarihten bu yana sürekli olarak, çiftçi mükelleflerin büyük çoğunluğu götürü gider usulünü tercih etmişlerdir. Ancak, zirai kazançların daha etkin bir şekilde vergilendirilmesi için gerçek usulün yaygınlaştırılmasının zorunlu olduğu açıktır. Mükelleflerin götürü gider usulünü tercih etmelerinin başlıca iki nedeni vardır.

1. Götürü gider usulünün uygulanmasının çok kolay olması;
2. Yürürlükteki Kanunun 54 ncü maddesinin son fıkrasında "Götürü gider emsallerinin % 70'den az olamayacağı" hükmünün yer alması ve aslında tarım faaliyetlerinin çoğunda yapılan gerçek giderlerin bu nispetin altında kalmasının bu usulü çekici kılmasıdır.

Açıklanan gerekçelerle, götürü gider emsallerinin % 70'den az olamayacağı yolundaki hüküm kaldırılarak, yürürlükteki kanunda yer alan çiftçilerin işletme hesabı esasında defter tutmalarına ilişkin had 1 000 000 liraya çıkarılmış ve bilanço esasında defter tutmada isteğe bağlı hale getirilmiştir.

Zirai kazançlarda yapılan bir diğer değişiklik de bu kazançlar üzerinden % 5 oranında tevkifat yapılmasına ilişkin olandır. Bu tevkifat satış hasılatı üzerinden ve küçük esnaf muafılığından faydalananlar dahil tüm zirai kazanç mükelleflerinden yapılacaktır. Böylece vergi sistemimizde geliştirilmeye çalışılan peşin ödeme bu tür kazançlara da şamil kılınmıştır.

Gayrimenkul Sermaye İratları:

Bu konuda üç önemli değişiklik getirilmiştir.

1. Gayrimenkul sermaye iratları bugün Gelir Vergisi yönünden en güç kavranılan alanlardan birini teşkil etmektedir. Şehirleşmenin hızla artması ve gelir teşkilatının bu hızla uygun biçimde otomasyona geçememesi sonucu kira gelirlerini tespit ve vergilendirmek güçleşmiştir. Bu nedenle gayrimenkullere ödenen kiralardan da 94 ncü maddeye göre % 25 vergi tevkifatı yapılması esası getirilerek bu irat türünde de peşin ödeme bir ölçüde temin edilmiştir.

2. "Emsal kira bedeli"ni düzenleyen 73 ncü madde, aslında bir otokontrol aracı olarak kanunda yer aldığı halde; çoğunlukla yetkili mercilerce takdir edilmiş kiranın bulunmaması ve gayri safi iratların da, özellikle binaların, eski veya yeni oluşlarına göre bazan çok yüksek bazan çok düşük olması nedeniyle, hem otokontrolardan beklenen sonucu sağlayamamış hem de mükellefler arasında vergi eşitliğini bozacak şekilde farklı uygulamalara yol açmıştır. Bu gerekçe bir yana, yeni Emlâk Vergisi sisteminin yürürlükteki hükme uymaması da maddenin yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmış ve emsal kira bedelinin tespitinde takdir edilmiş kira varsa onun, yoksa Emlâk Vergisi Kanununa göre tespit edilen vergi değerinin % 6'sının esas alınacağı öngörülmüştür.

3. Kalkınma planlarımızda öngörülen önlemlerden biri de, bina ve arazi vergilerinin Gelir Vergisine mahsubu yerine, gider yazılmasıdır.

Gerçekten, aynı reel bir verginin şahsi ve müterakki Gelir Vergisine mahsubu, teoride genellikle kabul edilmemektedir. Çünkü, mahsup vergide mükerrerliği önlemek için tanınan bir müessesedir. Mükerrerlik ise aynı mükelleften aynı neviden verginin iki defa alınması olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, Emlak Vergisi ile Gelir Vergisi arasında mükerrerlik söz konusu olmayacaktır. Ancak, safi gelirin vergilendirilmesi ilkesinden hareketle, Emlak Vergisinin, ilgili bulunduğu gayrimenkulun getirdiği gayri safi irattan gider olarak indirilmesini kabul etmek gerekir.

Açıklanan nedenlerle, bina ve arazi vergilerinin, Gelir Vergisine mahsubu usulünün terkedilmesi ve buna karşılık, gayrimenkul sermaye iradının safi miktarının tespiti sırasında gider olarak indirilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür.

Menkul Sermaye iratları:

Kurumlar Vergisi oranının % 40'a yükseltilmesi ile ilgili değişikliğe paralel olarak, menkul sermaye iratlarında vergi alacağı sistemi getirilmiş ve mevcut 96 ncı maddeye göre yapılan % 20 tevkifat kaldırılmıştır.

İhtiyarı Toplama:

Bilindiği üzere, yürürlükteki Kanunun 87 nci maddesi uyarınca, tam mükellefiyette, vergiye tabi yıllık gayrisafi kazanç ve iratlarının toplamı 10 000 lirayı aşmayan mükelleflerin, bu kazanç ve iratlarından tevkif yolu ile vergisi kesilmiş bulunanları beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir. Tespit edilen haddin nasıl hesaplanacağı kimlerin bu seçim hakkından yararlanamayacakları da maddede gösterilmiştir.

Uygulamalarda rastlanan aksaklıklar, bu maddenin yeniden ele alınmasını ve daha gerçekçi bir şekilde düzenlenmesini gerektirmiştir.

Yapılan değişiklikle, 10 000 liralık had vergi tarifesiyle uyumlu bir biçimde 3 000 000 liraya çıkarılmış ve böylece bir yandan sırf birleştirme nedeniyle bazı gelirlerin tamamına yakın kısmının vergi olarak alınması şeklinde sonuçlanan istisnai durumlar azaltılmış; öte yandan beyan dışı bırakılan bazı kazanç ve iratlarını beyanı da özendirilmiş olmaktadır.

Stopaj:

Bilindiği üzere, "Vergi tevkifatı" veya "Stopaj" aslında bir vergilendirme usulü değil tahsil usulü sayılmaktadır. Ancak, bazı hallerde, örneğin ücretlerde kesin vergilendirmenin yerine de geçebilmektedir. Kolay ve güvenilir olduğu için, uygulama alanı da oldukça geniştir. Bir anlamda taksitle ödeme olarak da nitelendirildiği için mükelleflerin toptan ödeme halinde uğrayacakları güçlükleri önlemesi bakımından mükelleflere yarar sağladığı gibi, güvenilir olması yönünden hazine çıkarlarına da uygundur. Bu nedendir ki, Kalkınma planlarımızda sürekli olarak "Stopaj usulünün yaygınlaştırılması" öngörülmektedir.

Kalkınma planlarında yer alan bu ilke gözönünde bulundurularak, kiralamalar ve zirai kazançlar da yürürlükteki 94 ncü maddenin kapsamına alınmış ve yeniden düzenlenen 94 ncü maddede sayılan kimselerin gene madde metninde belirtilen ödemeleri nakden veya hesaben yaptıkları anda tevkifata tabi tutmaları hükme bağlanmıştır.

Oto Kontrol:

Vergi güvenliğini sağlamak üzere, gelirle servet ve gider ilişkisinin kurulması mevcut belge düzeninin tam olarak uygulanmadığı alanlarda gerçek gelire yaklaşabilmek için bazı kanuni ölçülerin kullanılması amacıyla yaratılan müesseselere Gelir Vergisi sisteminde "Oto kontrol müesseseleri" veya "Oto kontrol araçları" denilmekte ve mevcut Gelir Vergisi Kanunumuzda bunlardan "Ortalama kâr haddi", "Asgari zirai kazanç", "Asgari Zirai Vergi", "Gider" ve "Servet beyanı" esasları yer almaktadır.

Tasarı ile gider, asgari zirai kazanç ve asgari zirai vergi esaslarına işlerlik kazandırılmış, ayrıca ortalama kâr haddi müessesesi yeniden düzenlenerek, hizmet işletmelerinin ve nakliyecilerin hâsılatını kavrayabilmek amacıyla Asgari Gayri Safi Hâsılat Esası" adı altında yenibir müessese ilave edilmiştir.

193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERE AİT MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1. — Dar mükellefiyetin konusu ve sınırlarını belirten 6 ncı maddenin, aşağıdaki gerekçelerle düzenlenmesi yoluna gidilmiştir.

Mevcut maddede yer alan; "Şu kadar ki, mevduat faizleri ile menkul kıymet satışından doğan kazançlar Türkiye'de elde edilmiş olsa dahi, bunlar vergi mevzuuna alınmaz" cümlesi metinden çıkarılmıştır.

Yürürlükteki hükümlere göre; dar mükellefiyete tabi olan gerçek kişilerin "Mevduat faizleri" ile "Menkul kıymet satışından doğan kazançları" Türkiye'de elde edilmiş olsa dahi vergi mevzuuna alınmamaktadır.

Bu suretle, herhangi bir yabancı gerçek kişinin bir Türk bankasından aldığı mevduat faizinden vergi kesintisi yapılmamakta; ayrıca, yabancı gerçek kişilerin Türkiye'de menkul kıymet satışından elde ettikleri kazançlarda vergi konusuna girmemektedir. Bu hükmün doğal sonucu olarak, dar mükellefiyete tabi gerçek kişilere bir vergi avantajı tanımak söz konusu olmaktadır ki, bu avantajı tanımanın bugün için herhangi bir ekonomik gerekçesi bulunmamaktadır. Aslında bu avantajdan yabancı gerçek kişiler görünüşte yararlanmakta tam mükellefiyete tabi oldukları kendi ülkelerinde söz konusu gelir unsurları üzerinde vergi ödediklerinden Türk hazinesinin yabancı ülke hazinesi lehine bir hakkından vazgeçmesi gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bugün için teşvik unsuru olmaktan çıkıp, bir anlamı kalmayan bu istisnanın kaldırılması uygun görülmüştür.

MADDE 2. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun dar mükelleflerde kazanç ve iratların Türkiye'de elde edilme koşullarını belirleyen 7 nci maddesinde aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır.

1. Maddenin ilk fıkrasının 1 Nolu bendinde yer alan parantez içi hüküm, metinden çıkarılmıştır. Anılan parantez içindeki hükümde; "(Bu şartları haiz olsalar dahi iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlardan, ihraç edilmek üzere Türkiye'de satın aldıkları veya imal ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere gönderenlerin bu işlerden doğan kazançları Türkiye'de elde edilmiş sayılmaz)" denilmektedir.

Ötedenberi "dar mükellefiyete tabi yabancı gerçek ve tüzel kişilerin ihraç edilmek üzere Türkiye'de satın aldıkları veya imal veya istihraç ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere göndermelerinden" doğan kazançların vergi muafiyetine son verilmesinin uygun olacağı yönünde yaygın bir kam mevcuttur. Ülkemizde, özellikle tütün ihracatı yönünden önem arz eden ve "maliyetine ihracat" diye tanımlanan bu işlemlerin, gerek vergi ve gerekse döviz kayıpları yarattığı ve yerli ihracatçılar aleyhine rekabet eşitsizliği doğurduğu, yıllardan beri gözlenmekte idi.

Bu parantez içi hükmünün ihdası sırasında esas itibariyle ihraç mallarımızın dış ülkelere satılmasının teşviki amacı güdülmüştü.

Ancak "maliyetine ihracat" müessesesi bir süre ihracatı teşvik etmiş olmakla birlikte özellikle Türk tütün ihracatçılarının yetişmesi ve sayılarının artması karşısında önemini büyük ölçüde yitirdiği gibi, memleket aleyhine işleyen bir müessese haline gelmiştir.

Vergi Reform Komisyonu, Ekim 1967 tarihinde düzenlediği bir raporla, maliyetine ihracatın yarattığı vergi ve döviz kayıpları ile, ekonomik yararlarını tartışma düzeyine getirmiş ve sonuç olarak mevcut muafiyetin kaldırılması görüşünü benimsemiştir. Bu defa 7 nci maddenin 1 nolu bendinde yer alan parantez içi hükmün kaldırılması yoluna gidilmiş, aynı nitelikte bir değişiklikle Kurumlar Vergisi Kanununda yapılmıştır.

2. Aynı maddenin ilk fıkrasının 3/b bendinde yer alan "ücret" sayılan ödemeler arasında idare meclisi başkan ve üyelerine verilen "Temettü hisseleri" çıkartılmıştır. Zira, anılan kişilere verilen hisselerin tam mükellefiyette olduğu gibi, ücret değil menkul sermaye iradı niteliğinde bulunduğunu kabul etmek daha doğru olur. Nitekim bu ödemeler esasen şirket hissedarlarına ve normal olarak ücret sayılan huzur haklarının dışında kârdan ayrılarak verilmekte ve Kurumlar Vergisi matrahından düşülmek suretiyle bir bakıma bu vergiden bir kaçınma yolu olarak görülmekte idi, sözkonusu ödemeler menkul sermaye iradı sayılarak hem kârın bu yolla dağıtılması, hem de Kurumlar Vergisi matrahından indirilme imkânı ortadan kaldırılmaktadır.

MADDE 3. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununda esnaf muaflığını düzenleyen 9 ncu maddesi yeniden düzenlenmektedir.

Yapılan düzenlemeler ve gerekçeleri aşağıdadır.

1. Mevcut madde metninde, ciro hadlerine ilişkin bir sınırlama bulunmadığından, esnaf muaflığının tayininde sadece yapılan işin nevi ve niteliği ile bazı işlerde götürü usule tabi olmanın şartlarına bağlı kalınmaktaydı. Yeni düzenleme ile esnaf muaflığı işin nevi ve niteliği yanında götürü usule tabi olmanın özel koşullarını belirleyen 48 nci maddede yer alan alış veya satış tutarı veya hasılat hadlerinin yarısı ile sınırlandırılarak, cirolarının yüksekliği nedeniyle aslında esnaf sıfatından çok tacir sıfatına yakın olan bir kısım ticaret erbabının vergi dışı kalmaları önlenmiştir.

2. Bu cümleden olarak, ticari, zirai veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde vergiye tabi olan mükelleflerin yanısıra halen bazı faaliyet gruplarında mevcut olan gerçek usulde gelir vergisi mükelleflerine devamlılık ve bağımlılık teşkil edecek şekilde, bu maddede belirtilen iş ve faaliyetlerin yapılması halinde, esnaf muaflığının uygulanmaması kuralı bütün faaliyet gruplarına teşmil edilerek muvazaa yoluyla kazancın gizlenmesi imkânı ortadan kaldırılmaktadır.

3. Esnaf muaflığından yararlanma ciro hadleri yönünden götürü usule tabi olmanın özel şartlarında gösterilen alış, satış ve hasılat tutarlarının yansım aşmama esasına bağlanmakla

beraber bu grup mükelleflerin ve bilhassa köylerde faaliyet gösteren küçük sanat ve ticaret erbabının korunması amacıyla mezkûr ölçülerin iki katını aşmamaları şartıyla götürü usulde vergiye tabi tutulmaları hükmü getirilerek defter tutma imkan ve bilgisinden yoksun küçük sanat ve ticaret erbabı bu yükümlülüğünden belli ölçüler içinde kurtarılmıştır.

4. Mevcut metinde 8 numaralı bent olarak yer alan; 60 yaşını doldurmuş olan ve götürü usulde vergiye tabi olmanın genel ve özel şartlarını belirleyen 47 ve 48 nci maddelerdeki şartları haiz bulunan küçük sanat erbabı ile gezici surette faaliyette bulunan parakende ticaret erbabına ilişkin muaflık hükmü bu grup mükelleflerin sosyal güvenceye kavuşmuş olmaları nedeniyle anlamını büyük ölçüde kaybettiğinden madde metninden çıkarılmıştır. Diğer taraftan 1 numaralı bentte geçen bakkaliye maddeleri deyimi gıda maddeleri şeklinde değiştirilerek, semt pazarlarında sebze, meyve ve benzeri gıda maddeleri satan esnafın vergiye tabi tutulması sağlanmıştır. Ayrıca köylerde perakende ticaret işlerini bir işyeri açmak suretiyle yapanlara tanınan esnaf muaflığı da kaldırılmıştır.

MADDE 4. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun 10 ncu maddesine eklenen bir fıkra ile miras ortaklıklarının, küçük çiftçi muaflığının tayini yönünden adi ortaklık gibi dikkate alınacağı belirtilmiş, böylece miras işletmelerinin adi ortaklık sayılması konusuna açıklık getirilmiş ve uygulamada ortaya çıkan sorunların çözümü sağlanılmıştır.

MADDE 5. — Yürürlükteki 11 nci maddenin ikinci fıkrasında gerçek usulde Gelir Vergisine tabi tüccar veya serbest meslek erbabı hakkında 12 ve 13 ncü maddede yazılı muaflık ölçülerinin yarısının *nazara* alınacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm aslında vergi ödeme gücü yüksek mükelleflerin zirai kazançlarının önemli bir miktarının vergi dışında bırakılması şeklinde sakıncalı bir durum yarattığından tüccar ve serbest meslek kazanç sahiplerinin küçük çiftçi muaflığından yararlanmamaları öngörülmüştür.

Ayrıca, küçük çiftçi muaflığından yararlanma şartlarına tarım makineleri ölçüsü denilebilecek olan üçüncü bir ölçü getirilerek bir biçer - dövere veya benzeri mahiyetteki bir motorlu araca veya birden fazla traktöre sahip olan çiftçiler de ilke olarak vergi kapsamına alınmıştır. Bugün için değeri milyonlarla ifade edilen anılan tarım makineleri sahiplerini, ekonomik yönden korunmaya muhtaç küçük çiftçi saymanın mümkün olmadığı açıktır.

Diğer taraftan zirai ürünlerin satış tutarları üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin 94 ncü maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak küçük çiftçi muaflığından faydalanan çiftçilerde, muaflığın yapılacak tevkifata şamil bulunmadığı hükmü maddeye eklenmiştir. Nitekim yapılacak tevkifat nispetinin çok düşük olması yanında, tevkifat yapacak olanların muafiyet durumunu tespit etmeleri ve gözönüne almaları mümkün olmadığı gibi, yapılacak tevkifatın muafiyetten faydalanan çiftçilere iadesi hali de vergi dairelerini cüzi miktarlar için çok geniş bir kitle ile ve iş hacmiyle karşılıklıya getirebilecektir. Bu nedenle küçük çiftçi muaflığından faydalanan çiftçilerin yıllık beyanname vermemeleri, ancak tevkifata tabi olmaları ve tevkifatın nihai olması usulü getirilmiştir.

MADDE 6. — Gelir Vergisi Kanununun 12 nci maddesinde düzenlenen küçük çiftçi muaflığını tayin bakımından, bir takvim yılı içinde nazara alınacak "işletme büyüklüğü ölçüleri yeniden gözden geçirilmiş ve bu ölçüler daraltılmıştır.

Bilindiği gibi, küçük çiftçi muaflığının tayini bakımından esas tutulacak işletme büyüklüğü ölçüleri, kültür nevelerine göre arazi birimlerinin getirebileceği ortalama randıman ve hâsılat ile bu hâsılatı tekabül eden safi zirai kazanç miktarları *nazara* alınarak tespit olunmaktadır. Başka bir deyimle, her kültür nevinde hangi arazi birimi miktarından elde edebilecek ortalama safi kazanç, ancak genel indirim karşılıyorsa (gerek mükellefleri gerek idareyi füzuli birtakım formalitelerle uğraştırmamak amacıyla), bu birim miktarı muafiyet sınırının tayininde nazara alınarak işletme büyüklüğü ölçüsü olarak kabul edilmektedir.

İşletme büyüklüğü ölçüleri tespitlerinin başlangıçta acele yapılmış olması nedeniyle, 202 ve 484 numaralı kanunlarla bu ölçüler önce artırılmış sonra daraltılmıştır. Bugün dahi, tarım

arazilerinin bölgesel farklılıkları, işletme büyüklüğü ölçülerini bazı bölgeler için anlamsız hale koymaktadır. Bu nedenle, işletme büyüklüğü ölçülerinin yanısıra, "satış tutarı" ölçüsü de vergi hukukumuzda yerini almıştır. Gelir Vergisi uygulamalarında asıl olan ölçü, gelirin elde edilmesi ile direkt bağlantısı dolayısıyla, "satış tutarı" olmakla birlikte bu unsura yardımcı olarak "işletme büyüklüğü ölçüsü" de, tespiti kolay, fiziki (= ölçülebilir) bir unsur olması nedeniyle konulmuştur.

1961 yılından beri tarım kazançlarının vergilendirilmesi konusunda süregelen tartışmalarda, bu gelir çeşidinin başmsız bir vergilemeye yol açtığı belirtilmekte ve bu hükme varılmasında şu sebeplerin etkili olduğu görülmektedir.

1. Tarım sektöründen sağlanan hâsılat, tarımın Türk ekonomisindeki önemi ile kıyaslanmayacak kadar azdır.

2. Tarımda başarı sağlayamamış bir vergileme, vergi dışı işlemleri ve bunun ticaret ve sanayi sektörlerini etkilemesine yol açmaktadır.

3. Tarımdan doğan zararlar diğer gelir unsurlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu görüşlere rağmen, tarım gelirlerinin Gelir Vergisi kapsamı dışında bırakılması doğru bulunmamakta, asırlar boyu âşar'ın ve hayvanlar vergisinin uygulandığı bu alanda, modern gelir vergisi uygulamasına geçilmesi zorunlu görülmektedir.

Gelir Vergisi Kanununun 12 ve 13 ncü maddelerinde yer alan ölçüler arasında fiziki bir bağ bulunmaktadır. 12 nci maddede yer alan "işletme büyüklüğü ölçüleri" aşıldığı takdirde, 13 ncü maddede belirtilen "satış tutarı ölçüsü" de aşılmış olacaktır. Mevcut kanunda 12 nci maddede yer alan işletme büyüklüğü ölçüleri ile, 13 ncü maddede yer alan satış tutarı ölçüsü arasındaki bağ, işletmelerin modernleşmesi, sulama ve gübreleme gibi nedenlerle, kopmuş bulunmaktadır. Bu nedenle, 13 ncü maddede belirtilen satış hasılatını sağlayacak işletme büyüklüğü ölçüleri gözden geçirilerek yeniden tespiti gerekli görülmüştür.

Diğer taraftan, 484 sayılı Kanunun kabulünden bu yana, tarım arazisi birimlerinden sağlanabilecek ortalama hâsılat, fiyatlar genel seviyesinde meydana gelen değişimler nedeniyle, halen yürürlükteki hükümlerde öngörülen rakamı bir hayli aşmıştır. Öte yandan, bu tasarıda zirai kazanç istisnasının kaldırılması öngörüldüğünden, zirai işletme büyüklüğü ölçülerinin tayininde rol oynayan bir unsur fonksiyonunu yitirmiş olmaktadır.

işte bu hususlar gözönünde bulundurularak zirai işletme büyüklüğü ölçüleri yeniden düzenlenmiştir.

Öte yandan, maddeye eklenen bir fıkra ile; tarımdaki makineleşme, gübreleme ve sulama gibi teknik gelişmelere ve günümüz şartları gözönünde bulundurularak zirai kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlar Kuruluna tarımsal faaliyetin, ürünün ve arazinin türüne göre bu ölçüleri bölgeler itibarıyla % 25 oranında artırıp azaltmak yetkisi verilmiştir ki, bu fıkra uygulamalarda büyük kolaylık sağlayacak ve ileride doğması muhtemel bazı adaletsizlikleri giderecektir.

MADDE 7. — Küçük çiftçi muaflığının tayini için ikinci ölçü olan "satış tutarı ölçüsü" tüm çiftçiler için 250 000 liraya yükselmiştir.

Satış tutarı ölçüsü en son 1.1.1976 tarihinde yürürlüğe giren 2026 sayılı Kanunun 1 nci maddesiyle genel olarak 60 000 lira, balıkçılar için 75 000 lira olarak düzenlenmiştir. Bu tutar taban fiyatlarının günümüzdeki yükselişi gözönünde bulundurularak ve 12 nci maddede yer alan işletme büyüklüğü ölçülerine ilişkin yeni düzenleme de dikkate alınarak 250 000 liraya yükseltilmiştir. Böylece tüm çiftçilerin bir takvim yılında elde ettikleri toplam hâsılat 250 000 lirayı aşmadığı takdirde, bu ölçü bakımından küçük çiftçi muaflığı şartını taşımış olacaklardır.

Yapılan düzenleme ile, objektif bir ölçü olan satış tutarının çiftçiler ve balıkçılar için ayrı miktarlar olarak tespitinden vazgeçilerek, daha önce mevcut olan farklılığın ortadan kaldırılması yoluna gidilmiş ve her iki grup içinde 250 000 liralık tek bir satış tutarı ölçüsü getirilmiştir.

MADDE 8. — Küçük çiftçi muaflığında; muaflıktan mükellefliğe, mükelleflikten muaflığa geçişi düzenleyen 14 ncü maddenin birinci fıkrası hükmüne göre 12 ve 13 ncü maddelerde yazılı hadleri aşan çiftçiler bu durumun husule geldiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren küçük çiftçi muaflığını kaybetmektedirler.

Ancak uygulamada tarımsal faaliyetlerde nadas usulünün yaygın olması nedeniyle her hangi bir yıl muafiyet ölçülerini aşan çiftçilerin asıl hâsılâtın elde edilip değerlendirildiği yıl vergilendirilmeyip takibeden yıl toprağın büyük kısmı nadasa bırakılmış ve elde ettiği satış hâsılâtı da satış hâsılâtı ölçüsünü aşmamış olsa dahi mükellefiyete girmeleri sözkonusu olmaktadır Tarımsal faaliyetin özelliği nedeniyle istemeyerek bu durumun ortaya çıkması yanında bazı mükelleflerin stok ayarlamaları yoluyla veya bızatıhi ürününün özelliği nedeniyle asıl hâsılâtın elde edildiği yıl vergilendirilmeleri mümkün olmamaktaydı. Bu sakıncaları gerek mükellef açısından gerek vergi idaresi açısından adil ve vergi prensiplerine uygun bir şekilde gidermek için küçük çiftçi muaflığına ilişkin ölçülerden her hangi birinin aşılması halinde bu durumun meydana geldiği takvim yılı başından itibaren vergilendirilmesi sağlanmıştır.

Aynı maddenin ikinci fıkrası da birinci fıkraya paralel olarak değiştirilmiş, bu değişiklik ile, muafiyet şartlarının kaybedildiği tarihten itibaren mükelleflerin durumu vergi dairesine bildirmeleri ve mükellefiyetle ilgili ödevleri Vergi Usul Kanunundaki esaslara göre yerine getirmeleri zorunluluğu getirilmiştir.

MADDE 9. — Gelir Vergisi Kanununun 17 nci maddesinde yer alan göçmen ve mülteci muaflığı kanununun çıktığı 1960 yılında sosyal amacını gerçekleştirecek 6 000 liralık bir hadde sahipti. Aradan geçen zaman içinde para değerindeki değişiklikler nedeniyle önemini kaybeden bu had günün şartlarına uygun ve sosyal amacını sağlayabilecek bir hale getirilerek 60 000 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 10. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun serbest meslek erbabında yaşlılık muaflığını düzenleyen mükerrer 17 nci maddesinde yer alan hüküm, bu grup mükelleflerin sosyal güvenliklerine kavuşmuş olmaları fiiliyatta pek geçerliliği olmayan bir muafiyet haline gelmesi ve vesika düzeninde kopmalara neden olması sebebiyle kaldırılmıştır.

MADDE 11. — Serbest meslek kazançlarının vergi istisnası ile ilgili bu maddede yapılan değişiklikler aşağıdaki noktalarda toplanmaktadır:

1. Bilindiği üzere bu istisna özellikle ülkemizde güzel sanatları ve yaratıcılığı teşvik amacıyla öngörülmüş olup edebi, fikri ve görsel alanlarda yaratılan ürünlerin artırılmasını ve geliştirilmesini hedef almıştır. Ancak sınai alanda yaratıcılığın ürünü ve teknolojik gelişmenin anahtarı olan ihtira beratları bugüne kadar anılan istisna hükmünde yer almadığından mucitlerin buluşları dolayısıyla elde ettikleri gelirlere bu istisnanın uygulanması mümkün olmamaktaydı. Yeni düzenleme ile mucitlerin ihtira beratlarını satmak veya kiralamak yoluyla elde edecekleri gelirlerinin de bu istisnadan faydalanması öngörülmektedir. Ayrıca, fakülte, akademi ve yüksekokullarınca yayımlanan bilimsel mahiyetteki makaleler nedeniyle yazarlarına yapılan ödemeler de istisna kapsamına alınmaktadır.

2. Öte yandan mevcut istisna miktarlarının enflasyon nedeniyle anlamsız ve teşvik fonksiyonunu yerine getiremeyecek bir düzeye indiği ve ülkemizin gerek sanatsal gerek sınai alanlarda yaratıcılığa olan ihtiyacının büyük olduğu da gözönüne alınarak söz konusu kazançlar da yurt içinde elde edilenler için mevcut 10 000 liralık istisna miktarı 200 000 liraya, yurt dışında elde edilenler için mevcut 40 000 liralık istisna miktarı da 400 000 liraya yükseltilmiştir. Tabii ki bu istisnalar ancak müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam, bestekâr ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının yalnızca kitap, resim, heykel ve nota halindeki eserleriyle ihtira beratlarından elde ettikleri gelir dolayısıyla uygulanacaktır. Makale, reklam metinleri v.s. gibi kitap niteliğinde olmayan eserlerle mevcut bir kanun metninin veya anonim bir eserin aynen veya kitabın hâkim unsurunu teşkil edecek biçimde basılması ve satılmasından elde edilen gelirler bu istisna şümulüne girmeyecektir. Bunun tek istisnası fakülte, akademi ve yüksekokullarca yayımlanan bilimsel mahiyetteki makaleler için yapılacak ödemelerdir.

3. Maddenin sonuna, bu kazançların arızî olarak elde edilmesi halinde de istisna hükmünün uygulanacağına dair hüküm getirilmiştir.

MADDE 12. — Zirai kazançlardaki istisna ile ilgili 19 ncu madde, yürürlükten kaldırılmaktadır. Anılan maddede, bir vergilendirme döneminde elde edilen, 10 000 lirayı aşmayan safi tarım kazançlarının 2 500 liralık kısmını Gelir Vergisi dışında bırakılmıştır. 12 nci maddede yapılan değişikliğe ilişkin gerekçede belirtildiği üzere, tarım kazançlarının vergilendirilmesi yeni esaslar için de düzenlendiğinden, bu istisnanın devamında zorunluluk bulunmamaktadır. Aslında 2 500 liralık tarım kazancı istisnası, bugünkü koşullar içinde ekonomik anlamını ve önemini büyük ölçüde yitirmiştir, özellikle himayeyi gerektiren çiftçinin muaflik ölçüleri içinde kaldığı ve istisnanın aile reisi beyanına ve ortaklık hâsılatına bir defa uygulanacağı da gözönünde tutulursa, bu madde ile çiftçilere tanınmak istenen vergi hafifletmesinin, yerinde olmadığı söylenebilir. Sağladığı faydanın anlamını yitirmesi bir yana, uygulamada da çeşitli güçlükler doğuran bu maddenin kaldırılması zorunlu görülmektedir.

MADDE 13. — Maden suları imtiyazlarının işletilmesinden elde edilen kazançların beş yıl süre ile Gelir Vergisi dışında bırakılması ile ilgili 20 nci madde hükmü, Gelir Vergisinin ilk uygulama yıllarında, bu sektörün ekonomik yönden korunması amacıyla getirilmişti. Ülkemizde sıcak ve soğuk maden suyu işletilmesinin yaygınlaşması karşısında, bu ekonomik vergi teşvik tedbirine gerek kalmamıştır. Bu nedenle, anılan 20 nci maddenin kaldırılması uygun görülmektedir.

MADDE 14. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun gayrimenkul sermaye iratlarında istisnayı düzenleyen 21 nci maddesinin bir numaralı fıkrası değiştirilerek, mesken olarak kullanılan binaların kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 240 000 lirayı aşmayan gayri safi hâsılatın 40 000 lirasının gelir Vergisinden istisna edilmesi, bir takvim yılı içinde elde edilen toplam gayri safi hâsılatın 240 000 lirayı aşması halinde tamamının vergiye tabi tutulması öngörülmüştür.

Gayrimenkul sermaye iratlarına ilişkin istisna hükmünün bu şekilde düzenlenmesinin nedenleri şunlardır.

1. istisna hükmü sadece mesken olarak kullanılanlara ait olmak üzere sınırlandırılarak, mesken olarak kullanılan gayrimenkullere ilişkin kiralamalarda verginin kira fiyatına olan olumsuz etkisi giderilmek istenilmiş ve mevcut mesken açığının kapatılabilmesi için mesken edinmeyi teşvik amacı güdülmüştür. Esasen Gelir Vergisi Kanununa yeni getirilen bir düzenleme ile 94 ncü madde gereğince vergi tevkifatı yapmak zorunda olanların ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerine ilişkin olarak ödedikleri kiralardan tevkifat yapmaları mecburiyeti de getirildiğinden bu nevi gayrimenkullerin kiralarna istisna uygulama imkânı da mevcut değildir.

2. Mevcut hükme göre gayrimenkul sermaye iratlarından 5 000 liraya kadar olanlar vergiden istisna edilmiş olup bu meblağın aşılması halinde tamamı beyan edilmektedir. Gerek 5 000 liralık miktarın enflasyon ve kiradaki yükselmelerden dolayı yetersiz hale gelmesi, gerekse 5 001 lira gayrimenkul sermaye iradı elde eden mükellefin 1 liralık artış nedeniyle çok daha yüksek bir vergiye muhatap olması nedeniyle madde 240 000 lirayı aşmayan iratların 40 000 lirasını vergi dışı bırakacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 15. — Menkul sermaye katlarındaki istisnalarla ilgili 22 nci maddede yapılan değişiklikler, şu noktalarda toplanmaktadır.

1. Madde başlığı "Menkul Sermaye iratlarında" şekline getirilmiş, 1 numaralı bentteki "temmettû" terimi yerine, T. Ticaret Kanununda yer alan ifadeye uygun olarak, "kâr payı" deyimini konulmuştur.

2. Maddenin 2 numaralı bendinde yer alan, tasarruf mevduatı karşılığında bir takvim yılında alınan faizlerin 500 lirasının Gelir Vergisi dışında bırakılması ile ilgili hüküm kaldırılmıştır. Bu istisna, bir yandan tasarruf mevduatının sırf vergiden kaçırmak için parçalanmasına yol açmış; aslında küçük tasarruf mevduatı sahipleri için düşünülen bir teşvik tedbiri, büyük tasarruf

mevduatı sahiplerinin bir aleti haline gelmiş; öte yandan, bugünkü ekonomik şartlar içinde, mükellefler yönünden önemini yitirdiği gibi, tasarruf mevduatının çeşitli bankalara yapılması ve bankalara yapılması ve banka şubelerinin irrasyonel bir tarzda çoğalmasına yol açmıştır. İstisnanın kaldırılması ve mevduat faizlerinin vergi tevkifatına tabi tutulması, mükellefler yönünden bir vergi ağırlaştırılması olmayacağı gibi, toplu olarak dikkate alındığında, Hazine için önemli bir gelir kaynağı teşkil edecektir. Bu nedenle söz konusu kaynağın, vergi kapsamına alınması uygun görülmüştür. Ancak tasarruf mevduatı faizlerine uygulanan 500 liralık istisnanın kaldırılmasına mukabil, yapılan yeni düzenleme ile dövize çevrilebilen mevduat ve döviz tevdiat hesaplarına ödenecek faizler vergiden müstesna tutulmuş, böylece Türkiye'de bulunan bankalarda döviz yatırılarak açtırılacak hesapların teşviki yoluyla Türkiye'ye döviz akımının hızlandırılması amacı güdülmüştür.

MADDE 16. — Ücretlerde istisnaları düzenleyen 23 ncü maddede yapılan değişiklikler, aşağıdaki noktalarda toplanmaktadır.

1. Maddenin, sakatlarda ücret istisnası ile ilgili 1 No.lu bendi 31 nci maddede yeniden düzenlendiğinden bu maddeden çıkarılmıştır.

Boşalan bu bente yeni getirilen hükümle, köylerde ve son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5 000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el dokuması hah ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri vergiden istisna edilmiş, böylece ihracat imkânı çok geniş olan geleneksel Türk halıcılığı ve kilimciliğinde maliyetlerin düşürülmesi ve bu yolla ihracatın artırılması amaçlanmıştır. Ayrıca köylerde ve nüfusu az olan yerlerde kurulacak bu tür işletmelerin teşviki yeni iş alanları açarak köyden şehirlere olan göçü azaltacak ve düzensiz şehirleşmeyi de bir ölçüde önleyecektir.

2. 2 numaralı bentte yapılan değişiklikle, yalnız küçük çiftçi muaflığından yararlanan veya götürü gider usulüne göre Gelir Vergisine tabi olan çiftçilerin ziraat işlerinde bilfiil çalışan işçilerin ücretleri Gelir Vergisinden istisna edilmiştir. Halen ayırım gözetilmeksizin çiftçi sayılan herkesin yanında çalışan işçilerin ücretleri vergiden müstesna tutulmaktadır. Yapılan bu değişiklikle, gerçek usulde vergiye tabi çiftçilerin yanında çalışan işçiler istisna kapsamı dışında bırakılarak, işçi ücretleri yolu ile gerçek giderlerin şişirilmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

3. 5 numaralı bentte yapılan değişiklikle, bugünkü uygulamaya paralel olarak genel aylık alan kamu görevlilerinin bu aylıkları kapsam dışı bırakılarak, istisna sadece köy bütçesinden yapılan ödemeleri kavramak üzere daraltılmıştır.

4. 8 numaralı bentte yapılan değişiklikle, işyerinde veya işyerinin müştemilâtında bedava ayın olarak verilen yemekle hizmet erbabına sağlanan menfaatlerin vergiden istisna edilmesi sağlanmış, özellikle sızlanmalara neden olan "müştemilatı" kelimesi eklenerek işyerinin müştemilâtında ayın olarak yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler de istisna kapsamına alınmıştır. Yeni getirilen parantez içi hükümle, yemek yenilmesi amacıyla da olsa naklen yapılan ödemelerle, herhangi bir suretle erzak olarak verilen yiyecek maddeleri ile sağlanan menfaatler vergi kapsamına alınarak, bu yolla ücretin bir kısmının vergi dışı bırakılması önlenmiştir.

5. 11 numaralı bendin parantez içi hükmüne yapılan değişiklikle, "muhtelif emekli sandıklarınca ödenen aylık ödemeleri, toplamı dikkate alınır." cümlesi ilave edilerek, birden fazla sandıktan emekli, dul ve yetim aylığı alınması halinde bunların toplamı üzerinden yalnız bir kez istisna uygulanması ve istisna dışında kalan kısmın vergiye tabi tutulması sağlanmıştır.

6. 12 numaralı bentte yapılan değişiklikle, 2089 sayılı Çırak, Kalfa, Ustalık Kanunun hükümlerine tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretlerinin vergiden müstesna tutulması sağlanmıştır. Bugün için çırakların ücretlerinin vergiden istisnası iki biçimde düzenlenmişti. Bunlardan ilki 12 numaralı bentte yazılı ve çıraklık istisnası denilebilecek olan, götürü usule tabi ticaret ve serbest meslek erbabının yanında iş ve sanat öğrenmek maksadıyla çalışan 18 yaşını aşmamış hizmet erbabının ücretlerine ilişkindir. İkincisi de, 2089 sayılı Kanuna tabi olan

çırakların ücretlerine, bu kanunun 13 ncü maddesiyle getirilen ve daha geniş kapsamlı olan istisna hükmüdür. Bu istisna hükümlerinin uygulanması çeşitli sorunlar doğurmuş ve çırakların ücretleri hem 2089 sayılı Kanunun 13 ncü maddesine paralel olarak hem de muvazaayı önleyecek biçimde 12 numaralı bentte yeniden düzenlenmiştir.

7. 13 numaralı bentte yer alan, götürü usulde vergiye tabi bulunan hizmet erbabından 60 yaşını doldurmuş bulunanlar için getirilen istisna hükmü, daha önce götürü usule tabi olan ticaret ve serbest meslek erbabından 60 yaşını doldurmuş bulunanlar için yapılan düzenlemeye paralel olarak ve bunların sosyal güvenliğe kavuşmuş olmaları nedeniyle kaldırılmıştır.

MADDE 17. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun gider karşılıklarında, istisnaları düzenleyen 24 ncü maddesinin 1 ve 2 numaralı bentleri 6245 sayılı Harcırah Kanununa atıf yapılarak yeniden düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeyle 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre devlet memurlarına yapılan ödemelerle Harcırah Kanunu kapsamı dışında kalan müesseseler tarafından 2 numaralı bentte sayılan kimselere ödenen gerçek yol giderleri ve bu kimselere yemek ve yatmak giderlerine karşılık olarak verilen gündeliklerin aynı aylık seviyesindeki Devlet memurlarına Devletçe verilen gündeliğe tekabül eden kısmı vergi dışı bırakılmıştır. Mezkûr kimselerin aylığı Devlet memurlarına ödenen en yüksek aylığı aştığı takdirde mukayesede en yüksek aylığı alan Devlet memuruna yapılan ödeme esas alınacaktır.

Diğer taraftan fiili yemek ve yatmak giderlerinin, yani otel, lokanta v.b. yerlerde yapılan harcamaların doğrudan veya gider karşılığına müstehak kimseler vasıtasıyla müessese tarafından yüklenilmesi ve ödenmesi halinde bu ödemelerde yapılacak mukayesede gündeliğin bir cüzü veya başkaca bir ödeme yapılmamışsa gündelik olarak nazara alınacaktır.

Aynı maddenin 3 numaralı bendinde yapılan değişiklikle de bilirkişilere yapılan ödemelerin vergiden müstesna tutulması yolundaki ayrıcalık kaldırılmıştır.

Aynı maddenin 4 numaralı bendi mevcut uygulamaya paralel bir şekilde yeniden düzenlenerek Devlet memurlarına 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca ödenen yakacak yardımı ile memur işçi ve Bağkur emeklilerine avans olarak ödenen yakacak yardımlarının vergiden müstesna olduğu tadadı bir şekilde açıklanmıştır.

Aynı maddenin 5 numaralı bendinde yer alan "Özel kanunlarla kurulan komisyonların memur olmayan üyelerine bu görevleri dolayısıyla yapılan ödemeler"e ilişkin istisna hükmü kaldırılarak, memur olan ve olmayan komisyon üyelerinin vergilendirilmelerindeki farklılığa son verilmiş ve bu konudaki ciddi sızlanmalar önlenmiştir. Yeni getirilen 5 numaralı bentle de "sayım ve seçim işlerinde çalıştırılanlara, özel kanunlarına göre verilen zaruri gider karşılıkları" vergiden istisna edilerek ve sayım seçim işlerinde görevlendirilen ve bir kamu hizmeti ifa eden kimselere bu görevleri dolayısıyla yapacakları masraflara karşılık verilen gider karşılıkları, verilmiş amacına uygun olarak vergi dışı bırakılmıştır.

MADDE 18. — Gelir Vergisi Kanununun tazminat ve yardımlarda istisnalara ilişkin 25 nci maddesine esas itibariyle dokunulmamış, ancak Kanunun kabul edildiği 1960 yılında mevcut olmayıp daha sonra tesis edilen "Kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kurumları"nın ödedikleri tazminat ve yardımların maddenin 3 numaralı bendinin parantez içi hükmünde yer alan mukayeseye konu olmamasını ve bu ödemelerin vergi kapsamı dışında bırakılmasını teminen mezkûr parantez içi hüküm (Kamu idare ve müesseseleri ile kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumları dışında kalan..." şeklinde değiştirilmiş; bu meyanda artık yürürlükte olmaması nedeniyle "3659 sayılı Kanuna tabi müesseseler" deyimini de bent metninden çıkarılmıştır. Aynı bende getirilen son bir hüküm ile de bent hükmünde anılan mukayesede gerek muhtelif emekli sandıklarından, gerek aynı emekli sandığından muhtelif zamanlarda alınan tazminat ve ikramiyelerin topluca dikkate alınacağı hususu açıklığa kavuşturularak uygulamada ortaya çıkan bazı sorunların çözümü sağlanmıştır.

MADDE 19.— 29 ncu maddenin 2, 3 ve 4 sayılı bentlerinde aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır:

1. Yürürlükteki maddenin 2 numaralı bendinde yer, alan istisna hükmü genişletilmek suretiyle, Türk Hava Kurumu ile Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseseler de uçuş maksadıyla görevlendirilenlere uçuş hizmetleri dolayısıyla ve bu müesseseler tarafından denizaltına dalış yapan dalgıçlara dalış hizmetleri dolayısıyla verilen gündelik ve zamlar da istisna kapsamına alınmıştır.

2. Yürürlükteki maddenin 3 numaralı bendine göre profesyonel sporculara verilen ikramiye ve mükâfatlar da vergi dışı kaldığından istisna yalnızca amatör spor yarışmalarına katılanlara verilen ödül ve ikramiyeleri kapsayacak şekilde daraltılmıştır. Ayrıca "Transfer ücreti" vesair adlarla yapılan ödemelerin bu istisna dışında kaldığını ifade eden parantez içi hükmü kaldırılmıştır. Zira, yürürlükteki 61 nci maddenin 4 sayılı bendi gereğince, sporculara transfer ücreti ve benzeri adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler ücret sayılarak vergiye tabi tutulmaktadır.

3. Maddenin 4 sayılı bendinde yapılan değişiklikle, istisna hükmü, "spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler"i kapsayacak şekle getirilmiştir. Zira yürürlükteki 4 numaralı bentte maç hakemleri, deymi kullanıldığından ve "maç" deymi de atlezim ve yüzme yarışmalarını kapsamadığından bu yarışmaları yöneten hakemlere verilen ücretlerin istisnadan yararlanması ihtilaf yaratmaktadır. Yapılan değişiklikle, bent ifadesinden de anlaşılacağı üzere, her türlü spor yarışmasını yöneten hakemlerin bu iş karşılığında aldıkları ücretler vergi dışı bırakılmaktadır.

Öte yandan, "Spor kulüplerinin kendi mensuplarına gider karşılığı olmak üzere yaptıkları ödemeler" deymi, uygulamada görülen çeşitli suistimale, aksaklıkları önlemek üzere, bent metninden çıkarılmıştır.

MADDE 20. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun yedinci bölümünün başlığı indirimler olarak değiştirilmekte ve daha önce en az geçim indirimi ile özel indirimin düzenlendiği 31 nci maddede aşağıdaki değişiklikler yapılmaktadır.

a) Halen mevcut olan en az geçim indiriminin adı genel indirim olarak değiştirilmiştir. Bilindiği gibi en az geçim indirimi hadleri, hiçbir ülkede normal geçim için gerekli miktarı karşılama iddiasında değildir. Başka bir deyişle bir indirim fizyolojik ve kültürel ihtiyaçları karşılamaktan çok sosyal ve psikolojik etkisi dolayısıyla vergi kanunlarında varlığını sürdürmüştür. Bu nedenle ve medeni durumuna uygun olarak bütün mükelleflere uygulandığı da gözönüne alınarak en az geçim indiriminin adı genel indirim olarak değiştirilmiştir.

Öte yandan para değerindeki önemli değişiklikler nedeniyle sosyal ve psikolojik etkisini kaybeden indirim miktarları makul ve amacına uygun bir seviyeye yükseltilmiştir. Yapılan düzenleme ile evli beş çocuklu bir mükellefin yıllık gelirin 21 600 lirası vergi dışı bırakılmaktadır.

b) Diğer taraftan hemen her vergi sisteminde ücretliler, gerek tevkifat yoluyla peşin ödemede bulunmaları, gerek vergiden kaçınma ve vergiyi yansıtmaya imkânlarının bulunmaması, gerekse diğer gelir guruplarının matrahtan indirebildiği bazı giderler üzerinden de vergi ödemeleri nedeniyle en ağır biçimde vergilendirilen gelir grubunu teşkil ederler. Teoride bu adaletsizliğin bir ölçüde giderilebilmesi için ayırma nazariyesi geliştirilerek bu grup mükelleflerin ayrı vergi tarifesi, ek indirimler v.b. yoluyla korunması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu ayrıcalıklardan birisi de ücretlilerin işleriyle ilgili olarak yaptıkları bazı giderlere karşılık olmak üzere götürü bir meblağın özel indirim adı altında vergi matrahlarından düşülmesidir. Vergi sistemimizde zaten mevcut olan, ancak de'kot sistemine göre uygulanan bu indirim matrahtan indirim esasına göre yeniden düzenlenerek daha önce yıllık 1 800 lira olan miktarı para değerindeki değişiklikler ve buna paralel olarak fiyatlarda meydana gelen artışlar da gözönüne alınarak 54 000 liraya yükseltilmiştir. Böylelikle genel indirim de gözönüne alındığında ücretlerde mevcut asgari ücreti aşan bir miktarın vergi dışı kalması sağlanmıştır.

Ayrıca, eşin de gerçek ücreti nedeniyle gelir vergisi mükellefi olması halinde çalışan eşi özel indirim olarak, aile reisi için öngörülen özel indirim hadlerinin yarısı olan günde 75, ayda 2 250 ve yılda 27 000 lira özel indirim uygulanacaktır.

c) Yapılan değişiklikle daha önce 23 ncü maddede yer alan sakatlık indirimi bu maddeye eklenmiştir. Mevcut düzenlemede sakatlık türlerinin ve derecelerinin tespiti objektif esaslara bağlanmadığı, ayrıca sakatlık ya da mamullüğün herhangi bir resmi tabip raporu ile tevsiki yeterli sayıldığı için, bu bent ile ilgili uygulamalarda ciddi aksaklıklar ve kötüye kullanımlar ortaya çıkmıştı. Esasen bu maddede yer alan sakatlıkların hemen tümü, dış görünüşle ilgili yapısal bozukluklardır. Bu maddede yapılan yeni düzenleme ile getirilen sistemde ise iç ve dış sakatlıklar bir arada ele alınmış ve sakatlıklar, dereceleri itibarıyla iki grup içinde toplanarak, her bir derecenin hangi nevi sakatlıkları içine alacağı hususunun bir yönetmelikle tespit edilmesi öngörülmüştür. Böylece, sakatlığın tespiti konusu, tereddütleri ve kötüye kullanımları önleyecek şekilde, objektif esaslara bağlanmış olmaktadır.

Yeni düzenlemeye göre hizmet erbabından çalışma gücünün % 70'inden fazlasını kaybetmiş bulunanlar birinci derecede, çalışma gücünün % 50'sinden fazlasını kaybetmiş bulunanlar ikinci derecede sakat sayılarak, birinci derecede sakatlar aile reisi için öngörülen özel indirimin % 150'si, ikinci derecede sakatlar ise % 50 si nispetinde olmak üzere üçüncü bir indirim şekli olan sakatlık indiriminden faydalanacaklardır.

Ayrıca sakatlık derecelerinin tespiti ve uygulanmasına ilişkin esas ve usullerin saptanması konusunda hazırlanacak yönetmelik için Maliye Bakanlığına yetki verilmiştir.

MADDE 21. — Gelir Vergisi Kanununun "Medeni Hal Esası"na ilişkin 32 nci maddesi hükmü aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

1. Maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri aynen muhafaza edilmekle beraber, birinci fıkrada olan "indirimler" deyiimi, indirim uygulamasına esas olacak medeni hal esası yalnız genel indirim için sözkonusu olması nedeniyle, "genel indirim" üçüncü fıkrada yer alan "En az geçim indirimi" deyiimi 31 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak "Genel indirimin" deyiimi olarak değiştirilmiştir.

2. Bu maddenin dördüncü fıkrasında yer alan "ikisi de mükellef olan boşanmış eşlerden herbiri hakkında yukarıdaki esaslar nafakasını sağladıkları çocuk sayısına göre uygulanır." Hükmü, 33 ncü maddenin birinci fıkrasında düzenlenmesi nedeniyle, madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 22. — Gelir Vergisi Kanununun 31 nci maddesinde yer alan "Ana ve babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturan ve gelir vergisine tabi geliri bulunmayanlar" in özel indirimin hesabında çocuk olarak nazara alınacağına ilişkin hüküm, bu düzenlemenin tabii olarak yer alması gereken ve çocuk tabirinin açıklandığı 33 ncü madde hükmü içine dahil edilmiştir.

MADDE 23. — Yürürlükteki 34 ncü maddenin birinci fıkrasının sonunda yer alan "beyan edilen gelirin ücretten ibaret olması halinde, indirim hadlerine özel indirim miktarı uygulanır." hükmü, pek açık olmayan ifade tarzı ve esasen bir tekrar niteliğinde olması nedeniyle yanlış anlamalara sebebiyet vermemesi için madde metninden çıkarılmıştır.

öte yandan, maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle fıkraya özen indirimin yanı sıra, 31 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak, "sakatlık indirimi" deyiimi eklenmiştir.

MADDE 24. — Gelir Vergisi Kanununun Birinci Kısım Sekizinci Bölümünün (Yatırım İndiriminin) ek 2 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

1. Maddenin başlığı, yürürlükteki metinde "Yatırım indiriminin Şümulü" deyiimi, iken madde içeriğine uygun olarak, "Yatırım indiriminin Şartları" şeklinde değiştirilmiştir.

2. Maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yer alan mevcut hükümler aynen korunmuş ve 3 numaralı bent kapsamına enerji tasarrufu sağlamaya yönelik yatırımlarda alınarak, ülkemizde son yıllarda önemli bir darboğaz teşkil eden enerji konusunda tasarruf sağlanması amacıyla yapılacak yatırımların bu bölümde yer alan hükümlere göre, vergi yoluyla teşviki öngörülmüştür.

Ayrıca bu bentte yer alan; "bina, makine teçhizat, taşıma vasıtaları ve benzeri yeni aktif değerlerin tedariki ve kuruluşu ile ilgili olmalıdır. Arazi tedariki ve yedek parça temini ile ilgili yatırımlar bu fıkra şümulüne girmez hükmü, yatırım indiriminin konusu ile ilgili olduğundan ek 3 ncü maddeye dahil edilerek bu bent metninden çıkarılmıştır.

3. Maddenin 4 numaralı bendinde yer alan yatırım indiriminden yararlanacak yatırımlarda en az yatırım miktarlarına ilişkin olup bu gün için anlamım yitirerek ekonomik kapasitede olsun olmasın her yatırımı yatırım indiriminden yararlandırır bir görünüme bürünen 250 000 liralık had 20 000 000 liraya 125 000 liralık had 10 000 000 liraya, 50 000 liralık had de 4 000 000 liraya yükseltilmiştir. Böylece, yatırım indiriminin gerçekten rantabl yatırımlar için bir teşvik aracı olması sağlanmak istenilmiştir.

4. Maddenin 5 numaralı bendinde düzenlenen yatırımların yatırım indiriminden yararlanmaları için gerekli şartların mevcudiyetinin tasdiki mevcut hükme göre Devlet Planlama Teşkilatının görüşü esas alınarak Maliye Bakanlığınca yapılmakta iken yapılan değişiklikle bu yetki Teşvik ve Uygulama Dairesine verilmektedir. Bugüne kadarki uygulamada Teşvik ve Uygulama Dairesinin bağlı bulunduğu kamu idarelerinin sürekli değişmesi nedeniyle, madde metnine anılan kuruluşun bağlı olduğu teşkilat yerine, doğrudan bu dairenin adının yazılması uygun görülmüştür. Ayrıca, bu yetkinin Teşvik ve Uygulama Dairesinin olumlu görüşü ile, Maliye Bakanlığınca kullanılması iki birim arasında çeşitli sorunlara ve uygulama güçlüklerine sebep olduğundan yatırım indirimi ile ilgili yetki ve sorumluluğun tamamının anılan daireye bırakılmasıyla sözü edilen sorunları ortadan kaldırma ve uygulamayı tek elden yönlendirebilirle imkânı sağlanmaktadır. Yapılan diğer bir düzenleme ile yatırım indiriminden yararlanabilmek için yatırıma başlamadan müracaat mecburiyeti getirilerek yapılmış yatırımların yatırım yapmaya teşviki öngören bu indirimden yararlanmaları imkânı kaldırılmaktadır.

5. Maddeye eklenen 6 numaralı bent ile Teşvik ve Uygulama Dairesine, zorunlu nedenlerle meydana gelebilecek gecikmeler halinde yatırım süresini uzatma yetkisi verilmektedir.

MADDE 25. — Sekizinci Bölümde yer alan yatırım indirimine ilişkin ek 3 ncü maddede yapılan değişiklikle; yatırım indiriminin bugünkü uygulama biçimi olan, öz sermayede karşılanma şartı yerine harcama esası getirilmiştir. Böylece, yatırımların öz sermayeden karşılanmayan kısmında, bu indirimden yararlandırılması sağlanarak, uygulamada birçok ihtilafa neden olan ve yatırım indirimi müessesesinin en çok tenkit edilen bir yönü de çözüme kavuşturulmuştur.

Ayrıca, daha öne Ek 2 nci maddede düzenlenmiş olan yatırım indirimine mevzu olabilecek yatırımlarla sözkonusu yatırım mallarının yeni olması keyfiyetinden de anlaşılacağı hususu bu madde kapsamı içine alınmıştır. Bu meyanda yurt dışında kullanılmış olma halinde o yatırım malının yeni sayılmayacağı hükme bağlanarak hurda ve eski teknolojiye dayalı yatırımların teşviki önlenmiştir. Aıjca Teşvik ve Uygulama Dairesi tarafından gerek maliyet bedelinin düşük olması, gerekse istihdam açısından elverişli olması nedeniyle belli projeler için ithaline izin verilecek olan yurt dışında kullanılmış bazı yatırım malları da yatırım indirimi uygulaması yönünden yeni hükmünde kabul edilecektir.

Bu maddede yapılan ve yukarıda açıklanan değişikliklere ek olarak, yatırım indirimi nispeti genel olarak % 30'dan % 40'a çıkarılmakta, zirai veya ziraate dayalı yatırımlarla Kalkınma planı ile yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen faktörler veya gerice yöre olarak belirtilen yörelerde yapılan yatırımlarda ise % 60 olmaktadır. Böylece yatırım indirimi oranları yükseltilerek kalkınma planı hedeflerine uygun yatırımların hızlandırılması amacı güdülmektedir.

MADDE 26.— Sekizinci bölümde yer alan yatırım indirimine ilişkin ek 4 ncü maddede yapılan değişiklikle, maddenin birinci fıkrasında yer alan hüküm muhafaza edilmiş; ikinci fıkrada ise, yatırım indirimine ilişkin diğer değişikliklere paralel olarak, yatırım indirimi tutarının; bugün uygulanmakta olan öz sermayeden karşılanan miktarın yatırım indirimi nispeti uygulanmak suretiyle bulunması yerine, indirimden yararlanabilecek aktif değerlerin toplamına yatırım indirimi belgesinde yazılı olan nispetin uygulanması suretiyle bulunması hükmü getirilmiştir.

Maddenin sonuna eklenen fıkra ile, geçmiş yıllardan devreden yatırım indirimi tutarlarının öncelikle, vergiye tabi gelirden indirilmesi esası getirilerek, bugün çeşitli sorunlara neden olan ve ileride de sorunlar yaratabilecek bir konunun çözümü öngörülmüştür.

MADDE 27. — Ticari kazancın tespitinde indirilecek giderlerin neler olduğunu düzenleyen maddenin 5 nci bendi değiştirilerek işletmeye dahil olan ve yalnızca işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamının ticari kazancın tespitinde gider olarak indirileceği, işletmeye dahil olan taşıtların mükellefin kendisinin veya ailesinin ihtiyaçları içinde kullanılması halinde ise amortismanlarının ve giderlerinin ancak % 20'sinin indirilebileceği şeklinde düzenlenerek uygulamada rastlanan sorunların çözümü sağlanmıştır. Yapılan düzenlemeye göre işletmeye dahil olmayan taşıtların kullanım tarzı ne olursa olsun giderlerinin matrahtan indirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Diğer taraftan Vergi Usul Kanununa göre ayrılan amortismanların gider yazılmasına olanak veren maddenin 7 nci bendi parantez içi hükmü kaldırılmıştır. Zira, bu hüküm esas itibariyle Vergi Usul Kanununu ilgilendirmektedir ve anılan kanunda yer alacaktır.

MADDE 28. — Gelir Vergisi Kanununun 42 ncimaddesinde yer alan "birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işleri"nin vergilendirilme usulü aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

1. Mevcut madde metninde, senelere sari inşaat ve onarma işlerinde kâr ve zarar, işin bittiği yılın kazancı olarak veya işin devam ettiği yıllara dağıtılarak vergiye tabi tutulmaktaydı. Ancak, mükelleflerin ikinci usulü yani kâr ve zararın işin devam ettiği yıllara, bu işe ait olarak yapılan işçilik ve malzeme sarfiyatı tutarı nispetinde dağıtılması gerek mükellefler ve gerekse vergi idaresi açısından çeşitli sakınca ve zorluklara neden olmaktaydı.

2. İnşaat ve onarma işlerinin genellikle uzun sürelerle inhisar etmesi nedeniyle, gelirin yıllara dağıtılması vergiden kaçınmaya neden olmakta ve bu grup mükelleflerin optimal vergilendirilmesini önlemekteydi.

3. Diğer taraftan, 103 ncü maddede yapılan değişiklikle gelir dilimleri genişletildiğinden, bu grup mükelleflerin gelirlerini yıllara dağıtmaları halinde artık mükelleflerin ödeyecekleri vergide müterakkiyetten doğan önemli bir farkta kalmamaktadır. Bu nedenlerle senelere sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kazanç ve iradın işin bittiği yılın geliri sayılarak ve tek bir usulle vergilendirilmesi esası getirilmiş ve yukarıda belirtilen sakıncaların önlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 29. — Gelir Vergisi Kanununun "İnşaat ve Onarma işlerinde İşin Bitimi"ne ilişkin 44 ncü maddesi aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin bu yeni şekline göre, geçici ve kati kabul usulüne tabi olan hallerde işin bitimi, geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın tasdik tarihine göre tespit edilecektir. Böylece, yürürlükteki maddede yer alan "muvakkat kabulün yapıldığı yıl" deyimine açıklık getirilmiş olmaktadır.

Geçici ve kesin kabul usulüne tabi olmayan hallerde ise işin bitimi, "işin fiilen tamamlandığı yıl" olarak tanımlanmakla yetinilmemiş, bunun yanı sıra, konuya açıklık vermek ve ihtilafları önlemek amacıyla, "işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih" unsuru maddeye eklenmiştir.

Geçici ve kesin kabul usulüne tabi olsun olmasın, biten işlerle ilgili olarak sonraki yıllarda yapılan giderler ve elde edilen hâsılat, bu giderlerin yapıldığı veya hâsılatının elde edildiği yılların kâr ve zararının hesaplanmasında *nazara* alınacaktır. Kâr ve zararın önceki yıllara dağıtılması esası kaldırılmakta olduğu için, işin bitiminden sonra yapılan giderlerle elde edilen hâsılatın da, ilgili oldukları yılın giderleri ya da hâsılatı arasına alınması, vergileme tekniğinin bir zorunluluğudur. Bu hüküm, inşaat kâr ve zararlarının tespiti usulüne açıklık ve basitlik getirmektedir.

MADDE 30. — 45 nci maddede yapılan değişiklik, 7 nci maddenin 1 sayılı bendinde yer alan parantez içi hükmün kaldırılması ile ilgilidir, "ihracat muaflığı" diye tanımlanan bu istisnanın Gelir Vergisi Kanunu metninden çıkarılması sonucunda, satış söz konusu olmadığından bu gibi kazançların dar mükellefiyete tabi olanların yaptıkları ulaştırma işlerinden elde ettikleri kazançlar gibi, bazı emsaller uygulanmak suretiyle tespiti gereği doğmaktadır. Bu tespit usulü, Kurumlar Vergisi Kanunumuzun 18, 19 ve yeni getirilen mükerrer 19 ncu maddelerinde açıklanmakta olup, bu maddede yapılan düzenleme ile Türkiye'de satın alınan ya da imal istihsal veya istihraç edilen malların Türkiye'de satılmaksızın ihracından doğan kazançların tespitinde söz konusu Kurumlar Vergisi hükümlerinin uygulanması öngörülmektedir.

MADDE 31.—Gelir Vergisi Kanununun "Götürü Usulde Ticari Kazancın Tespiti"ne ilişkin 46 nci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek; safi kazançla ilişkin 8 000 liralık had günümüz ekonomik şartlarına uygun hale getirilerek 120 000 liraya yükseltilmiş ve götürü usule tabi ticaret erbabı için, beş derece üzerinden safi kazançla ait hadler tespit edilmiştir.

Götürü ticaret erbabı için her derece itibarıyla getirilen asgari safi kazanç miktarları ile, uygulamada takdir komisyonlarınca, her il ve ilçe için tespit edilecek olan götürü matrahların farklılaştırılması ve bu konuda sızlanmaların büyük ölçüde önlenmesi sağlanmış olacaktır.

Ayrıca, köylerde faaliyette bulunup da 9 ncu maddede yapılan yeni düzenleme ile götürü olarak vergiye tabi tutulacak olanlara, bu maddede tespit edilen safi kazançların 1/3'ünün uygulanması öngörülmüş, matrahın şehir merkezlerinde faaliyet gösterenlere oranla gerçek duruma paralel olarak köylerdeki mükellefler lehine düşük tutulması sağlanmıştır.

MADDE 32. — Gelir Vergisi Kanununda ticari kazançlarda "Götürü Usule Tabi Olmanın Genel Şartları" nı düzenleyen 47 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin yeni düzenlemesinde mevcut 1 numaralı bent hükmü aynen muhafaza edilmiş, eski 2 numaralı bent hükmü de Emlak Vergisi Kanununa paralel biçimde yeniden yazılmıştır. Bilindiği üzere, 1319 ve 1610 sayılı kanunlar, emlak vergilerinde "gayri safi irat" kıstasını kaldırmış ve beyan esasına dayanan "vergi değeri" prensibini kabul etmiştir. Bu nedenle, 47 nci maddede yer alan "yıllık gayri safi iratların toplam" deyimini yerine "Emlak Vergisi Kanununa göre bulunacak vergi değerleri toplamı" deyimini ve bu vergi değerleri toplamının 120 000 lirayı aşmaması halinde götürülük şartının devam etmesi esası getirilmektedir.

Vergi değerinin bulunmaması halinde, götürülük sınırının hangi ölçüye göre tayin edileceğini belirtmek amacı ile işyerinin yıllık kirasının 9 600 lirayı aşmaması şartı getirilmiştir.

120 000 liralık haddin hesabında. Emlak Vergisi Kanununa göre beyan edilen vergi esas alınacaktır. Ancak, vergi değerinin sonradan vergi dairesince takdiri halinde, kesinleşen değer, kesinleşme tarihini izleyen takvim yılı başından itibaren gözönünde tutulacaktır. Böylelikle anlaşmazlık halinde hangi değer esas alınacağı bir prensibe bağlanmış olmaktadır.

Yürürlükteki maddede 3 numara ile yer alan bent aynen muhafaza edilmiş maddenin son fıkrası ise emlak vergilerinde yapılan sistem değişikliğinin gereği olarak anlamını yitirdiğinden kaldırılmıştır.

MADDE 33. — Gelir Vergisi Kanununun ticari kazançlarda "götürü usule tabi olmanın özel şartlarını" düzenleyen 48 nci maddesinin 1 ile 8 numaralı bentlerinde yazılı, yıllık alış ve satış tutarları ile hâsılat hadleri ekonomik gelişmelere paralel olarak 10 kat artırılmış, 9 numaralı bendi, 51 nci maddede yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak kaldırılmış ve 10 numaralı bendi değiştirilmiştir.

10 numaralı bentte yapılan yeni düzenleme ile, uygulamada karışıklığa yol açan "beşten fazla araba" deyimini yerine, "beşten fazla hayvan arabası" ifadesi kullanılmış, diğer bentlerde yapılan değişikliğe paralel olarak 15 000 liralık hâsılat haddi de 150 000 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 34. — Gelir Vergisi Kanununda "götürü usulün hududu"nu düzenleyen 51 nci maddenin sonuna üç yeni bent eklenmiştir.

9 ve 10 numara ile yeni getirilen bent hükümleriyle, bu bentlerde sayılan mükelleflerin götürü usulde vergilendirilmelerinin savunulması mümkün olmadığından, bunların bu usulde vergilendirilmeleri önlenmektedir. Nitekim gerek 9 numaralı bentte yer alan maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanlan işletenler gerekse 10 numaralı bentte sayılan şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler çekici ve benzerlerinin sahip ve işleticileri günümüz ekonomisi içinde oldukça önemli bir yere ve mali güce sahip hale gelmişlerdir. Götürü vergilemenin mantığı dışında kalan bu mükelleflerin hem vergi adaleti yönünden, hem de vergi tekniği yönünden gerçek usulde vergilendirilmeleri uygun olacaktır.

11 numaralı olarak yeni getirilen bent hükmü ile, götürü usulden yararlanmaları vergi güvenliği açısından sakıncalı bulunarak iş veya sektörler itibarıyla gerçek usulde vergilendirilmeleri gerekli bulunan mükellefler için Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir. Böylece, götürü usulde vergilendirilmek suretiyle özellikle vergi kaçırma olanağı bulunan veya bu yolla başka sektörlerdeki mükelleflerin kavranılmasına olanak vermeyen mükelleflerin gerçek usulde teklif edilmek suretiyle her zaman denetlenebilir bir hale getirilmeleri amaçlanmaktadır.

MADDE 35. — Yürürlükteki kanun hükümlerine göre, vergiye tabi çiftçilerin zirai kazançları götürü gider, işletme hesabı ve bilanço esas olmak üzere üç şekilde tespit edilmekte; yıllık hâsılat tutarı 500 000 lirayı aşan çiftçiler için bilanço esasına göre defter tutmak zorunlu bulunmaktadır. 53 ncü maddede yapılan değişiklikle yıllık hâsılat tutarı 1 000 000 lirayı aşan çiftçilerin, kazançlarının gerçek usulde vergilendirilmesi öngörülmüş, yıllık hasılatı 1 000 000 liranın altında kalan çiftçilerin ise götürü gider esasından yararlanmaları sağlanmıştır. Ayrıca bilanço esasına göre defter tutma zorunluluğu da kaldırılarak yıllık hâsılat tutarı ne olursa olsun bilanço usulüne göre defter tutma çiftçilerin ihtiyarına bırakılmıştır.

MADDE 36. — 54 ncü madde de yapılan değişiklikler başlıca üç noktada toplanmaktadır. Bunlardan ilkiyle zirai ürünlerin satış hâsılatına hangi yıla ait götürü gider emsalinin uygulanacağı açıklığa kavuşturularak, madde metnine, "Hâsılatın elde edildiği yıl geçerli olmak üzere" deyimini eklenmiştir. Bu değişiklik, uygulamada götürü gider emsalinin, ürünün elde edildiği yıl için mi, yoksa hâsılatın sağlandığı yıl için mi geçerli olacağı konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözülmesi amacıyla getirilmektedir. Tarım kazancının götürü usulde tespiti sırasında yıl sonu stokları ile ilgilenilmediğinden, götürü gider emsalinin, hâsılatın elde edildiği yıl için geçerli olması esas benimsenmiş ve maddeye bu yönden açıklık getirilmesi uygun görülmüştür.

Bu maddede yapılan diğer bir değişiklikle de maddenin sonunda yer alan götürü gider emsallerinin % 70 ten aşağı olmayacağı yolundaki sınırlayıcı hüküm zirai kazanç ile komisyonlarını gerçek dışı ve çok yüksek oranlar saptamaya zorlamakta olduğundan kaldırılmıştır. Bu arada Vergi Usul Kanununda yapılan düzenleme ile bu emsallerin % 70 den fazla olamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu suretle götürü gider emsallerinin gerçeklere daha yakın bir şekilde tespit edilmesi imkânı sağlanmak istenmiştir.

Ayrıca bu maddenin sonuna eklenen yeni bir fıkrayla, gerçek kazanç usulünden götürü gider usulüne geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünlerinin satış hâsılatına götürü giderin uygulanmaması, ancak bir evvelki yıldan devreden ürünlerin maliyet bedellerinin tespit edilerek,

bu bedellerin ve satıldığı yıl yapılan gerçek giderlerin belgelendirilmek ve beyannamede gösterilmek koşuluyla, bu ürünlere isabet eden satış hâsılatından indirilmesi ve bu şekilde bulunacak safı kazancın matraha eklenmesi öngörülmüş, böylece gerçek usulden, götürü usule geçişte devredilecek mahsullerin değerlendirilerek beyan edilmesi ve vergilendirilmesi sağlanmış bulunmaktadır.

MADDE 37. — Dört fıkradan ibaret olan 55 nci madde, 53 ncü maddede yapılan değişikliklere paralel olarak, tek fıkra haline getirilmiştir. Madde, yürürlükteki ikinci fıkra hükmünün aynıdır.

Böylece, bilanço esasına ihtiyarilik tanındığı için anlamını yitiren 1, 3 ve 4 ncü fıkralar kaldırılmış olmaktadır.

MADDE 38. — Yürürlükteki 56 ncı maddenin üçüncü fıkrasında; *Ziraat* makine ve aletlerinin başka çiftçilerin zirai işlerinde çalıştırılması karşılığında herhangi bir zati istihlak maddesi alınması halinde, alınan, istihlak maddesinin emsal bedelinin hâsılat sayılacağı belirtilmiş, fakat aynı işler karşılığında istihsal vasıtası alındığı takdirde ne yapılacağı belirtilmemiştir. Bu nedenle anılan maddenin üçüncü fıkrası yeniden düzenlenmiş ve istihsal vasıtalarının emsal bedelinin de hâsılat sayılacağı belirtilmiştir.

Diğer taraftan mevcut kanunun son fıkrası kaldırılmış, böylece işletme ve bilanço hesabı esasına göre defter tutan mükellefler için ticari kazançlardaki esaslara paralel olarak stok değerlemesi esası getirilmiş ve gelecek yıllara devreden ürünlerin vergilendirmede nazara alınması sağlanmış olmaktadır.

MADDE 39. — 57 nci maddenin 6 ncı bendinin parantez içi hükmü kaldırılmış ve yeni eklenen parantez içi hüküm ve 11 nci bendi hükmünde yapılan değişikliklerle tarım kazancı mükelleflerinin işlerinde kullandıkları, işletmeye dahil olan ve olmayan taşıtlara ait giderlerin hangi şartlar altında hâsılattan indirilebileceği konusu hükme bağlanmıştır. Buna göre:

— İşletmeye dahil olup, yalnızca tarım işinde kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı gider yazılabilecek, ancak, bu taşıtların zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde amortisman ve giderlerinin ancak % 20 sinin hâsılattan indirilmesi mümkün olabilecektir.

— İşletmeye dahil olmayan, taşıtlara ilişkin giderlerin hâsılattan indirilmesi ise mümkün olmayacaktır.

Yapılan bu değişiklikle, öteden beri, farklı şekilde uygulamalar nedeniyle önemli bir sorun teşkil eden nakil vasıtalarının amortisman ve giderleri konusu ticari kazanca ilişkin hükümlere paralel olmak üzere tek esasa bağlanmıştır.

Diğer taraftan 56 ncı maddede yapılan değişikliğe paralel olarak maddenin sonuna eklenen bir fıkra ile muafiyetten veya götürü gider usulünden gerçek usule geçen çiftçiler için önceki yıllardan devreden ürünlerin Vergi Usul Kanununun 45 nci maddesinde belirtilen ortalama maliyet bedeli esasına göre değerlendirilerek gider yazılacağı hususunda yeni bir hüküm getirilmiştir.

MADDE 40. — Aynı Kanunun 59 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki gerekçelerle kaldırılmıştır.

İşletme hesabı esasına göre defter tutmak, hiç şüphe yok ki bilanço esasına göre defter tutmaktan çok daha kolaydır. Bu nedenle, tarım faaliyetlerinin karakterine tam anlamıyla uyan işletme hesabı esasının yaygınlaştırılması, bilanço esasının ise ihtiyari hale getirilmesi, ekonomik gerçeklere daha uygun düşecektir.

Tarım Kazancı mükelleflerinin büyük çoğunluğu, götürü usul içinde kalmayı tercih etmektedirler. Oysa, bilindiği gibi, basit esaslara bağlanmış bir gerçek usulün yaygınlaşması, gerek mükellefleri hesap sonuçlarını doğru olarak bilmeleri, gerek vergi güvenliğinin sağlanması yönlerinden olumlu ve yararlı olacaktır.

Bunların yanısıra, büyük çiftçilere ve bilanço esasından vazgeçmeleri mümkün olmayan tarım kazancı mükelleflerine, diledikleri takdirde, kazançlarını bilanço esasına göre tespit etme olanağı da tanınmaktadır.

MADDE 41. — Gelir Vergisi Kanununda "Ücretin tarifi" ni yapan 61 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

1. Maddenin birinci fıkrası hükmü aynen muhafaza edilmekte ve birinci fıkradan sonra gelmek üzere yeni bir fıkra getirilmektedir. Yeni getirilen fıkra ile, birinci fıkrada genel olarak tanımı yapılan ücrete, uygulamada karşılaşılan sorunların çözümü amacıyla isim zikretmek suretiyle açıklık getirilmektedir. Böylece, uygulamada özellikle kararsızlıklara ve karışıklıklara yol açan kasa tazminatı (mali sorumluluk tazminatları dahil), zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı, ortaklık ilişkisi dışında kazancın belli yüzdesi olarak yapılan ödemelerle buna benzer ödemelerin ücret olarak vergilendirilmesi sağlanmış olacaktır.

2. Maddenin ikinci fıkrası üçüncü fıkra olarak ve fıkranın 1 numaralı bendi aynen muhafaza edilmiş ve 2 numaralı bendi, evvelce yapılan hizmetler yanında, gelecekte yapılacak hizmetlere karşılık verilen para ve ayınlarla sağlanan menfaatlerin de ücret olarak vergilendirilmesi amacıyla değiştirilerek, uygulamada hizmet erbabına, işe alma sırasında işverence para ve ayın olarak sağlanan ve vergi dışı kalan menfaatlerin vergilendirilmesi imkânı sağlanmıştır.

3. Anılan maddenin üçüncü bendine, milletvekillerinin yanısıra senatörleri de kavramak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri ifadesi getirilmiş ve il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile özel kanunlarına veya idari kararlara göre kurulan daimi ve geçici bütün komisyon üyeleri ile durumu bunlara benzeyen kimselere bu sıfatları nedeniyle ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatlerin ücret sayılacağı şeklinde değiştirilerek, bent hükmüne açıklık getirilmiştir.

4. Mevcut maddenin 4 numaralı bendi, 6 numaralı bent olarak yeniden düzenlenmiş ve 4 numaralı bent olarak yeni getirilen hükümle, yönetim ve denetim kurulları başkan ve üyeleri ile tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla yapılan ödemelerin veya sağlanan hertürlü menfaatlerin ücret sayılması öngörülmüştür. Mevcut metinde 3 numaralı bent içinde yer alan bu hüküm, ayrı bin bent halinde yeniden düzenlenerek, bu konuda uygulamada ortaya çıkan tereddütler açıklığa kavuşturulmuştur.

5. Yeni getirilen 5 numaralı bent hükmü ile, daha önce gerekçesi açıklanan ikinci kısım altıncı bölüm de yer alan "Müteferrik istisnalar da yapılan değişikliklere paralel olarak, bilirkişilerin, eksperlerin, spor hakemlerinin, her türlü yarışma jürüsü üyelerinin aldıkları paralar ücret sayılmaktadır.

MADDE 42. — Gelir Vergisi Kanununun işvereni tanımlayan 62 nci maddesinin, ikinci fıkrası 61 nci maddeye eklenen bentleri de kapsayacak biçimde "61 nci maddenin 1 ile 6 numaralı bentlerinde yazılı ödemeleri yapanların, Gelir Vergisi Kanununda yazılı ödevleri yerine getirmek bakımından işveren sayılacakları" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 43. — Ücretler üzerinden yapılan sosyal karakterdeki kesintilerin tümünün matrahtan indirilmiş olduğu görüşü ile, 63 ncü' maddenin 980 sayılı Kanunla kaldırılan 1 numaralı bendi hükmü yerine getirilen yeni hükümle; kanunla kurulan ve sosyal karakterde olan yardımlaşma kurumlarına (Ordu, Memur ve işçi Yardımlaşma kurumları v.b.) ödenen aidatların, aynen emekli aidatı veya sosyal sigorta primleri gibi, ücretten indirilebilmesi imkânı getirilmektedir. Ancak bu tür ödentilerin matrahtan indirilebilmesi için, sosyal güvenlik kurumlarının kanunla kurulmuş olması şarttır. Bugünkü mevzuatımızda yer alan Ordu ve Memur Yardımlaşma Kurumları, bu niteliktedir.

MADDE 44. — Gelir Vergisi Kanununda serbest meslek kazancının tesbitini düzenleyen 67 nci maddesine ikinci fıkrayı takiben eklenen yeni fıkra hükmü ile, daha önce amortismanına tabi tutulmuş iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde, ticari kazancın tespitine ilişkin hükümlere paralel olarak, Vergi Usul Kanununun 328 nci maddesine göre hesaplanacak müsbet farkın serbest meslek kazancı sayılması konusunda madde metnine açıklık getirilerek uygulamadaki sorunların çözümü amaçlanmıştır.

MADDE 45. — Gelir Vergisi Kanununda mesleki giderleri düzenleyen 68 nci maddenin 7, 8 ve 10 numaralı bentleri aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

1. Maddenin 7 numaralı bendinden bugün mevcut olan, mesleki faaliyette kullanılan tesisat ve demirbaşlarda amortismanına tabi tutulmayarak, doğrudan gider yazılacak 1 000 liralık hadde ilişkin parantez içi hüküm esas itibarıyla Vergi Usul Kanununu ilgilendirmekte olması nedeniyle kaldırmış ve yerine amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması ile ilgili 67 nci maddede yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak, Vergi Usul Kanununun 328 nci maddesine göre hesaplanacak zararların gider yazılmasına imkân veren yeni bir hüküm getirilmiştir.

2. Maddenin 8 numaralı bendinde, yapılan düzenlemeyle serbest meslek erbabı olarak bağımsız çalışan kişilerin sosyal güvenlik kuruluşu olan Bağ - Kur'un faaliyete geçmesi ve bu kuruma ödenen emeklilik aidatının yasa ile belli esaslara bağlanması nedeniyle, mevcut metnin parantez içi hükmünde yer alan tahdit kaldırılmıştır.

3. Maddenin 10 numaralı bendinde yer alan mecmua, gazete, işyeri temizliği ve asansörcü giderleri bendde sayılan mesleki gider kalemleri arasından çıkarılmıştır. Aslında bu giderler işle ilgili olması koşulu ile 2 ve 4 numaralı bent hükümleri uyarınca gider yazılabilmektedir.

Diğer taraftan, mevcut metnin parantez içi hükmünde yer alan, bent kapsamına giren giderlere karşılık olmak ve 5 000 lirayı aşmamak üzere götürü olarak gayrisafi hâsılâtın % 10 unun gider olarak düşülebilmesini öngören hüküm kaldırılmıştır. Yapılan yeni düzenleme ile bu bent kapsamına giren giderlerin vesika esasına göre gerçek olarak tespiti ve bu şekilde tespit edilecek giderler toplamında gayrisafi hâsılâtın % 5 ini aşmaması esası getirilmiştir. Ayrıca özel otomobillerini işlerinde kullananların yaptıkları giderlerin % 50 sinin düşülebileceğine ilişkin hüküm değiştirilerek bu nisbet ticari ve zirai kazançlardaki düzenlemelere paralel biçimde % 20 ye indirilmiştir.

MADDE 46. — Gelir Vergisi Kanununun serbest meslek kazançlarında götürü usulü düzenleyen 69 uncu maddesinin parantez içi hükmüne, hâsılâtlarının büyük boyutlara ulaştığı ve defter tutma yönünden yeterli bigiye sahip oldukları gözlenen dış protezçileri ilave edilerek bunların gerçek usulde vergilendirilmeleri sağlanmıştır.

Maddenin sonuna eklenen bir fıkra ile de, götürü usulde vergiye tabi tutulan ticaret erbabı ile serbest meslek erbabı arasında, safı kazanç takdirinde görülen farklılaşmayı önlemek amacıyla 46 nci madde hükmüne atıfta bulunulmuştur. Bu suretle götürü usul de vergilendirilen serbest meslek erbabının safi kazançlarının tesbitinde 46 nci maddede yapılan düzenleme esas alınacaktır.

MADDE 47. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununda gayrimenkul sermaye iradının tanımını yapılan 70 nci maddenin 5 numaralı bendi ile son fıkrası değiştirilmektedir.

Mevcut 5 numaralı bent hükmünde yer alan hakların yanısıra arama hakları ve ruhsatları, marka, her türlü teknik resim, desen, model, plan, sinema ve televizyon filimleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanında elde edilmiş bir tecrübeye ait bilgilerle gizli bir formül veya imalât usulü üzerindeki kalkınma hakkı veya kullanma imtiyazı gibi haklar ilave edilerek, bugün için başlı başına bir kiralama konusu olan ve büyük boyutlarda kira ücreti ödenen anılan gayri madde haklar, madde metninde açıkça sayılarak vergiye tabi olup olmadıkları yönünde sürdürülen tartışmalara ve ortaya çıkan uyuşmazlıklara son verilmesi amaçlanmıştır.

Maddenin son fıkrası, zirai faaliyete bilfiil iştirak etmeksizin sadece üründen pay alan arazi sahiplerinin, bu gelirlerinin Gelir Vergisi uygulaması yönünden gayrimenkul sermaye iradı sayılması biçiminde ve vakıf geliri ile ilgili eski hükümde muhafaza edilerek yeniden düzenlenmiştir. Anılan fıkranın bu şekilde tedvini ile arazi sahibinin hiçbir masrafa, dolayısıyla *zarara* iştirak etmeden üründen alacağı pay hasılat kirası şekline kabul edilerek gayrimenkul sermaye iradı sayılmış, bu suretle yüksek oranda gider düşülmesi önlenmiş konuya açıklık getirilerek uyuşmazlıkların çözümü sağlanmıştır.

MADDE 48. — Gelir Vergisi Kanununun 73 nçü maddesinin matlabı, maddenin içeriğini kavrayacak şekilde "Emsal kira bedeli esas" şeklinde ve birinci fıkrası da aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

Birinci fıkrada yer alan hükmün, bugünkü Emlâk Vergisi sistemi karşısında, yeniden düzenlenmesi uygun görülmüştür. Yürürlükteki hüküm, binalar için gayrisafi irat, arazi için vergi değeri, diğer mal ve haklar için maliyet bedeli esaslarını benimsemiştir. Emlâk Vergisi adı ile mevzuatımıza giren yeni sistem ise, gayrimenkullerde "Beyan esasına dayalı vergi değeri" prensibini getirmektedir. Bu durumda, gayrimenkul servetin değeri ile bunun geliri arasındaki nispi ilişki de büyük değişikliklere uğramış olmaktadır.

Maddenin bu esaslar içinde yeniden tedvini sırasında, emlakte (Bina ve arazide) emsal kira bedelinin tespitinde, kira mevzuatına göre takdir edilmiş kirasının, bu kira yoksa Emlâk Vergisi Kanuna göre tespit edilen vergi değerinin % 6'sının esas alınması öngörülmektedir. Diğer mal ve haklar için bugün mevcut olan emsal kira bedeli esas" ise aynen muhafaza edilmiştir.

MADDE 49. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununda gayrimenkul sermaye iratlarında giderleri düzenleyen 74 ncü maddenin birinci fıkrası ile, aynı fıkranın 10 numaralı bendi değiştirilmiş, birinci fıkranın 5 numaralı bendinin parantez içi hükmü kaldırılmış ve üçüncü fıkrasında yer alan % 20 götürü gider oranı % 25'e yükseltilmiştir.

Yapılan değişikliklerin gerekçesi aşağıda belirtilen noktalarda toplanmaktadır.

1. Birinci fıkra hükmünde yapılan değişiklikle 21 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak, bir takvim yılında elde edilen ve 240 000 lirayı aşmayan hasılatı uygulanacak olan 40 000 liralık istisna miktarına isabet eden giderlerin, istisna miktarını aşan ve vergiye tabi tutulacak gayrisafi hasılatlardan indirilmesi önlenmiştir.

Esasen, vergiye tabi tutulmayan bir hasılatın giderlerinin vergiye tabi olacak kısımdan indirilmesi vergilendirme prensiplerine de aykırı bulunmaktadır.

2. Bilindiği üzere, teoride aynî vergilerin şahsi vergilere mahsubu, genellikle kabul edilmemektedir. Ülkemizde bugüne kadar uygulamalar aksi yönde gelişmiştir. Vergi teorisine aykırı olan ve yeni Emlâk Vergisi sistemi karşısında artık gereği kalmayan Emlâk Vergisinin Gelir Vergisinden mahsubu esasına son vermek amacıyla, madde, kiraya verilen gayrimenkuller için ödenen Emlâk Vergilerinin gider yazılmasına imkân verecek şekle getirilmiş ve 5 numaralı bentte yer alan konuyla ilgili parantez içi hüküm kaldırılmıştır.

Bina ve arazi vergilerinin Gelir Vergisine mahsubu yerine, gider yazılması esasına gidildiği için, gayrimenkul sermaye iradının safı miktarının hesaplanmasında götürü gider usulünü tercih eden mükelleflere tanınan % 20 götürü gider oranının da yükseltilmesi yoluna gidilmiştir.

3. Maddenin 10 numaralı bendi, mükelleflerle idare arasındaki anlaşmazlıkları önleyecek şekilde, yeniden düzenlenmiştir. Böylece, birden fazla konuta sahip olup da bunların kiraya vermek suretiyle başka bir konutta kira ile oturan kimselerin, kiraya verilen konutlardan sağladıkları gayri safı kira hasılatından, oturdukları konut için ödedikleri kiranın indirilmesi olanağı verilmiş olmaktadır.

Bilindiği gibi, bundan önceki uygulamalarda, birdenfazla konutu olup da bunları kiraya vermek suretiyle başka bir yerde oturan kimselerin bu yer için ödedikleri kira bedeli, kiraya verilen konutlardan sadece bir tanesinin iradından indirilmekte idi. Yeni hükümle, bu anlaşmazlık ortadan kalkmış olacaktır.

Böyle bir değişiklik, her şeyden önce, psikolojik etkisi dolayısıyla, gayrimenkul sermaye iratlarının gerçeğe uygun şekilde beyanını teşvik edecektir. Öte yandan, bugüne kadar gelen uygulamalarda, kiraya verilen konutlarla kira ile oturan konutların büyüklükleri kıyaslanmadığından, meselâ, her biri 60'ar metrekairelik iki konutunu kiraya vererek 120 metrekairelik bir konutta kira ile oturan bir kimsenin (aslında kanun koyucunun maksadına da uygun şekilde, aldığı kiralar üzerinden Gelir Vergisi ödememesi gerekirken) mahsubun tek bir konutun kirasından yapılması nedeniyle, fiktif bir irat üzerinden vergi ödeme durumu ortaya çıkmakta idi. Yapılan değişiklikle, bu uygulamaya da son verilmiş olacaktır.

Bu hükmün uygulanmasında, sahip olunan konutlar ile kirayla oturan konutun ayrı ayrı şehirlerde bulunması şartının aranmayacağı da tabiidir. Bilindiği üzere, bu şart, esasen 1963 yılında 202 sayılı Kanunla kaldırılmış bulunmaktadır. Bu hükmün uygulanması ile ilgili olarak, maddeye yeni bir unsur daha eklenmiştir. Buna göre, anılan indirim yapılmadan önce gayrisafi hasılatтан, maddenin öteki (1-9 ve 11 sayılı) bentlerinde yazılı giderler indirilecek, kira ile oturan konutun kira bedeli ile ilgili indirim, kalan miktara uygulanacaktır.

Böylece, gayrisafi irattan öncelikle ödenen kiranın indirilmesi suretiyle, elde edilen hâsılatā ait diğer giderlerin beyannameye zarar olarak intikali önlenmiş olacaktır.

Bu işlem sonunda, kiranın indirilemeyerek kalan kısmı, 88 nci maddenin üçüncü fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmayacak, yani zarar olarak beyan edilemeyecektir.

MADDE 50. — Menkul sermaye iradının tarifi ile ilgili 75 nci maddede yapılan değişiklikler, aşağıda sıra ile açıklanmıştır:

1. Birinci fıkradaki "temettü" terimi yerine, Ticaret Hukuk esaslarına uygun şekilde, "Kâr payı" terimi getirilmiştir.

2. Birinci fıkranın 1 numaralı bendinde parantez içinde yer alan "müessis ve intifa hisseleri dahil" deyişi konuya açıklık getirmek ve hazırlık döneminde ödenen faiz ve kâr garantilerini de kapsamak amacıyla, "kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ile pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarla yapılan her türlü ödemeler dahil" şekline getirilmiştir.

3. Birinci fıkranın 3 numaralı bendi, 2 numaralı bent şeklinde yeniden düzenlenmiş ve bu bentte ayrıca, âdi komandit şirketlerde komanditerlere dağıtılan kâr paylarının, şirket kârının tespit edildiği takvim yılının sonunda elde edilmiş sayılacağına dair bir hüküm getirilmiştir. Bu suretle, Adi Komandit Şirketlerde Komanditer ortakların kâr paylarının hangi takvim yılında elde edilmiş sayılacağı konusu açıklığa kavuşturulmuş olmaktadır. Adi Komandit Şirketlerde Komanditer ortakların elde ettikleri kâr payları menkul sermaye iradı sayılmakla birlikte bu ortaklarda aynen Komandite ortaklar gibi, bu kâr paylarını şirket kazancının tespit edildiği takvim yılı sonunda elde etmiş sayılacaklar ve bunları izleyen yılın Mart ayı içinde beyan edeceklerdir. Bu kâr payları üzerinden bundan böyle vergi tevkifatı yapılması da söz konusu olmayacak, böylece özellikle 1137 sayılı Kanunun kabulünden bu yana süregelen anlaşmazlıklar ve karşılaşılan güçlükler sona erecektir.

4. Birinci fıkraya 3 numara ile getirilen yeni bir bent ile, kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları menkul sermaye iradı sayılmaktadır. Daha önce de açıklandığı üzere, "ücretin tarifi" ile ilgili 61 nci maddenin 3 numaralı bendinden, bu tür ödemeler çıkarılmıştır. Böylece, kurumlarda idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarının, ücret adı altında, Kurumlar Vergisi matrahı dışında bırakılması şeklindeki uygulamanın sakıncaları da önlenmiş olacaktır.

5. Maddeye 4 numara ile konulan yeni bent hükmü ile, dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre tahassül eden kârdan, Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısmında menkul sermaye iradı sayılması öngörülmüştür.

Bilindiği üzere, dar mükellefiyete tabi kurumların elde ettikleri bu tür kazançlar, bu kurumların anamerkezlerine transfer edilecek kâr payları niteliğindedir. Bu tür gelirler, uluslararası vergi anlaşmalarında, vergi kesintisine imkân veren menkul sermaye iratlarından sayılmakta olduğu için vergi hukukumuzda da bu gelir kategorisi içinde yer almaları zorunlu ve mantıki görülmektedir. Böylece, bu kazançların Gelir Vergisi kesintisi yapılmak suretiyle vergilendirilmesi de sağlanmış olmaktadır.

6. Yürürlükteki kanunun her nevi tahvilat faizleri ile ilgili 2 numaralı bent hükmü ile "Her nevi alacak faizleri" ile ilgili 4 numaralı bent hükmü, ifadeleri düzeltilmek suretiyle, 5 ve 6 numaralı bentler olarak tedvin edilmiştir.

7. Mevcut metinde 5 numaralı bent olarak yer alan "mevduat faizleri" yeni metnin 7 numaralı bendinde daha açık bir şekilde ve genişletilerek yeniden düzenlenmiştir. Bu meyanda olmak üzere bankalara yatırılan paralara ödenen faizlerin mevduat faizi niteliğinde olduğu açıkça tasrih edilmiş, diğer taraftan devamlı olarak para toplama işiyle meşgul olanların topladıkları paralara sağladıkları gelirler ve menfaatlerde mevduat faizi kabul edilerek bugün vergilendirilmesi özellikle tevkifat yönünden güçlük arzeden bir gelir türünün menkul sermaye iradı kapsamına alınması sağlanmıştır.

8. "İrat sayılan ve sayılmayan haller" i düzenleyen 76 ncı madde hükmünde yer alan 1, 2 ve 3 numaralı bentler; 8,9 ve 10 ncü bentler şeklinde, 75 nci maddeye alınmıştır. Böylece, 75 nci madde, irat sayılan hallerin tamamını kapsamak suretiyle, mantıki bir düzen içinde yeniden kaleme alınmış olmaktadır.

9. Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan değişiklikle, anılan vergi nispeti % 25'den % 40'a çıkarıldığı ve Gelir Vergisi Kanunu değişiklik tasarısı ile bunun dörtte üçü "Vergi alacağı" olarak kabul edildiği için, hesaplanacak gelir vergisinden mahsup edilecek bu meblağın beyan edilecek menkul sermaye iradına ilavesini sağlamak amacıyla "Vergi alacağı" nın menkul sermaye iradının bir parçası olduğu 75 nci maddeye yeni getirilen 11 numaralı bentle tasrih edilmiştir. Nitekim bugünkü sistemde ödenen kâr paylarından tevkif yoluyla alınan vergi beyan edilen matraha dahil edilmekte, bu şekilde gayrisafi tutar üzerinden hesaplanan gelir vergisinden daha önce kesilmiş ve matraha dahil edilmiş bulunan vergi tevkifatının düşülmesi yoluna gidilmekte idi. Diğer taraftan Kurumlar Vergisine tabi olmayan kazançların gerçek kişilere dağıtılması sırasında % 33 1/3 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması öngörüldüğünden bu kazançları safi tutarları üzerinden elde eden mükelleflerde vergi alacağını hesap edip elde ettikleri menkul sermaye iradına ilave ederek beyan ve hesaplanacak vergiden de mahsup edeceklerdir. Bu tevkifat ile Kurumlar Vergisine tabi olan ve olmayan kazançların safi tutarlarının yarısı kadar vergi alacağına sahip olmaları ve beyan sırasında farklılık arz etmemeleri sağlanmıştır.

10. Maddeye 9 numaralı bent ile yeni getirilen hükümle, faizsiz (özellikle döviz) olarak alınan krediler dolayısıyla meydana gelen ve kâr ortaklığı şeklinde ortaya çıkacak durumları kavramak amacıyla, söz konusu krediler içi alınan kâr paylarının menkul sermaye iradı sayılması öngörülmüştür.

Bu hüküm özellikle îslanı ülkeleri ve bu ülkelerin iktisadi kuruluşları ile fiiliyatta ortaya çıkan bazı kavram anlaşmazlıklarını bizim mevzuatımız açısından düzene sokmak ve mezkûr ülke ve kuruluşlarla olan ekonomik ilişkilerimizde gelişmeler sağlamak amacıyla getirilmektedir.

11. Yürürlükteki 77 nci maddede yer alan hüküm, "yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır" ifadesi ise, 75 nci maddeye son fıkra hükmü olarak eklenmiştir.

MADDE 51. — 75 nci madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, maddenin ilk üç bendinde yer alan "İrat sayılan haller", 75 nci madde metnine dahil edilmiş ve madde yalnızca "İrat sayılmayan haller"i kapsayacak şekle getirilmiştir.

MADDE 52.— Yürürlükteki 77 nci madde hükmünün 75 inci madde ile organik ilişkisi gözönünde tutularak anılan madde metnine alınması dolayısıyla bu maddenin yeri boş kalmış olmaktadır. 77 nci madde Kurumlar Vergisi Kanunu ile getirilen yeni sistemin tabii bir sonucu olan "Vergi Alacağı"nın düzenlenmesi amacıyla, yeniden yazılmıştır.

Bilindiği üzere, "Vergi Alacağı" kavramı vergi hukukumuzda, Kurumlar Vergisi nispetinin % 40'a çıkarılması dolayısıyla girmektedir. Bu vergi alacağı, dağıtılan kâr payının "% 50"si olarak hesap ve kabul edilmekte ve kâr payını alan gerçek kişinin menkul sermaye iradı sayılmaktadır. Vergi alacağı, yürürlükteki sistemde yer alan vergi tevkifatının yerini almaktadır. Aslında mükellefler vergi alacağını nakden tahsil etmiş olmamakla birlikte nakden veya hesaben tahsil ettikleri menkul sermaye iradına (kâr payına) eklemek suretiyle beyan edecekler, bu beyana göre hesap edilen Gelir Vergisinden kurumun ödediği Kurumlar Vergisinin yarısına tekabül eden vergi alacağını mahsup edeceklerdir. İleride de açıklanacağı üzere, bu mekanizmanın uygulanmasının tabii sonucu olan vergi mahsubu, Gelir Vergisi Kanununun bu değişikliklere paralel olarak yeniden yazılan mükerrer 122 nci maddesinde düzenlenmiştir. "Vergi alacağı" sisteminin kabulü ile, yürürlükteki 96 ncı maddede yer alan vergi tevkifatı sisteminin sebep olduğu pek çok uygulama anlaşmazlığının giderileceği ve sistemin, otomatik mahsup mekanizması yolu ile, basit ve açık bir uygulama ortamı yaratacağı düşünülmektedir.

"Vergi alacağı" sistemi, Kurumlar Vergisinin yarattığı mükerrerliği gideren bir unsur olarak, bugün birçok Batı Ülkesinde başarı ile uygulanmaktadır. Ülkemizde de, Kurumlar Vergisi nispetinin yükseltilmesi ile ortaya çıkan vergi mükerrerliğini hafifletecek bir sistem olarak benimsenmiştir. Getirilen yeni mekanizma, Kurumlar Vergisinin olumsuz psikolojik yükünü hafifletecek ve önemli bir kısım mükellefi de yıllık beyanname vermeğe teşvik edecektir.

Öte yandan son yıllarda ülkemizde hızla gelişen holdingleşme süreciyle, bir kurumun elde ettiği kârın aynı holdinge dahil çeşitli kurumlar arasında dolaşması suretiyle Gelir Vergisi Tevkifatından kaçınılabilmesi yolunda, kazanç elde edildiği kurumda tevkifata tabi tutularak vergi alacağı sistemi ile kapatılmaktadır.

Madde: 53, 54, 55, 56 ve 57 nci maddelerle getirilen yeni düzenlemeye ilişkin genel gerekçe aşağıda açıklanmıştır.

193 sayılı Kanunun üçüncü kısmının sair kazanç ve iratlarla ilgili yedinci bölümünde yer alan 80, 81 ve 82 nci maddelerinin yürürlükten kaldırılması ve bu kategoriye giren kazanç ve iratların günümüzün koşullarına daha uygun bir şekilde vergilendirilmesini sağlamak üzere yeni bir metnin düzenlenmesi gerekli görülmüştür. Teklife göre, kaldırılan maddeler yerine 80. mükerrer 80, 81. mükerrer 81 ve 82 nci maddelerin getirilmesi öngörülmüştür. Aşağıda her madde hakkında yapılacak açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, öngörülen yenilikler şu noktalarda toplanmaktadır:

İ. Bugüne kadar Gelir Vergisi Kanunumuzda bir kavram olarak açıkça yer almamış bulunan "değer artışı kazançları" bu defa vergi teorisindeki yeri ile orantılı bir şekilde ve açık birtakım temel ilkelere dayandırılmak suretiyle vergi sistemimize ithal edilmiştir.

Bilindiği gibi, son zamanlara kadar genellikle bütün vergi sistemlerinde, değer artışı kazancı niteliğinden olan gelir unsurlarından sadece esas itibarıyla spekülatif olanlar vergilendirilmekte; bunlar dışında kalanlar ise vergiye tabi tutulmamakta idi. Zamanla bu görüş, değişen koşulların doğal sonucu olarak, önemini ve gücünü büyük ölçüde yitirmiş ve günümüzde "değer artışı kazançları" kavramı bambaşka bir anlam kazanmıştır.

Gelir vergisi sistemimizin bu defaki revizyonu sırasında, anılan kazançların bu yeni eğilim ve anlam içinde yeniden ele alınması ve gerçek karakterine uygun bir biçimde vergilendirilmesi, kanımızca önemli bir reform niteliği taşımaktadır. Gerek sözü geçen kazançların vergi kapsamına alınması için konulan kriterler, gerek bu tür kazançlara uygulanacak özel tarife tekniği ile ilgili aşağıdaki açıklamalarımız incelendiğinde bu reform niteliği daha belirgin bir şekilde ortaya çıkacaktır.

2. * "Değer artışı kazançları" yalnız gayrimenkul mallarla menkul kıymetleri değil "değer artışı" na konu teşkil edebilecek diğer mal ve hakları da kapsayacak tarzda düzenlenmiştir.

3. Vergiye tabi olan ve olmayan değer artışı kazançları, uygulamada açıklık ve kolaylık sağlamak amacıyla, ayrı maddeler halinde düzenlenmiştir. Aynı amaçla, bu tür kazançların tespit şekli de bağımsız bir maddede gösterilmiştir.

4. Menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesi için gerek bunların iktisap şekli, gerek iktisap tarihinden itibaren belli bir sürenin geçmemiş olması yönlerinden halen mevcut bir takım kayıtlar, yukarıda değinildiği üzere, değer artışı kazançları kavramının yeni anlamına uygun bir tarzda kaldırılmış; ancak safi değer artış kazancının tespiti açısından, iktisap tarihi ile elden çıkarma arasında geçecek sürenin bir kriter olarak kullanılması öngörülmüştür.

5. Diğer gelir unsurlarından birine dahil olmamakla beraber değer artışı kazancı niteliği de taşımayan ve fakat vergi kapsamına alınması gereken belli bazı kazançlar ise "arızı kazançlar" başlığı altında ve ayrı madde halinde düzenlenmiştir.

MADDE 53. — Gelir Vergisi Kanununun 80 nci maddesi gelir unsurlarını, değer artışı kazançları ve arızı kazançlar olmak üzere tarif ve tespit etmektedir. Bu suretle yürürlükteki maddenin 1 numaralı bendinde tadadi olarak yer alan kazançlar, bu defa gerçek niteliklerini belirgin bir şekilde ortaya koymak amacıyla, "değer artışı kazançları" kavramı ile ifade edilmiş bulunmaktadır.

MADDE 54. — Tasarının yeni getirilen mükerrer 80 nci maddesiyle vergiye tabi değer artışı kazançları düzenlenmiş bulunmaktadır.

Bu düzenlemeyle;

1. Gayrimenkul mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesi ile ilgili yürürlükteki 81 nci maddede öngörülen iktisap şekli ile ilgili hüküm "iktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç)" şeklinde değiştirilerek 70 nci maddenin 1, 2,4 ve 7 nci bentlerinde yazılı gayrimenkul mal ve hakların devrinden sağlanan ve istisna haddini aşan kısmın vergilendirilmesi öngörülmüş, böylece maddede yazılı şart ve sürelerle hangi çeşit gayrimenkul mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların "değer artışı kazancı" sayılacağı konusuna açıklık getirilmiştir. Ayrıca, fiyatlar genel seviyesindeki yükselmeler gözönünde tutularak halen mevcut 10 000 liralık istisna haddi 100 000 liraya çıkarılmıştır.

2. Menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesi için mevcut iktisap şekli ve süre ile ilgili kayıtlar da kaldırılmış; ayrıca 2 000 liralık istisna haddi 50 000 liraya çıkarılmıştır.

3. Telif hakları ile ihtira beratları dışında kalan gayri maddi hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların neler olduğu 70 nci maddeye atf yapılarak belirtilmiş ve 5 000 liralık istisna haddi 50 000 liraya çıkarılmıştır.

4. Telif haklarının ve ihtira beratlarının mükellefleri, mucitleri ve bunların kanuni mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar dahi mevcut 5 000 liralık istisna haddi de 50 000 liraya çıkarılmıştır.

5. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar bağımsız bir bent halinde düzenlenmiştir.

6. Keza, faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar da bağımsız bir bent halinde düzenlenmiştir.

Yukarıki bentlerde, yazılı hadler, birer istisna niteliğinde olup sağlanan kazançların bu hadlerin altında kalması halinde, tamamı vergi dışı kalacak; bu hadleri aşması halinde ise sadece haddi aşan kısmı vergiye tabi tutulacaktır.

7. Faaliyetine devam eden ticari bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticari işletmeye dahil amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin ve yukarıdaki bentlerde yazılı hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların ticari kazanç sayılacağı ve bunlara ticari kazanç hakkındaki hükümlerin uygulanacağı hakkındaki hüküm bu defa, öngörülen diğer değişikliklerle ahenkli bir şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin çeşitli fıkra ve bentlerinde kullanılan ve bir yenilik teşkil eden "elden çıkarma" deyimini, açık ve berrak bir şekilde tanımlanmış ve bu deyim, maddede yazılı mal ve hakların satılması bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi ve ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade ettiği belirtilmiştir. Görüldüğü gibi, ivazsız intikaller elden çıkarma sayılmadığından, bu tür intikallerde vergiye tabi bir değer artışı kazancı söz konusu değildir. Hemen belirtmek gerekir ki, bu genel tanımın, kapsamına girmekle birlikte, aslında vergiye tabi bir değer artışı kazancı doğurmayan bazı elden çıkarmalar, yeni teklif olunan 81 nci maddede gösterilmiştir.

MADDE 55. — Yeniden düzenlenen 80 ve mükerrer 80 nci maddeye paralel olarak 81 nci madde "vergilendirilmeyecek değer artışı kazançları" başlığı ile yeniden düzenlenmiş ve bu nitelikteki kazançlar hakkındaki açıklama aşağıda yapılmıştır:

1. Ferdi bir işletme sahibinin ölümü halinde, kanuni mirasçılar tarafından işletmenin faaliyetine devam olunması ve mirasçılar tarafından işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleriyle (bilanço esasına göre defter tutuluyorsa bilançonun aktif ve pasifiyle bütün halinde) aynen devir alınması halinde değer artışı kazancı hesaplanmayacağı hükme bağlanmıştır. Bu suretle, ticari işletmelerin devamlılığını bozmamak mümkün olacaktır.

2. Kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devralan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve ferdi işletmenin sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı veya hisse senedi alması halinde de keza, değer artışı kazancı hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.

Bu hüküm halen yokluğu duyulan büyük bir boşluğu doldurmak amacıyla getirilmektedir. Gerçekten gerek ekonomik kalkınma, gerek vergilemede güvenliği sağlama yönlerinden şirketleşme hareketinin hayati bir önem taşıdığı açıktır. Durum böyle iken, ferdi işletmelerin sermaye şirketleri haline dönüşmesi, yürürlükteki 81 nci maddeye göre ortaya çıkan gelir vergisi mükellefiyeti nedeniyle, adeta cezalandırılmakta ve kurumlaşma fiilen olanaksız hale gelmekte idi. Yukarıda değinilen yeni hükümle, bu sakınca ortadan kaldırılmakta ve ekonomiye yeni bir hamle olanağı ve ortamı yaratılmış olmaktadır.

3. Kollektif veya adi komandit şirketlerin yukarıdaki bentte yazılı koşullar içinde nevi değiştirerek; anonim, limited veya eshamlı komandit şirket haline dönüşmesi halinde de değer artışı kazancı hesaplanmayacaktır. Bu hüküm de yukarıda açıklanan gerekçe ile getirilmektedir.

MADDE 56. — Mükerrer 80 nci madde ile Gelir Vergisi Kanununda yeniden tedvir edilen "değer artışı kazançları" ile ilgili düzenlemeye paralel olarak mükerrer 81 nci maddede de safi değer artışı kazancının nasıl hesaplanacağı hususu düzenlenmiş bulunmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında safi kazanç, elden çıkarılan mal ve hakların iktisap bedeli ile elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarı arasındaki fark, iktisap bedeli ise bu mal ve hakların iktisap edilmesi için yapılan her türlü ödemelerle bunlara ilişkin giderlerin ve vergi, resim ve harçların toplamı olarak tanımlanmıştır.

Bu maddede öngörülen iktisap bedelinin ve vergiye tabi kazancın hesaplanması bakımından, aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür:

1. Bina ve arazide iktisap bedeli, bunların iktisabı dolayısıyla tespit edilen Emlak Alım Vergisi matrahına, yapılan giderlerle ödenen aynı vergi, resim ve harçların eklenmesi suretiyle hesaplanacaktır.

2. Menkul kıymetlerin iktisap tarihinden sonra elden çıkarılması halinde vergiye tabi safi değer artışı kazancının tespitinde safi kazançtan istisna haddi düşüldükten ve ilk tam yıl hariç olmak üzere, sonra geçen her tam yıl için kalan miktarın % 40'ının safi kazançtan ayrıca indirileceği, ancak, bu şekilde indirilen kısmın safi kazancın % 80'ini geçemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Mükelleflerin safi kazançtan indirilecek istisnadan başka yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan ve elden çıkarma tarihine göre % 80'e varan indirimden yararlanabilmeleri için menkul kıymetlerin iktisap tarihlerini bilmeleri ve tevsik etmeleri gerekmektedir. Aksi durumda, safi kazançtan istisnadan başka bir indirimin yapılması sözkonusu olmayacaktır.

Böylece spekülasyon amaçla menkul kıymet alım satımından doğan kazançların vergilendirilmesi ancak fiyatlar genel seviyesinde meydana gelecek yükselmeler nedeniyle ortaya çıkan fiktif değer artışlarının ise vergi dışı bırakılması sağlanmaktadır.

Elden çıkarılan menkul kıymetlerin iktisap bedelinin bilinmemesi durumunda 213 sayılı Vergi Usul kanununun 266 ncı maddesinde yazılı itibari değerleri bu maddenin uygulanmasında menkul kıymetler için iktisap bedeli olarak alınacaktır.

Elden çıkarılan menkul kıymetlerin ivazsız olarak iktisap edilmiş bulunması halinde, bu menkul kıymetleri elden çıkaran için iktisap bedeli, veraset ve intikal vergisine esas olan matraha ivazsız intikal dolayısıyla kendisi tarafından ödenen her türlü vergi, resim ve harçların eklenmesi suretiyle tespit olunacaktır.

MADDE 57. — Vergiye tabi arızı kazançları düzenleyen 82 nci madde ile vergi kapsamına alınan kazançlar yeniden gözden geçirilmiş ve aşağıda belirtilen gerekçelerle yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır.

1. Arızı olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere aracılık yapılmasından elde edilen kazançların 10 000 lirayı aşan kısmı vergiye tabi tutulmaktadır.

Yürürlükteki maddenin 1 numaralı bendinde de yer alan bu kazançlarla ilgili değişiklik, para değerindeki düşüklüğe paralel olarak 1 000 liralık haddin 10 000 liraya çıkarılmasından ibarettir.

2. Yürürlükteki maddenin 2 numaralı bendi hükmü genişletilmiş; ticari bir faaliyetin durdurulması veya terki için alınan paraların yanında, zirai ve mesleki faaliyetlerin durdurulması ve terki için alınan paralarla henüz başlanmamış bir faaliyete hiç girilmemesi; ihale, artırma, eksiltme ve yarışmalara iştirak edilmemesi karşılığında alınan paralar ve sağlanan diğer menfaatler de vergi kapsamına alınmıştır. Ayrıca 1 numaralı bent hükmüne paralel olarak, kazancın vergiden istisna kazançlar vergiye tabi tutulmuş olmaktadır.

3. Yürürlükteki metinde yer alan gayrimenkullerin boşaltılması ve kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallıkların yanında kiracıya ait tesisat ve malların boşaltma ve devri sırasında kiralayana veya yeni kiracıya devrinden doğan kazançlar da vergi kapsamına alınmış ve 1 000 liralık istisna haddi 10 000 liraya çıkarılmıştır.

4. Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsiledilen hasılat mevcut metinde olduğu gibi aynen muhafaza edilmiş; fakat daha önceki bentlere paralel olarak istisna haddi 1 000 liradan 10 000 liraya çıkarılmıştır.

5. Bu defaki değişiklik sırasında, gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin, bıraktıkları işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar ve karşılık ayırdıkları şüpheli alacaklar ile zarar yazdıkları değersiz alacaklardan tahsil ettikleri meblağlar vergi kapsamına alınmıştır.

Bu bent hükmü, mükerrer 80 nci maddenin 6 numaralı bendi dışında kalan konular için uygulanacaktır.

6. Dar mükellefiyete tabi olanların, Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yaptıkları anzi ulaştırma işlerinden elde ettikleri kazançlar ile arızı olarak Türkiye'de satın aldıkları ya da imal, istihsal veya istihraç ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın ihraç ettikleri malın ihracından elde ettikleri kazançlar da vergi kapsamına alınmıştır.

Bu suretle, dar mükellefiyete tabi olanların arızı olarak ihracat yapmasından sağladıkları kazançların da vergilendirilmesi sağlanmıştır.

7. Maddede hasılat deyimi tanımlanmış ve arızı kazançların safi miktarının ne şekilde hesaplanacağı daha açık bir şekilde gösterilmiştir.

MADDE 58. — Gelir Vergisi Kanununda "gelirin toplanması" »ı düzenleyen 85 nci maddesinin ikinci fıkrasının parantez içi hükmünde yer alan "en az geçim indirimi" deyimi 31 nci maddede yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak ve anılan maddede sayılan indirimlerin tamamını kavramak üzere, "31 nci maddedeki indirimler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 59. — Gelir Vergisi Kanununda "toplama yapılmayan haller"i düzenleyen 86 nci madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Maddenin (a) işaretli fıkrası ile tam mükellefiyette gelirin toplanmayacağı ve yıllık beyanname verilmeyeceği haller, 87, 103 ve 105 nci maddelerde yapılan yeni düzenlemeye paralel bir biçimde yeniden düzenlenmektedir. Fıkranın 1 numaralı bendi ile daha önce mevcut hüküm genişletilerek gelirin, toplamı üç milyon lirayı aşmayan ve tamamı üzerinden tevkif yoluyla vergi kesilmiş bulunan ücretten, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarından teşekkül etmesi halinde beyanname verilmemesi ve toplama yapılmaması esası getirilmiştir. Mezkûr gelir kalemlerinin toplamının veya içlerinden birinin örneğin ücretin tutarının üç milyon lirayı aşması halinde gelirler toplanacak ve beyanname verilecektir.

Anılan fıkranın 2 numaralı bendine göre de 1 numaralı bentte yapılan değişikliğe paralel olarak gelirleri, götürü usule tabi ticari veya mesleki kazançlar ile 1 numaralı bentte sayılan ve gayrifasi tutarları 3 milyon lirayı aşmayan kazanç ve iratlardan ibaret bulunanlar bu gelirlerini toplamayacak ve beyan etmeyeceklerdir.

2. Maddenin (b) işaretli fıkrasında ise bu Kanunun 80, mükerrer 80, 81 ve mükerrer 81 nci maddelerinde yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak, 4 numaralı bent "değer artışı kazançlarından" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 60. — Gelir Vergisi Kanununda "ihtiyari toplama ve beyan" müessesesi düzenleyen 87 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

1. Mevcut hüküm, "Tam mükellefiyette vergiye tabi yıllık gayrisafi kazanç ve iratların toplamı 10 000 lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından tevkif yolu ile vergisi kesilmiş bulunanları beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir." şeklinde idi. Bu hükme göre, vergisi tevkif yolu ile alınmamış kazanç ve iratlarla, vergisi tevkif yolu ile alınmış olsa dahi menkul sermaye iratlarının toplamının 10 000 lirayı aşması halinde, tüm kazanç ve iratlar toplanarak beyan edilmekteydi. Bu uygulama dolayısıyla, ihtiyari toplama ve beyana konu olan gayrimenkul ve menkul sermaye iratlarının tutarının 10 000 lirayı aşması halinde, bunlar için verilecek beyannameye ücretlerinde dahil edilmesi gerekmekte; vergi tarifesinin dikliği ve muhtelif ücret ödemelerinin birleştirilmesi nedeniyle de beyan edilen menkul ve gayrimenkul sermaye iradı tutarına yaklaşan bir ek vergi salındığından mükelleflerin haklı yakınmalarına neden olmaktaydı. Sonuç olarak özellikle muhtelif ücret ödemeleri alan mükellefler, verginin bu olumsuz etkisinden korunmak amacıyla sahip oldukları gayrimenkulleri ya kiraya vermek istememekte veya beyanname vermektan kaçmaktaydı. Bu sakıncaları gidermek amacıyla maddenin birinci fıkrasında yer alan 10 000 liralık had üç milyon liraya yükseltilmektedir. Böylece, tarifede yapılan düzenlemeninde etkisiye kirada gayrimenkulu olan bir ücretli, aldığı kira ve ücretlerinin toplamı üç milyon lirayı aşmamak koşulu ile, gayrimenkul sermaye iradını, yıllık beyanname ile beyan etmeye ancak bu beyannameye ücretlerini dahil etmeyebilmektedir. Diğer bir deyişle, beyanı

zorunlu olan bir kazanç veya irat beyan edilirken, bu kazanç veya iratla 86 ncı maddenin (a) işaretli fıkrasında sayılan kazanç ve iratların toplamı 3 000 000 lirayı aşmaması koşuluyla 86 ncı maddenin (a) işaretli fıkrasında sayılan kazanç ve iratların anılan beyannameye ithal edilmesi ihtiyari hale getirilmiştir.

ihtiyari toplama ve beyana ilişkin yapılan düzenleme ile, bir yandan mevcut hüküm nedeniyle, vergi dışı kalan bir kısım kazanç ve iratların beyanının sağlanması, öte yandan tarifedeki değişiklik nedeniyle beyannameye ithal edilmeleri halinde çok az bir ek vergi getirecek vergisi tevkif suretiyle alınmış gelir unsurlarının beyan külfeti ortadan kaldırılmaktadır. Vergiye tabi kazanç ve iratların (götürüler dahil) bir takvim yılındaki tutarının üç milyon lirayı aşması halinde ise bu kazanç ve iratların tamamı beyan edilecektir.

2. Mevcut metinde ikinci fıkra olarak yer alan onbin liralık haddin hesabında nazara alınmayacak kazanç ve iratlara ilişkin hüküm, birinci fıkra, "Gelir unsurlarının istisna hadleri içinde kalan kısımları üç milyon liralık haddin hesabında nazara alınmaz" şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

3. Maddenin üçüncü fıkrası ikinci fıkra olarak yeniden düzenlenmektedir.

4. Maddenin dördüncü fıkrasında yer alan ve ücretliler için ihtiyari beyanı öngören hüküm kaldırılmaktadır.

Bu fıkra hükmünün getiriliş amacı, günlük, haftalık veya aylık esasına göre yıl içinde vergiye tabi tutulan ve kist dönem çalışması veya ücret düzeyinde vergi yükünü etkileyecek bir biçimde düşüş veya yükseliş olması nedeniyle mükelleflerin ücretlerinin vergilerinin günlük, haftalık veya aylık olarak tutarı ile yıllık olarak hesaplanan tutarı arasında mükellef lehine vergi tarifesinden doğan farklılığın giderilmesi idi.

Yapılan yeni düzenleme ile, tarife dilimleri büyük ölçüde genişletildiği, özel indirim ve sakatlık indiriminde kist esası uygulandığı ve 3 00 000 lirayı aşan ücretlerin zorunlu olarak beyanı gerektiğinde 3 000 000 liradan daha düşük tutardaki ücretlerin vergilerinin yıl içinde günlük, haftalık veya aylık esasa göre bulunacak tutarı ile yıllık olarak bulunacak olan tutarı arasında mükellef lehine önemli bir farklılık meydana gelmeyeceğinden, anılan fıkranın madde metninden çıkarılması uygun görülmüştür.

5. Maddenin son fıkrası aynen muhafaza edilmiştir.

MADDE 61. — Gelir Vergisi Kanununun 88 nci maddesinin birinci fıkrasının parantez içinde yer alan "54 ncü maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil, 81 nci maddede yazılı muamelelerden doğanlar hariç" hükmü kaldırılmış, bunun yerine mükerrer 80 nci madde ile yeniden yapılan düzenlemeye paralel olarak "54 ncü maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil mükerrer 80 nci maddede yazılı muamelelerden doğan zararlar hariç" hükmü konulmuştur. Böylece, değer artışı kazançları diğer gelir unsurlarıyla ilgilendirilmemiş, bu nevi muamelelerden doğan zararların ancak kendi aralarında mahsubu kabul edilmiş olmaktadır.

MADDE 62. — Mükelleflerin yıllık beyanname ile bildirecekleri gelirlerden indirebilecekleri Sigorta primi, teberru ve iane indirimlerini düzenleyen Gelir Vergisi kanununun 89 ncü maddesinin 1 numaralı bendinde yer alan 200 liralık indirim haddi, para değerindeki değişiklikler nedeniyle önemini kaybettiğinden günün şartlarına uygun bir hale getirmek amacıyla 1 000 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 63. — Bu Madde ile, Gelir Vergisi Kanununun yıllık beyannamenin şekil ve muhtevasına ilişkin 91 nci Maddesi, vergi güvenliğini sağlamak üzere gelir vergisi sisteminde oto kontrol müessesesi olarak yer alan gider esasını daha iyi işler hale getirmek için yeniden düzenlenmiştir. Değişiklikler şu noktalarda toplanabilir;

1. Maddenin gider beyanında bulunacak mükellefler ve bunlar tarafından beyan edilecek giderleri gösteren üçüncü fıkrası, gider beyanında bulunacak mükellefleri açık olarak belli edecek tarzda yeniden yazılmış ve ayrıca beyan edilecek giderler uygulamalardaki aksamaları önleyecek şekilde genişletilmiştir.

Getirilen yeni hükme göre, gider beyanında bulunmak zorunda olan mükellefler, tarafından yürürlükteki hükümde yer alan giderlerden başka;

- işle ilgili olmayan iç ve dış seyahat giderleri;
- Gelir üzerinden ödenen vergiler;
- ödenen vergi cezaları ve gecikme zamları ile sair para cezaları ve sair tazminatlar;
- Sağlık giderleri;
- Gelir Vergisi matrahının teshilinde nazara alınmamış bulunan bağış ve yardımlar;
- Nişan, nikâh, düğün ve benzeri tören giderleri;
- Satın alınan dayanıklı tüketim mallarının alış bedelleri; de ayrıca beyan edilecektir.

Beyan edilecek giderler arasına bu yeni unsurların eklenmesi ile, mükellefin geliri, tüketimi ve serveti arasındaki organik bağlantının kurulması daha kolay olacak; bu da mükelleflerin gelirlerini doğru beyan etmelerini sağlayacaktır.

2. Maddenin son fıkrasına, "Adi komandit şirketlerin komanditer ortakları, beyannamelerine sadece kâr paylarının miktarını gösteren şirketten alınmış bir belgeyi eklerler." hükmü konulmuştur.

Böylece, komandit şirketlerde komandite ortaklar için öngörülen bazı külfetler komanditer ortaklar için kaldırılmakta, fakat adı geçenlerin gereksiz bir takım yazışma ve sorulara muhatap olmasını peşinen önlemek üzere, ortağı oldukları şirketten alacakları kâr paylarını gösterir bir belgeyi beyannamelerine eklemeleri gerekmektedir.

MADDE 64. — Gelir Vergisi Kanununun "Kazanç ve ücretlerde vergi tevkifatı başlığı taşıyan 94 ncü Maddesi yeni bir biçimde ve başlığı "Kazanç, ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında vergi tevkifatı" şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

1. Maddenin birinci fıkrasında yer alan "tesis" kelimesi bugünkü hukuk mevzuatımız içerisinde tesisleri düzenleyen bir hüküm bulunmadığından metinden çıkarılmıştır.

Bu fıkranın sonuna "..... aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada istihkak sahiplerinin Gelir Vergisine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar" hükmü ilave edilmiştir. Bu suretle 94 ncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan hüküm ve 96 ncı maddenin yeniden düzenlenmesi nedeniyle bu maddede yer alan hesaben ödeme deyimi, bu fıkra da yeniden düzenlenmektedir.

2. Birinci fıkranın 1 ila 5 numaralı bentleri yeni düzenlenmede aynen muhafaza edilmiş ve fıkra 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12 numaralı bentler ilave olunmuştur.

3. 6 no. lu bent ile 70 nci maddede yazılı olan gayrimenkul mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden vergi tevkifatı esaslı getirilerek bu mal ve hakların vergilendirilmesinde peşin ödemeye geçiş sağlanılmaktadır.

4. Maddeye eklenen 7 numaralı bent ile, dar mükellefiyete tabi gerçek kişilere ve Türkiye'de işyeri ve daimi temsilcisi bulunmayan, kurumlar dışında tüzel kişilere ödenen kâr paylarının, nihai vergileme niteliğinde olmak üzere, vergi tevkifatına tabi tutulması sağlanmaktadır. Bu bent ile ayrıca, 75 nci maddeye eklenen 4 numaralı bent hükmü gereğince menkul sermaye iradı sayılan ödemelerden yani dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre tahassül eden kârın Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısmı üzerinden de nihai vergileme niteliğinde bir vergi tevkifatı yapılması esaslı getirilmektedir.

5. 94 ncü maddeye 8 numaralı bent olarak eklenen hükümle, dağıtılsın veya dağıtılmasın kurumların yabancı ülkelerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan ve Kurumlar Vergisinden muaf ve müstesna kazanç ve iratlardan vergi tevkifatı yapmaları esası getirilmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan yeni düzenlemeyle Kurumlar Vergisi oranı % 40'a yükseltildiğinden ve mükerrer 122 nci madde ile yeniden düzenlenen vergi alacağı sisteminin işleyişi içerisinde, Kurumlar yönünden vergiden muaf veya müstesna olan bu kazanç ve iratlar, ortaklar yönünden menkul sermaye iradı olarak vergiye tabi bulunduğundan ortakların alacakları kâr paylarının kaynağı ile ilgilenmeyip uygulamada kolaylık sağlamak ve vergi alacağı mahsubunun aksaksız ve anlaşmazlık yaratmayacak şekilde işleyişini sağlamak amacıyla söz konusu kazanç ve iratlardan vergi alacağı miktarına eşit bir tevkifat yapılmaktadır.

Böylelikle Kurumlar, Kurumlar Vergisinden muaf veya müstesna bir kazanç elde ettiklerinde, bunlar üzerinden vergi tevkifatı yapacaklardır, iştirak kazançlarının bu tevkifatın dışında bırakılmasının nedeni iştirakçi kurumun elde ettiği bu tür kazançların daha önce kendisine iştirak olunan kurum tarafından Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan yeni düzenlemeye göre % 40 nisbetinde Kurumlar Vergisine tabi tutulmuş olduğundan vergi alacağının mahsubu açısından bir aksaklık doğurmamasıdır.

6. Maddenin 9 ve 10 numaralı bentleri, 96 ncı maddenin 1-a bendi aynen alınmak suretiyle yeniden düzenlenmiştir. Mevduat faizleri için, kanunun 22 nci maddede yer alan istisna yeni düzenleme ile kaldırıldığından, bunların "istisna haddini aşan kısımlarının madde metni içinde belirtilmesine de gerek kalmamaktadır.

1. 75 nci maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak maddenin 11 nci bendi ile faizsiz (özellikle döviz) olarak alınan krediler dolayısıyla alınan kâr payları menkul sermaye iradı sayılacağı için bu kâr payı ödemelerinde tevkifat yapılması öngörülmüştür.

8. Maddeye yeni getirilen 12 numaralı bent hükmü ile zirai kazançlarda zirai ürünlerin alış bedeli üzerinden vergi tevkifatı esası getirilmektedir. Bu düzenlemeyle çok düşük bir vergi yüküne muhatap olan zirai kazançların verginin genellik ilkesine uygun biçimde ve asgari nisbette vergilendirilmesi hedef alınmaktadır.

9. Maddenin üç numaralı fıkrası yeniden düzenleme ile iki numaralı fıkra olarak aynen alınmıştır.

MADDE 65. — "Vergi tevkifatının hangi hallerde yapılacağı 94 ncü ve 95 nci maddelerde belirtildikten sonra, Vergi tevkifatında uyulacak esaslar" da yapılan değişikliklere paralel olarak 96 ncı madde de yeniden düzenlenmiştir.

Yeni hali ile 96 ncı maddenin, yürürlükteki "Menkul sermaye iratlarında vergi tevkifatı" esaslarını düzenleyen 96 ncı madde ile hiçbir ilgisi kalmamaktadır. Başka bir deyişle, yürürlükteki 96 ncı madde, Kurumlar Vergisinde yapılan değişikliğe paralel olarak, tamamen kaldırılmakta ve kabul edilen sisteme uygun şekilde, yeniden tedvin edilmektedir. Bilindiği gibi, Kurumlar Vergisi nispetinin yeniden düzenlenmesi nedeniyle bundan böyle, gerçek kişilere dağıtılan veya dağıtılabılır sayılan menkul sermaye iratlarından, mevcut 96 ncı maddeye göre vergi kesintisi yapılmasına gerek kalmamaktadır.

"Vergi tevkifatında uyulacak esaslar"ı düzenleyen 96 ncı madde, iki fıkradan meydana gelmektedir:

1. Maddenin 1 nci fıkrasına göre; "Vergi tevkifatı", 94 ncü madde kapsamına giren, naklen ve hesaben yapılan ödemelere uygulanacaktır. Yeni düzenlenen şekliyle, 94 ncü maddede yer alan ve vergi tevkifatına tabi tutulacak kazanç ve irat neveleri 12 kaleminden ibaret olup, bunlardan bir kısmı ile ilgili vergi tevkifatı, nihai vergilemeyi ifade etmektedir.

Bu fıkarda ayrıca, "Hesaben ödeme" deyimini de bugüne kadarki uygulamanın ışığında yeniden tanımlanmakta olup bu deyimle vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihlak sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işlemlerin veya bu gibi istihkakları ödeyenlerin hesaplarına gider kaydedilmesinin kastedildiği açıkça belirtilerek bu konudaki muhtemel yanlış yorumlamaların önüne geçilmektedir.

2. Maddenin 1 fıkrası, vergi tevkifatının gayrisafı tutarlar üzerinden yapılacağını hükme bağlamış olup ücretler bu fıkra hükmü dışına tutulmuştur. Bilindiği üzere, ücret ödemeleri üzerinden yapılan vergi tevkifatı, nihai bir vergilemeyi hedef almaktadır. Halbuki diğer gelir kalemlerinden yapılan % 3, % 5, % 25 v.b. nispetlerdeki vergi kesintileri bir anlamda peşin vergi ödemeleri olup, beyannameye toplanan gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisine mahsup edilmektedir. Esasen ücret ödemelerinde, vergiye tabi olan meblağ, gayrisafı ücret ödemesi (brüt ücret) olmayıp; bundan emekli ve sigorta aidatları gibi indirimler yapıldıktan sonra kalan miktar üzerinden vergi hesaplanmaktadır.

Verginin, ödemeyi yapan tarafından üstlenilmesi halinde uygulanacak esaslar da, uygulamada meydana gelen sorunların çözümü amacıyla metne dahil edilmiştir.

MADDE 66. — Gelir Vergisi Kanununun "Münferit beyannamelerin verilmesi" durumlarını düzenleyen 101 nci maddesi, mükerrer 80 ve 82 nci maddede yapılan düzenlemeler paralel olarak değiştirilmiş ve dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerden yıllık beyanname vermeye mecbur olmayanların elde ettikleri kazanç ve iratlarla ilgili münferit beyannamelerini nereye verecekleri hususu bu maddede açıkça belirtilmiş bulunmaktadır.

MADDE 67. Gelir Vergisi Kanununda "Esas tarife" başlığını taşıyan 103 ncü maddesinde yer alan, vergi tarifi günümüzün sosyal ve ekonomik şartlarına uygun bir biçimde yeniden düzenlenmektedir. Yeni düzenleme ile, 31 nci maddede yer alan indirim hadleri de gözönünde alındığında düşük gelir gruplarının vergi yüklerinde önemli ölçüde hafifleme meydana gelmektedir. Vergi yükleri beyanname ve ücretli mükellefler için çeşitli matrahlar itibarıyla karşılaştırmalı bir biçimde aşağıda verilmiştir.

BEYANNAMELİLER İÇİN İNDİRİMLİ (Evli iki Çocuklu Olarak) VERGİ YÜKLERİ

Vergiye tabi gelir (Matrah)	Bu günkü hükümlere Tasarıdaki hükümlere göre (%)	göre (%)	Fark (%)	
75000	32.47	31.36	- 1.11	
100 000	35.60	33.52	— 2.08	
150000	41.07	35.68	— 5.39	
200 000	44.55	36.76	— 7.79	
250000	46.64	37.41	— 9.23	
300000	48.62	37.84	—10.78	
400000	51.46	38.38	—13.08	
500000	53.27	38.70	—14.57	
750000	57.32	39.14	18.18	
1000000	59.94	39.35	—20.59	
1500000	59.97	41.18	—18.79	
2000000	59.97	42.14	—17.83	
3000000	59.98	43.09	—16.89	
4000000	59.99	44.80	—15.19	
5000000	59.99	45.84	—14.15	
7000000	59.99	49.86	—10.13	

10 000 000	59.99	52.90	— 7.10
15 000 000	59.99	58.59	— 1.40
20 000 000	59.99	62.69	+ 2.70
25 000 000	59.99	65.15	+ 5.16

Not: 1. Bugünkü hükümlere göre verginin hesabında, mevcut tarife ve mevcut en az geçim indiriminin tutan yıllık (4 320 TL.) olarak dikkate alınmış ve hesaplama de'kot sistemine göre yapılmıştır.

2. Tasarıya göre hesaplama, tasarıdaki tarife ve indirimler (Yıllık 16 200 TL. olarak) dikkate alınarak, matrahtan indirim esasına göre yapılmıştır.

ÜCRETLİLER İÇİN İNDİRİMLİ (Evli İki Çocuklu Olarak) VERGİ YÜKLERİ

Vergiye tabi gelir (Matrah)	Bu günkü hükümlere göre (%)	Tasarıdaki hükümlere göre (%)	Fark
75000	32.04	2.56	— 29.48
100 000	35.28	11.92	— 23.36
150 000	40.85	21.29	— 19.57
200 000	44.39	25.96	— 18.43
250 000	46.51	28.77	— 17.74
300 000	48.51	30.64	— 17.87
400 000	51.38	32.98	— 18.40
500 000	53.21	34.38	— 18.82
750 000	57.28	36.26	— 21.02
1 000 000	59.92	37.19	— 22.77
1 500 000	59.94	39.56	— 20.38
2 000 000	59.96	40.92	— 19.04

Not: 1. Bugünkü hükümlere göre verginin hesabında, mevcut tarife ve mevcut en az geçim indirimi ile özel indirim tutarları yıllık (6 120 TL.) olarak dikkate alınmış ve hesaplama de'kot sistemine göre yapılmıştır.

2. Tasarıya göre hesaplama, tasarıdaki tarife ve indirimler dikkate alınarak (yıllık olarak 70 200 TL.) matrahtan indirim esasına göre yapılmıştır.

MADDE 68. — Gelir Vergisi Kanununda "Vergi Cetvelleri"ni düzenleyen 104 ncü madde aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

1. Özellikle ücretliler için uygulamada cetvel uygulaması yönünden karışıklığa yol açan, ücretin ödenmesi ve vergilendirilmesi ödemeye bağlı olması keyfiyeti, bu maddeden çıkarılarak, daha önce 96 ncı madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, 96 ncı madde içinde düzenlenmiştir.

2. Verginin hesaplanması konusunda öteden beri eleştirilere neden olan, matrahın vergisinden indirimlerin vergisinin düşülmesi (de'kot sistemi) uygulamasından vaz geçilerek vergi matrahından indirimler düşüldükten sonra 103 ncü maddede yazılı nispetler uygulanmak suretiyle verginin hesaplanması uygulaması getirilmektedir. Böylece, evli iki çocuklu bir ücretlinin ücretinin bugünkü asgari ücretin üstünde bir kısmının vergi dışı kalması sağlanmıştır.

3. Ücretlerin vergilerinin aylık ve günlük esasa göre hesaplanması konusuna yeni bir anlayışla açıklık getirilerek, cetvel ve cetvellerde yer alan gelir kademelerine göre verginin hesaplanması uygulamasından vazgeçilmektedir. Yeni düzenlemeye göre, yıllık vergi onikiye bölünmek suretiyle aylık vergi; aylık vergi de otuza bölünmek suretiyle günlük vergi hesaplanacaktır.

4. Yeni düzenleme ile, mevcut maddede yer alan "muhtelif ücret ödemesi" kavramı, 87 ve 103 ncü maddelerde yapılan düzenlemeye paralel olarak metinden çıkarılmıştır.

5. Uygulamada kolaylık sağlamak bakımından, matrah ve vergi lira kesirlerinin atılması kabul edilmektedir.

MADDE 69. — Vergi tevkifatı nispetlerini düzenleyen yürürlükteki 105 nci maddede, 94 ve 96 ncı maddelerde öngörülen değişikliklere paralel olarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Kanunun 94 ve 96 ncı maddelerinde yapılan düzeltmeler sırasında, "kazanç ve ücretlerde vergi tevkifatı" ile ilgili 94 ncü madde ile "iratlar da vergi tevkifatı ile ilgili 96 ncı madde birleştirilmiş ve 94 ncü madde bütün gelir vergisi kesintilerini kapsayacak şekilde, kazanç, ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında vergi tevkifatı başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.

Öngörülen değişikliklerle, anılan 105 nci madde, 94 ncü maddede sayılan bütün halleri kapsayacak tarzda düzenlenmiştir.

1. 94 ncü maddenin birinci fıkrasının 3 No. lu bendinde yazılı "Serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri yapanlara yapılan ödemelerden"

- a) Tam mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 25,
- b) Dar mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 30,

Nispetinde vergi kesinti yapılması öngörülmektedir.

Dar mükellefiyete tabi serbest meslek erbabına yapılan ödemelerde, vergi tevfiatı nispetinin % 30 olarak tespiti, 94 ncü maddenin üçüncü fıkrasına göre, bu tevfiatın nihai vergilemeyi ifade etmesinden ileri gelmektedir.

2. 94 ncü maddenin 4 numaralı bendinde yazılı 42 nci madde kapsamına giren birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işleri yapanlara ödenen istihkak bedellerinden yapılacak vergi tevkifatının nispeti vergi tarifesindeki değişikliğe paralel olarak % 2'den % 3'e çıkarılmıştır.

3. 94 ncü maddenin 5 numaralı bendinde yer alan "Dar mükellefiyete tabi olanlara telif ve patent haklarının kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden" de % 35 oranında tevkiat yapılması öngörülmüştür. Tevkifat oranının yüksek olması dar mükellefiyete tabi kişilerde bu tevfiatın nihai vergilemeyi ifade etmesinden ileri gelmektedir.

4. 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 33 1/3 nispetinde vergi kesintisi yapılması hükmü getirilmiştir. Bu tevkiat da 94 ncü maddeye göre nihai vergilemeyi ifade edecektir. Buna rağmen nispetin yüksek tutulmayıp % 33 1/3 olarak tespiti, tevkiata tabi kâr paylarından daha önce % 40 Kurumlar Vergisi ödenmiş olmasındandır.

5. 94 ncü maddenin 6 numaralı bendinde yer alan "70 nci maddede yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden" de % 25 nispetinde tevkiat yapılacaktır.

6. 94 ncü maddeye 8 numaralı bent olarak getirilen ve gerekçesine ilgili maddede daha açık bir şekilde yer verilen, dağıtılsın veya dağıtılmasın, kurumların yabancı ülkelerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan Kurumlar Vergisinde muaf veya müstesna kazanç ve iratların % 33 1/3 nispetinde tevkiat yapılması bu kazanç ve iratların dar mükelleflere dağıtılması halinde ise yapılan tevkiatın % 60 nispetinde tamamlanması öngörülmektedir.

7. 94 ncü maddenin 9 ve 10 ncü bentlerinde yer alan "tahvilat ve mevduat faizleri" ile 11 nci bentte yer alan "faizsiz kredi verenlere ödenen kâr paylarından ise % 25 oranında tevkiat yapılması öngörülmüştü. Ancak Bakanlar Kurulu gerekli gördüğü takdirde bu oranı % 30'a kadar yükseltebilecektir.

8. 94 ncü maddenin 12 numaralı bendinde yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelerde yer alan zirai ürünlerin alış bedeli üzerinden % 5 oranında tevkifat yapılması öngörülmüştür.

9. Ücretler ile ücret sayılan ödemelerden vergi tevkifatı ise, 103 ve 104 ncü maddeler hükümlerine göre yapılacaktır.

105 nci maddeye eklenen bir fıkra ile, bu maddede yer alan vergi tevkifatının yapılması sırasında, 96 ncı madde hükmünün gözönünde tutulacağı; başka bir deyimle vergi tevkifatının nakten veya hesaben yapılan ödemelere uygulanacağı; ücretler dışında kalan ödemelerde, tevkifatın "gayrisâfi tutarlar" üzerinden yapılacağı açıkça belirtilmiştir.

Maddenin son fıkrası ile de vergi tevkifatının yapılması sırasında lira kesirlerinin dikkate alınmayacağı hükmü getirilerek hem 104 ncü madde hükmü paralellik hem de uygulamada kolaylık sağlanmıştır.

MADDE 70. — Gelir Vergisi Kanununun yedinci bölümünün başlığı, bu bölümde yapılan yeni düzenlemeleri de kavrayacak bir biçimde "Ortalama kâr haddi, asgari gayrisâfi hâsılat ve gider esaslarına göre gelir tayini" ve 111 nci maddenin başlığı ise, "Ortalama kâr haddi ve asgari gayrisâfi hâsılat esası" şeklinde değiştirilmiş ve bu madde aşağıda belirtilen gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

1. Gelir Vergisi Kanununda vergi güvenliği müessesesi olarak yer alan "Ortalama kâr haddi esası" zaman zaman yapılan değişikliklere rağmen uygulamalar sonunda perakende ticaret erbabı ile hizmet işletmelerinde "asgari vergi" aracı haline gelmiş ve Gelir Vergisi prensipleri ile bağdaşmayan sonuçlar doğurmuştur. Bu nedenle, maddeye (A) işaretli bent olarak getirilen hükümle, perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalâtçıların gösterdikleri gayrisâfi kazançların eskiden olduğu gibi ortalama kâr hadlerine göre tespit edilecek gayrisâfi kazanç miktarından düşük olmaması, düşük bulunduğu takdirde beyan edilen kazançlar yerine bu suretle tespit edilen kazanç esas alınarak bunun üzerinden ikmal tarhiyat yapılması sağlanmıştır.

2. Maddeye (B) işaretli bent olarak yeni getirilen hükümle, hizmet işletmeleri ile her nevi taşıma işiyle uğraşanların kavranılmasına özen gösterilmiştir. Bu işletmelerin beyan ettikleri gayrisâfi hâsılatların, aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilecek yıllık asgari gayrisâfi hâsılatlara göre düşük bulunması halinde beyan edilen gayrisâfi hâsılatlar yerine bu suretle tespit edilen gayrisâfi hâsılatlar esas alınacaktır. Bu şekilde tespit edilen gayrisâfi hâsılatlardan mükelleflerce belgeye dayalı olarak tevsik edilen giderler indirilecek ancak bulunacak safi kazanç mükelleflerce tevsik edilen giderler toplamının % 20'sinden düşük olduğu ve bu durum mükelleflerce haklı nedenlerle izah edilmediği takdirde bulunan safi kazanç yerine mükellefçe beyan edilen giderler toplamının % 20'si ikmalen vergi tarhına esas alınacaktır.

3. Yapılan yeni düzenlemeye göre ikmalen tarhiyata esas alınacak asgari gayrisâfi hâsılatlar, takdir komisyonlarınca (A) ve (B) işaretli bentler kapsamına giren mükellef grupları itibarıyla ayrı ayrı ve asgari iki, azami beş derece üzerinden her derecede üç kademe halinde, Vergi Usul Kanununda yer alan esaslar dairesinde tespit edilecektir.

4. Diğer taraftan, mevcut metinde yer alan usul ve süreye ilişkin şartlar kaldırılarak tarhiyatın Vergi Usul Kanununda yazılı ikmalen tarhiyat esaslarına göre yapılması esası getirilmiş ve 1 000 liralık had 2 500 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 71. — Gelir Vergisi Kanununda yer alan "Asgari zirai kazanç esası" ile ilgili 112 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiş bulunmaktadır.

1. Tarım kazançlarında, "beyan edilen hâsılat ve giderler" ile Vergi Usul Kanunundaki zirai kazanç ölçülerine göre hesaplanan "hâsılat ve giderler" arasında açık bir farklılık bulunduğu takdirde, mevcut hükme göre; bu tarhiyata esas olarak matrahın takdir komisyonlarınca tespiti gerekmektedir. Maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklikte "beyan edilen hâsılat ve giderler" ile

Vergi Usul Kanunundaki zirai kazanç ölçülerine göre hesaplanan "hâsılat ve giderler" arasında 2 500 liradan fazla bir farklılık bulunduğu takdirde incelemeye yetkili olanların tespit edecekleri hâsılat ve giderlerin vergi tarhına esas alınacağı belirtilmiş, böylece "takdir komisyonları" yerine matrahın inceleme elemanlarınca tespit edilmesi usulü getirilmiştir. Bu suretle, asgari zirai kazanç ölçülerine dayanılarak tespit edilecek matrah üzerinden ikmalen vergi tarh olunacaktır.

2. Bu maddenin ikinci fıkrası yeniden düzenlenmekte ve bu fıkra ile ikmalen vergi tarhı sırasında, hâsılatın elde edildiği yıl için tespit edilmiş zirai kazanç ölçülerinin esas tutulacağı hükme bağlanmaktadır.

MADDE 72. — Bu kanuna 484 sayılı Kanunla geçici 10 ncu madde olarak eklenen hüküm ile getirilen asgari zirai vergi, mükerrer 112 nci madde ile "Asgari Zirai Vergi" olarak yeniden düzenlenmektedir.

Mevcut metinde zirai kazanç ortalama kâr hadleri tespitine dair komisyon kurulup, bu hadler tespit edilinceye ve Gelir Vergisi Kanununda buna yönelik gerekli değişiklikler yapıncaya kadar anılan asgari vergi esasının geçici bir düzenleme olduğu ifade olunmaktadır. Ancak, asgari zirai verginin ilk uygulamasından bugüne kadar geçen zaman içerisinde zirai kazançlarda zirai hâsılatın her yıl için iklim koşullarına ve bölgelere ve hatta illere göre değiştiği, ayrıca destekleme alımları ile gerçek kârın tespit edilecek olan kâr hadlerinin üstüne çıkma ihtimalinin her zaman bulunduğu ve sonuç olarak ortalama kâr haddinin ticari kazançlarda olduğu gibi tespitine imkân olmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle, bugünkü ekonomik gerçeklere uygun olarak 12 ve 13 ncü maddelerde yapılan değişiklikler de gözönünde tutularak 42 nci maddede belirtilen işletme büyüklüklerine ilişkin gruplar itibariyle asgari zirai vergi esası yeniden düzenlenmiştir.

Yeni düzenleme ile mükelleflerin beyan edeceği matrahlar üzerinden hesaplanan vergi asgari zirai vergiden az olmayacak, az olduğu takdirde bu miktarlar esas alınacaktır. Öte yandan, 94 ncü maddeye göre zirai ürünün satış bedeli üzerinden yapılacak vergi tevkifatının, asgari zirai vergiden fazla olması halinde tevkif yolu ile alınan verginin asgari zirai vergi olarak esas alınacağı öngörülerek, bu konuda ileride ortaya çıkması muhtemel sorunlar çözümlenmektedir.

Mevcut metinde yer alan ve tabii âfetler nedeniyle asgari zirai verginin terkinin öngören hüküm, konunun Vergi Usul Kanununda düzenlenmiş olması ve mükerrer olarak bu maddede bulunması nedeniyle metinden çıkarılmıştır.

MADDE 73. — Gelir Vergisi Kanununda bir otokontrol müessesesi olarak yer alan "gider esası" nı düzenleyen 113 ncü maddenin birinci fıkrasında, küçük bir değişiklik yapılarak, metinde yer alan 1 000 liralık had, 111 ve 112 nci maddelere paralel olarak 2 500 liraya çıkarılmıştır. Bu suretle 111 ve 112 nci maddelerde yazılı hadlerle bir paralellik sağlanmıştır.

MADDE 74. — Gelir Vergisi Kanununda, servet beyanında bulunacak mükellefleri düzenleyen 114 ncü maddesinin ikinci fıkrası Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişikliklere paralel olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile dar mükellefiyete tabi olanlar ile beyan edilecek gelirleri ücretten, götürü usulde tespit edilen kazançlardan, götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazançlardan, sair kazanç ve iratlardan, gayrisafi tutarı 240 000 lirayı aşmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iradından, bunların bir kaçından veya tamamından ibaret olanlar servet beyanında bulunmayacaklardır.

MADDE 75. — Gelir Vergisi kanununda "servet beyanı esasım" düzenleyen 115 nci maddenin 3 ncü fıkrasının 2 numaralı bendi değiştirilerek, Maliye müfettiş ve hesap uzman muavinleri ile gelirler kontrolörlerine de servet beyannamelerini inceleme yetkisi verilmiştir. Böylece çok düşük düzeyde kalan servet beyanı incelemelerinin yaygınlaştırılması imkânı sağlanmış olacaktır.

Diğer taraftan, "bu gereğince yapılacak tarhiyat dolayısıyla mükellefler adına kaçakçılık cezası kesilmez" şeklinde düzenlenen maddenin dördüncü fıkrası hükmü madde metninden çıkarılmıştır. Böylece Vergi Usul Kanununun vergi cezalarına ilişkin genel hükümleri servet beyanları üzerinden tespit edilen matrah farkları hakkında da uygulanacaktır.

MADDE 76. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununa eklenen mükerrer 117 nci maddede bugüne kadar vergi hukukumuzda mevcut olmayan yeni bir uyulama, ticari ve mesleki kazanç sahiplerinin peşin vergi ödemeleri esası getirilmektedir.

Bilindiği gibi mevcut Gelir Vergisi sistemimizde ücretler ve menkul sermaye iratları dışında yalnız yıllara sari inşaat ve onarma işleriyle bazı serbest meslek kazancı ödemelerinde tevkifat yoluyla peşin ödeme esası caridir. Yapılan değişiklikle zira kazançlar ve gayrimenkul sermaye iratlarından da tevkifat yapılması öngörülmüş olup böylece ticari ve mesleki kazançlar dışında hemen bütün gelir gruplarında peşin ödeme esası getirilmiştir.

Yapılan bu düzenlemeye paralel olarak vergide eşitlik ve adalet prensiplerine uygun biçimde ve Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ekonomik ve fiskal sorunların çözümüne de yardımcı olmak amacıyla ticari kazanç sahipleriyle serbest meslek erbabından da cari yıl kazancının ertesi yıl beyan edilip ödenecek Gelir Vergisine mahsup edilmek üzere peşin vergi tahsilatı yapılması esası getirilmektedir. Böylece hem tevkifata tabi gelir grupları aleyhinde mevcut adaletsizliğin ve eşitsizliğin giderilmesi mümkün olmakta, hem de vergi emniyetini sağlayacak ve verginin fiskal amacına uygun bir uygulama getirilmektedir.

Yeni getirilen hükümle, her ticari kazanç sahibi veya serbest meslek erbabı merkez, il ve ilçelerde Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre kurulacak özel komisyonlar tarafından bu maddede yazılı yedi dereceden birine intibak ettirilecek ve mükellefler de intibak ettirildikleri dereceye tekabül eden peşin vergiyi bir önceki yılın Gelir Vergisi taksitleri ile birlikte ve üç eşit taksitte ödeyeceklerdir. Dönem içinde işe başlayan mükelleflerin ödeyecekleri peşin vergi ise faaliyet gösterdikleri ay nispetinde kist yoluyla tespit edilecektir. Mükellefler tarafından ödenen bu vergiler ertesi yılın Mart ayında verecekleri yıllık beyanname üzerinden hesaplanacak Gelir Vergisine mahsup edilecek, mahsup sonunda fazla ödendiği tespit edilecek vergi ise mükellefe ret ve iade edilecektir.

Maddenin son fıkrası ile de Maliye Bakanlığına peşin ödemeye ilişkin usul ve esasan düzenleme yetkisi verilmektedir.

MADDE 77. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun vergi tevkifatının mahsubuna ilişkin 121 nci maddesinin ikinci fıkrası yeniden düzenlenmektedir.

Yapılan değişiklikle götürü usulde vergiye tabi ticari kazançlar için ödenen vergiler ile asgari zirai vergi uygulamasından doğan vergilerin mahsup işlemi sonunda ret ve iade gerektiği ahvalde gözönüne alınmayacağı, yani bu vergilerin ret ve iade edilemeyeceği esası getirilmektedir. Böylece asgari matrahın ve asgari verginin mantığına uygun olarak mükelleflerin bu şekilde ödedikleri vergilerin nihai olması ve daha aşağıya düşmemesi sağlanmaktadır.

MADDE 78. — Bina ve Arazi vergilerinin Gelir Vergisine mahsubu esasının kaldırılması ile boş kalan mükerrer 122 nci madde "Vergi alacağının mahsubu ve iadesi" başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere, Kurumlar Vergisi nispetinin % 50'ye çıkarılması ve buna paralel olarak, Gelir Vergisi Kanununun 77 nci maddesi ile "Vergi alacağı" sisteminin getirilmesi menkul sermaye iradı sayılan vergi alacağının, beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilmesini gerekli kılmaktadır. Mükerrer 122 nci madde, bu mahsuba imkân verecek şekilde düzenlenmiştir.

Madde metninin incelenmesiyle de anlaşılacağı üzere, mahsup hakkı vergi alacağının yıllık beyannamelerinde gösterilmesi kaydıyla tam mükellefiyete tabi gerçek kişilere; ret ve iade hakkı ise kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde başvurmaları halinde özel kanunlarla kurulmuş ve kendi kanunları ile Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf tutulmuş kuruluşlara; yine 1 yıl içinde başvurmaları ve vergi alacağını hâsılat kaydetmeleri şartıyla kollektif ve adi komandit şirketlere ve 1 yıl içinde başvurmaları ve komandit ortaklarca aynı yıl beyannamelerinde gösterilmek kaydıyla eshamlı komandit şirketlere tanınmış bulunmaktadır. Maddenin bu şekilde düzenlenmesinde vergi mükerrerliğinin önlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 79. — Bu madde ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda mevcut ve bu Kanunda ve değişiklikler yapan 202,484, 1137 sayılı kanunlar ile getirilmiş geçici maddeler kaldırılmış ve Gelir Vergisi Kanununa gerekçeleri aşağıda yazılı 14 geçici madde eklenmiştir.

Geçici Madde 1. — Bu madde ile, 1.1.1981 tarihinden önceki dönemlerde elde edilen kazanç ve iratlar (Götürüler dahil) ile ücretlerin ve 1981 mali yılından önceki dönemlerde elde edilen götürü ücretlerin bu kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde eski hükümlere göre vergilendirileceği hususu hükme bağlanmaktadır.

Geçici Madde 2. — Gelir Vergisi Kanununun esnaf muaflığına ilişkin 9 ncu maddesinin bazı bölümleri bu kanunla değiştirilmiş olduğundan bu madde hükmü ile 1.1.1981 tarihi itibarıyla esnaf muaflığına ilişkin yeni şartları taşıyanların bu muaflıktan faydalanması taşımayanların ise 1981 yılında esnaf muaflığından mükellefiyete alınmaları öngörülmektedir.

Geçici Madde 3. — Bu madde ile, esnaf muaflığı uygulamasına paralel olarak Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 46, 47 ve 48 nci maddelerinde belirtilen götürü usule tabi olmanın genel ve özel şartlarını 1.1.1981 tarihi itibarıyla taşıyanların 1981 takvim yılında götürü usulde, taşımayanların ise gerçek usulde vergilendirilmesi esası getirilmektedir.

Geçici Madde 4. — Bu madde ile, götürü usulde vergilendirilen ticaret ve serbest meslek erbabının 1981 yılı için ödeyecekleri götürü vergilerin yeni hükümlere göre tespit olunan götürü safi kazanç üzerinden hesaplanması ve ödenmesi esası getirilmektedir.

Geçici Madde 5. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde yer alan sakatlık indirimine ait Yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, daha önce Gelir Vergisi Kanununun 23/1 nci maddesi gereğince ücretleri vergiden müstesna bulunanlar birinci derece sakat sayılarak bu kanunla değişik 31 nci maddede yer alan sakatlık indiriminden faydalanabilmeleri imkânı sağlanmaktadır.

Geçici Madde 6. — Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimine ilişkin ek 2, 3 ve 4 ncü maddeleri bu kanunla değiştirilerek yatırım indirimi uygulaması yeni esaslara bağlanmış olduğundan, bu madde ile 1.1.1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırımlara ilişkin harcamalara eski hükümlerin, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yeni hükümlerin uygulanması öngörülmektedir.

Geçici Madde 7. — Bu madde ile, 1.1.1981 tarihinden önce sözleşmeye bağlanmış ve henüz bitmemiş veya kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bitmekle beraber henüz beyan edilmemiş olan birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinin bu Kanunla değişik 42 nci madde hükümlerine göre dağıtımına tabi tutulmadan işin bittiği yılın geliri olarak beyan edilmesi öngörülmektedir.

Geçici Madde 8. — Bu madde ile, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre yeniden götürü gider emsalleri tespit edilinceye kadar zirai kazançlar için 1980 yılı da dahil olmak üzere bütün mahsulleri için % 70 götürü gider uygulanması esası getirilmiştir.

Diğer taraftan, bu kanunla getirilen mükerrer 112 nci maddede yazılı asgari zirai vergi esasının 1980 yılında elde edilen zirai gelirlere de uygulanması öngörülmüştür.

Geçici Madde 9. — Gelir Vergisi Kanununda bina ve arazi vergilerinin mahsubuna ilişkin mükerrer 122 nci madde bu kanunla değiştirilerek mezkûr mahsup imkânı ortadan kaldırılmış ve buna paralel olarak mahsubu kabul edilmeyen Emlâk Vergisinin Gelir Vergisi Kanununun değişik

74 ncü maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendine göre gider yazılması öngörülmüştür. Bu madde ile, mükelleflerin 1980 yılı gayrimenkul sermaye iratlarına da yukarıda açıklanan hükümlerin uygulanması sağlanmıştır.

Geçici Madde 10. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değişik 75 nci maddesinde yer alan, kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarının menkul sermaye iradı sayılması hükmü 1980 yılı kâr payları içinde uygulanacaktır. Böylece, söz konusu ödemeler kurumların 1980 yılı matrahlarından düşülemeyecek ve elde edenler tarafından menkul sermaye iradı olarak beyan edilecektir.

Diğer taraftan, Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık ve özel beyanname veren dar mükellefiyete tabi kurumların 1980 takvim yılı ticari bilançolarına göre doğan kârdan Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısımda menkul sermaye iradı olarak 94 ncü maddeye göre tevkifata tabi tutulacaktır.

Geçici Madde 11. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun bu Kanun ile değişik 111 nci maddesinin (B) fıkrasında yer alan, hizmet işletmeleri ve her nevi taşıma işleriyle uğraşanlara ilişkin asgari gayri safi hâsılat esasının bu mükelleflerin 1980 takvim yılı kazançlarına da uygulanması öngörülmektedir.

Geçici Madde 12. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 103 ncü maddedeki nispetlerinin 1.1.1982 tarihinden başlayarak her yıl % 1 oranında indirilmesi ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 39 ncü maddesinde düzenlenen endeksleme sisteminin Gelir Vergisi tarife dilimleri ile Gelir Vergisi Kanununun 86 ve 87 nci maddelerinde yer alan had için 1986 yılı esas alınarak 1.1.1987 tarihinden itibaren uygulanması esası getirilmektedir.

Geçici Madde 13. — Bu Kanunun 1.1.1981 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi esas olmakla birlikte bu madde ile ekonomik istikrar tedbirlerine uygun olarak hizmet erbabının 1981 takvim yılının Ocak ve Şubat ayları net maaşlarında, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışların muvakkat bir hesapta toplanarak Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz 1981 aylarında 4 eşit taksitte ödenmesi öngörülmektedir.

Geçici Madde 14. — 1.1.1981 tarihinden önce yürürlükte olan vergi sistemi gözönünde tutularak imzalanmış bulunan hizmet sözleşmelerinde karşılıklı pazarlık sonucu anlaşılan net ücret artışının vergi kanunlarında yapılan düzenlemeler sonucu vergi indirimi nedeniyle yükselmesi, ücretliler arasındaki dengesizliği daha da büyütecektir.

Bu madde ile, ücretliler arasında halen mevcut olan adaletsizliğin daha da artırılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 80.—Yürürlük maddesidir.

MADDE 81. — Yürütme maddesi olup, bu kanun hükümlerini yürütmeye Maliye Bakanının yetkili olduğunu belirtmektedir.

BÜTÇE - PLAN KOMİSYONU RAPORU

T.C.

15 Aralık 1980

Milli Güvenlik Konseyi

Bitçe - Plan Komisyonu

Esas No.: 1/60

Karar No.: 15

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Bakanlar Kurulu tarafından 25.11.1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına sunulan "31.12.1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı" Komisyonumuzca incelenmiştir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 1960 yılında kabul edilmiştir. Devam eden yıllarda, bu Kanunun bazı maddelerinde değişiklikler öngörülmüş olmakla birlikte, bu Kanun yirmi yıldan beri Türk Vergi sistemi içinde yer almış ve uygulanmaktadır.

Ancak, 193 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği koşullarla, bugün içinde bulunduğumuz yılların ekonomik ve mali koşulları tamamen değişmiştir.

Uygulanmakta olan vergi kanunları, son yıllarda bir gelir sağlama amacını yitirmiş, vergi yükünün gelir grupları arasında dağılımındaki adaletsizlik giderek artmış, hızlı enflasyon, bu adaletsizliği daha da yaygın hale getirmiş ve vergi kanunlarının uygulamadaki etkinliği tamamen kaybolmuştur.

Böylece, Gelir Vergisi Kanununda, günün koşullarına göre bir düzenleme kaçınılmaz hale gelmiştir. Vergi sistemimizi bir bütün olarak ele almak, vergi türlerinin ve vergi kanunlarının sayısını azaltıcı bir sistemi geliştirmek zorunlu olmakla birlikte, böyle bir vergi reformunu sağlamaya ne toplumun belli bir kesiminin içinde bulunduğu durum ve ne de zaman faktörü yönünden imkân bulunmamaktadır.

Bu nedenle, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşullar ve yıllardan beri, belli bir kesimin vergi yükünü büyük ölçüde ağırlaştıran Gelir Vergisi Kanununun bir an önce değiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir.

Gelir Vergisi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesini öngören tasarının tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmiştir.

MADDE 1. — Tasarı kapsamında olmayan, ancak komisyonda yeniden düzenlenmesi uygun görülen 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesi sonuna, bu maddede yazılı kazançları elde edenlerin vergi karneleri almalarını sağlayacak düzenlemenin yapılması, 1 nci maddenin yeniden eklenmesiyle maddeler teselsül ettirilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 1 nci maddesi 2 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 3. — Tasarının 2 nci maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabulü,

MADDE 4.—Aynı Kanunun vergiden muaf esnafı düzenleyen 9 ncu maddesi 1 numaralı bendinde yer alan "eşya ve gıda maddelerinin" ibaresinin uygulamada bazı tereddütlere yer açmaması ve bazı esnafın madde kapsamı dışında kalmaması amacıyla "eşya, gıda ve her türlü bakkaliye maddelerinin" olarak düzeltilmesi,

MADDE 5. — Tasarının 4 ncü maddesi 5 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 6. — "Aynı Kanunun, 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bir fıkra eklenmiştir" ibaresinin "Aynı Kanunun 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir" şeklinde düzeltilmesi,

Ayrıca madde metninde yer alan birden fazla traktöre sahip olma ölçüsünün, traktörlerin toprak işleyebilme kapasiteleri gözönüne alınarak "Beygir Gücü" esasına göre düzenlenmesi,

MADDE 7.—Küçük çiftçi muaflığında, işletme büyüklüğü ölçüsünü düzenleyen Aynı Kanunun 12 nci maddesinde yer alan ölçülerin arazi birimlerinin getirebileceği ortalama randuman ve hâsılat ile bu hâsılatı tekabül eden safi kazanç miktarları dikkate alınarak, işletme ölçüsünün;

5 nci grupta (40) dönümden (25) dönüme,

6 nci grupta bu grupta yer alan patates, soğan, sarımsağın çıkarılması, (40) dönümden (30) dönüme,

7 nci grupta patates, soğan, sarımsağın bu gruba alınması, ekili arazide yüz ölçümü toplamının 20 dönüm olması, 7 nci gurubun komisyonda yeniden düzenlenmesinden grup numaralan teselsül ettirilmiştir.

8 nci grupta (20) dönümden (15) dönüme,

10 ncu grupta (40) dönümden (30) dönüme indirilmesi,

15 nci grupta (200) ağaçtan (500) ağaca,

16 nci grupta (250) ağaçtan (500) ağaca çıkarılması,

17 nci grupta (450) ağaçtan (400) ağaca,

18 nci grupta (600) ağaçtan (400) ağaca,

20 nci grupta (50) adet büyükbaş hayvan sayısının (40)'a,

21 nci grupta (250) adet küçükbaş hayvan sayısının (200)'e indirilmesi,

işletme büyüklükleri ölçüsünün 20 gruptan 21 gruba çıkarılması,

MADDE 8. — Tasarının 7 nci maddesi 8 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 9. — "Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir" ibaresi yer almaktadır. Ancak; ikinci fıkrada yeni bir düzenleme yapılmadığından bu ibarenin "Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir" şeklinde düzeltilmesi ve ikinci fıkranın tasandan çıkarılması,

MADDE 10. — Aynı Kanunun 17 nci maddesinde yapılan değişikliğin, kanun düzenleme tekniğine göre yeniden düzenlenmesi,

MADDE 11.—Tasarının 10 ncu maddesi 11 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 12. — Serbest meslek kazançlarında istisna hükümlerini kapsayan, aynı kanunun 18 nci maddesindeki ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerinde mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle bir takvim yılı içinde elde ettikleri hâsılatı 200 000 liralık istisna miktarının 100 000 liraya indirilmesi,

MADDE 13. — Tasarının 12 nci maddesi 13 ncü madde olarak aynen kabulü.

MADDE 14. — Tasarının 13 ncü maddesi 14 ncü madde olarak aynen kabulü.

MADDE 15. — Gayrimenkul sermaye iratlarında istisna miktarlarını düzenleyen, aynı kanunun 21 nci maddesi birinci fıkrasında yer alan 240 000 liralık istisna miktannın, 120 000 liraya indirilmesi ayrıca "kiracı tarafından mesken olarak kullanılması şartıyla" ibaresinin metinden çıkarılması.

MADDE 16. — Ülkemizin son yıllarda uygun olmayan ekonomik koşulları ve döviz darboğazında olduğu gözönüne alınarak, dövize çevrilebilir mevduat açan bir kesimin vergi dışında kalması ve Kanunla bunlara devamlı bir ayrıcalık getirilmesi uygun görülmediğinden çerçeve 15 nci maddede bağlı 22 nci maddede yer alan "ile dövize çevrilebilir mevduat ve döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler" ibaresi ile döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler şeklinde düzenlenmesi,

MADDE 17. — Aynı Kanunun Gelir Vergisinden istisna edilen ücretlerle ilgili 23 ncü maddesinin üçüncü bendinde, işçilerden gayri yeraltında fiilen çalışan ve yeraltında çalıştıkları zamana münhasır olmak üzere diğer personelin de madde kapsamına alınması, 2 nci bentte yer alan şoför, makinist ve amele başı ücretlerinin istisna dışında bırakılması,

Ayrıca 6 ncı bent parantez içindeki "uşaklık ve mürebbiyelik" ibaresinin metinden çıkarılması ve (mürebbiyeler için ödenen ücretlerin istisna kapsamına alınamayacağı) hükmünün ilave edilmesi,

11 ncı bend de "tüzelkişiliği haiz muhtelif emekli sandıklarınca ödenen aylıklar" ibaresi yerine "tüzelkişiliği haiz muhtelif emekli sandıkları tarafından ödenen aylıklar" olarak değiştirilmesi,

MADDE 18. — Tasarının 17 nci maddesi 18 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 19. — Tasarının 18 nci maddesi 19 ncü madde olarak aynen kabulü,

MADDE 20. — Gelir Vergisinden istisna kılınan teşvik gayesi ile verilen ikramiye ve mükâfatları düzenleyen aynı kanunun 29 ncü maddesinin 2 numaralı bendinde; Gelir Vergisinden istisna kılınan ve Silahlı kuvvetlerde uçuş, dalış gibi bazı hizmetler karşılığı yapılan ödemelerin özel kanunlarında "tazminat" olarak nitelendirilmesi nedeniyle "tazminatlar" kelimesinin eklenmesi,

MADDE 21. — İndirim hadlerini saptayan aynı kanunun sakatlık indirimini düzenleyen 31 nci maddenin 3 ncü bendinde, sakatlara tanınan özel indirim miktar ve derecelerinin yeniden düzenlenmesi,

Sakatların iki derecede toplanması, çalışma gücünün % 70'ini kaybedenlerin 1 nci derece sakat grubu içinde yer alarak özel indirimden 1,5 katı ilavesi ile yararlanması,

Çalışma gücünün % 40'ını kaybedenlerin de 2 nci derece sakat grubu içinde yer alarak ve özel indirimin yarısı oranında ilavesi ile yararlanması,

Ayrıca sakatlık dereceleri ve uygulamaya ilişkin esasların, Maliye Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik bakanlıklarınca hazırlanacak bir yönetmelikle müştereken saptanması,

MADDE 22. — Medeni hal esasını düzenleyen aynı kanunun 32 nci maddesinin, 4 ncü bendinde (5) çocuk esasının nüfus planlaması yönünden (3) çocuk olarak düzenlenmesi,

MADDE 23. — Tasarının 22 nci maddesi 23 ncü madde olarak aynen kabulü,

MADDE 24. — Tasarının 23 ncü maddesi 24 ncü madde olarak aynen kabulü,

MADDE 25. — Tasarı kapsamında olmayan, ancak Komisyonunda yeniden düzenlenmesi uygun görülen vergi karneleri ile ilgili 35 nci madde tasarıda 24 ncü madde olarak yer almış ve sonra gelen madde numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

Maddede indirimden faydalanmak isteyenlere verilen vergi karnesine paralel olarak, Gelir Vergisi Kanunu kapsamına giren kazanç ve iratları elde edenlere karne alması esasının getirilmesi,

MADDE 26. — Yatırım indirimlerini düzenleyen aynı kanunun ek madde 2'nin 5 ve 6 ncı bentlerindeki "Teşvik ve Uygulama Dairesine" ibaresinin "Devlet Planlama Teşkilatı" olarak değiştirilmesi,

6 ncı bentteki "mezkûr daire" yerine "Devlet Planlama Teşkilatı" ibaresinin konulması, Ayrıca madde sonuna;

"Tasdik edilen şartlarda ve sürelerde bir defadan fazla değişiklik veya gecikme vukua gelmesi halinde, yukarıdaki bentlerde belirtilen usul ve esaslara uyularak, yeniden yatırım indirimi belgesi alınması mecburidir" paragrafının ilave edilmesi,

MADDE 27.—Yatırım indiriminin mevzuu ve nispetini düzenleyen aynı kanunun ek madde 3'te yer alan ve kullanılmış kıymetlerin yurt dışından ithaline imkân veren 3 ncü paragrafı ile 4 ncü bentte parantez içinde yer alan "yatakhaneler hariç" ibaresinin tasarıdan çıkarılması,

5 nci bendin baş kısmında yer alan "bu hükmün uygulanmasında" ibaresinin metinden çıkarılması,

6 ncı bentte yer alan "yatırım indiriminin nispeti bu maddeye göre" ibaresinin "yatırım indiriminin nispeti yukarıdaki fıkraya göre" olarak değiştirilmesi ve "% 40" indirim miktarının "% 30"a indirilmesi ve son cümlesinin "Bu nispet, zirai yatırımlar ile, bölge kalkınması ile ilgili yatırımlarda % 40, kalkınmada öncelikli bölgelerde yapılan yatırımlarda ise % 50 dir" olarak düzenlenmesi,

MADDE 28. — Tasarının 26 ncı maddesi 28 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 29. — Safı kazancın tespit edilmesinde indirilecek giderleri düzenleyen aynı Kanunun 40 ncı maddesinin 5 numaralı bendinde parantez içinde yer alan "işletmeye dahil olan taşınların aynı zamanda zati veya ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde amortismanlarının ve giderlerinin yüzde yirmisi" ibaresinin metinden çıkarılması,

MADDE 30. — Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat onarma işlerini düzenleyen aynı Kanunun 42 ncı maddesinin, defterlerin Vergi Usul Kanununa göre tutulma ve tasdik işlemleri ile ilgili olarak yeniden düzenlenmesi,

MADDE 31.—Tasarının 29 ncu maddesi 31 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 32. — Tasarının 30 ncu maddesi 32 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 33. — Götürü usulde ticari kazancın tespitine ilişkin aynı Kanunun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan mükellef derecelerinde birinci dereceye girenlerin 120 000 liradan 225 000 liraya, ikinci dereceye girenlerin 95 000 liradan 150 000 liraya, üçüncü dereceye girenlerin 75 000 liradan 100 000 liraya, dördüncü dereceye girenlerin 60 000 liradan 75 000 liraya, beşinci dereceye girenlerin 45 000 liradan 50 000 liraya yükseltilmesi,

Belediye teşkilatı olan köyleri kapsam dışında tutabilmek amacıyla son paragrafın "Belediye teşkilatı bulunmayan köylerdeki götürü mükellefler için bu miktarların 1/3 oranında uygulanır" olarak düzeltilmesi ve "Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir" cümlesinin metinden çıkarılması,

MADDE 34. — Götürü usule tabi olmanın genel şartlarını düzenleyen aynı Kanunun 47 ncı maddesinin 2 ncı bendinde, işyerlerinin Emlak Vergisi tarhına esas olan vergi değerleri toplamının 120 000 liradan 200 000 liraya, vergi değeri bilinmeyen hallerde yıllık kira bedeli toplamının 9 600 liradan 12 000 liraya çıkarılması,

MADDE 35. — Götürü usule tabi olmanın özel şartlarını düzenleyen aynı Kanunun 48 ncı maddesinin;

1 nci bendinde yer alan 30 000 liralık haddin 450 000 liraya,

2 nci bendinde yer alan 36 000 liralık haddin 540 000 liraya,

3 ncu bendinde yer alan 6 000 liralık haddin 90 000 liraya,

4 ncu bendinde yer alan 22 500 liralık haddin 340 000 liraya,

5 nci bendinde yazılı 33 750 liralık haddin 510 000 liraya,

6 ncı bendinde yazılı 30 000 liralık haddin 450 000 liraya,

7 ncı bendinde yazılı 22 500 liralık haddin 340 000 liraya,

8 nci bendinde yazılı 6 000 liralık haddin 90 000 liraya,

9 ncu bendinde yazılı metnin değiştirilmesine ve tasarı ile 150 000 liralık taşıma ücretleri tutarının 300 000 liraya yükseltilmesi ve maddenin buna göre düzenlenmesi;

MADDE 36. — Götürü usulden faydalanamayacakları düzenleyen aynı Kanunun 51 ncı maddesine tasarı ile eklenen ve Maliye Bakanlığı takdirine bırakılan 11 numaralı bendin metinden çıkarılması,

MADDE 37.—Tasarının 35 ncı maddesi 37 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 38.—Tasarının 36 ncı maddesi 38 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 39. — Tasarının 37 nci maddesi 39 ncu madde olarak aynen kabulü,
MADDE 40. — Tasarının 38 nci maddesi 40 ncı madde olarak aynen kabulü,
MADDE 41.—Zirai işletme hesabı esasında giderleri düzenleyen aynı Kanunun 57 nci maddesi 6 numaralı bendinde değişikliği öngören metnin yeniden düzenlenmesi ve parantez içinde yazılı olan "işletmeye dahil olup zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılan taşıtların amortismanlarının yüzde yirmisi" ibaresi ile, 11 numaralı bendinde parantez içinde yazılı "İşletmeye dahil olan taşıtların aynı zamanda zati ve ailevi ihtiyaçlar içinde kullanılması halinde bu giderlerin yüzde yirmisi" ibaresinin metinden çıkarılması ve 11 numaralı bendin yeniden düzenlenmesi,

MADDE 42. — Tasarının 40 ncı maddesi 42 nci madde olarak aynen kabulü,
MADDE 43. — Tasarının 41 nci maddesi 43 ncü madde olarak aynen kabulü,
MADDE 44. — Tasarının 42 nci maddesi 44 ncü madde olarak aynen kabulü,
MADDE 45. — Tasarının 43 ncü maddesi 45 nci madde olarak aynen kabulü,
MADDE 46. — Tasarının 44 ncü maddesi 46 ncı madde olarak aynen kabulü,
MADDE 47. — Serbest meslek kazancının tespitinde, hâsılatan indirilecek giderleri düzenleyen aynı Kanunun 68 nci maddesinin 10 numaralı bendinde yer alan "Özel otomobillerini işlerinde kullananların yaptıkları giderlerin yüzde yirmisi" ibaresinin metinden çıkarılması, ve bu bendin sonuna parantez içinde "Bu bentte yazılı giderlere karşılık olmak üzere mükellefler diledikleri takdirde 20 000 liradan fazla olmamak kaydıyla gayri safi hâsılatlarının % 10'unu götürü olarak gider yazabilirler" ifadesinin konması, ayrıca maddenin son fıkrasının "Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar gider olarak indirilemez" olarak değiştirilmesi,

MADDE 48. — Safi kazançları götürü olarak tespit edilecek kazanç sahiplerine ilişkin aynı Kanunun 69 ncu maddesinin birinci paragrafındaki "Musiki konseri verenlere" ibaresinin "Konser veren müzik sanatçılarına" olarak değiştirilmesi,

MADDE 49. — Tasarının 47 nci maddesi 49 ncu madde olarak aynen kabulü,

MADDE 50. — Emsal kira bedeli esasını düzenleyen aynı Kanunun 73 ncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan bina ve arazide emsal kira bedeli oranında vergi değeri olarak saptanan % 6 oranının % 7'ye çıkarılması,

MADDE 51. — Safi iradın bulunması için gayri safi hâsılatta indirilecek giderleri düzenleyen aynı Kanunun 74 ncü maddesini değiştiren tasarının-çerçeve maddesinin Kanun tekniğine uygun olarak yeniden düzenlenmesi, Birinci paragrafında yer alan "21 nci maddedeki" ibarenin "21 nci maddeye göre," "İstisnadan faydalanan" ibarenin "İstisna edilen" olarak düzeltilmesi ve beşinci bendin sonunda yer alan hükmün kaldırılması, üçüncü fıkrada; mükelleflerin gayri safi hâsılatlarından götürü olarak indirebilecekleri miktar olan % 20 oranının % 25'e çıkarılması,

MADDE 52. — Menkul sermaye iradını düzenleyen aynı Kanunun 75 nci maddesindeki değişikliklerle, ikinci bentte yer alan "Komanditelerin" "Komanditerler" olarak, "doğan kurların ortaklara, ortaklıkla yapılan" ibarenin "doğan kârların ortaklara, kooperatifle yaptıkları" olarak değiştirilmesi,

MADDE 53. — Tasarının 51 nci maddesi 53 ncü madde olarak aynen kabulü,

MADDE 54. — Aynı Kanunun 77 nci maddesinde vergi alacağı başlığı altında yer alan tam mükellefiyete tabi kurumlarca ödenen kurum vergisinden, vergi alacağı olarak saptanan 3/4 oranının kurumlar vergisi nispetinde yapılan değişikliğe paralel olarak 1/2 oranına indirilmesi,

MADDE 55. — Tasarının 53 ncü maddesi 55 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 56. — Değer artışı kazançlarını düzenleyen ve aynı Kanunun 80 nci maddeden sonra gelmek üzere tasarı ile ilave edilen Mükerrer 80 nci maddenin 1 numaralı bendinde yer alan 100 000 liralık limitin 125 000 liraya çıkarılması, binalarda bu istisnanın her yıl için ayrı ayrı uygulanması,

MADDE 57. — Tasarının 55 nci maddesi 57 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 58. — Tasarının 56 nci maddesi 58 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 59. — Tasarının 57 nci maddesi 59 ncu madde olarak aynen kabulü,

MADDE 60. — Tasarının 58 nci maddesi 60 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 61. — Toplama yapılmayan halleri düzenleyen aynı Kanunun 86 nci maddesi (a) bendi 1 nci fıkrasındaki üç milyon liralık tavanın 2 000 000 liraya indirilmesi,

MADDE 62. — ihtiyari toplama ve beyan hükümlerini düzenleyen aynı Kanunun 87 nci maddesindeki üç milyon liranın 2 000 000 liraya indirilmesi ve maddenin buna göre düzenlenmesi, ücretleri dolayısıyla yıllık beyanname vermeyeceklerin, bu ücretlerinin tamamı üzerinden tevkif suretiyle vergi ödemiş bulunanlar, mezkûr ücretleri için yıllık beyanname verebileceklerine ilişkin bir fıkranın eklenmesi,

MADDE 63. — Zararların kârlara takas ve mahsubunu düzenleyen aynı Kanunun 33 ncü maddesinin 1 nci fıkrasının sonuna, mahsup neticesinde kapatılmayan zararın, müteakip yıllar gelirinden indirilmesi, arka arkaya üç yıl içinde mahsup edilmeyen zarar bakiyesinin müteakip yıllara naklolunamayacağı,

MADDE 64. — Sigorta prim, teberru ve iane indirimlerini düzenleyen aynı Kanunun 89 ncu maddesinin 1 numaralı bendinde yer alan 200 liralık sigorta primlerinin 2 400 liraya yükseltilmesi,

Aynı Kanunun 91 nci maddesinde tasarı ile değişikliği öngören 63 ncü çerçeve maddenin, mükelleflerin beyan edecekleri giderlerin, uygulama zorluğu dikkate alınarak metinden çıkarılması,

MADDE 65. — Tasarının 64 ncü maddesi 65 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 66. — Tasarının, 65 nci maddesi 66 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 67. — Tasarı kapsamında olmayan, ancak Komisyonunda yeniden düzenlenmesi uygun görülen muhtasar beyanname ile ilgili aynı kanunun 99 ncu maddesinin d/1 bendi sonuna "Varsa bağlı bulunduğu vergi dairesi ve mükellef hesap numarası" ibaresi eklenmesi,

MADDE 68. — Tasarının 66 nci maddesi 68 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 69.— Aynı Kanunun muhtelif beyannamenin muhteviyatı ile ilgili 102 nci maddenin 1 nci bendi sonuna "Bağlı bulunduğu vergi dairesi ile mükellef hesap numarası" ibaresinin ilave edilmesi,

MADDE 70. — Aynı Kanunun 103 ncü maddesinde yer alan Gelir Vergisinde, vergi oranının; 25 000 000 lira için % 65,2 nispetinde olması "Ancak daha yüksek gelirlerde % 65'e düşmesi nedeniyle, artan müterakkilik prensibine uygun biçimde "25 000 000 liradan fazlasının 25 000 000 lirası için 16 300 000 lira; fazlası % 66 nisbetinde vergilendirilir" biçiminde düzenlenmesi,

MADDE 71. — Tasarının 68 nci maddesi 71 madde olarak aynen kabulü,

MADDE 72. — Vergi tevkifatı nispetlerini düzenleyen aynı Kanunun 105 nci maddesinin 1 nci bendinde yazılı tam mükellefiyete tabi olanlarda' nisrktin % 25'ten % 15'e indirilmesi,

2 nci bendinde yazılı birden ziyade yıla sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde % 3'ten % 5'e çıkarılması,

5 nci bendin 4 ncü bent olarak değiştirilmesi, 5 nci bentte yer alan 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iradı ve ödemeler için % 33 1/3 oranının % 20'ye indirilmesi ve maddenin buna göre düzenlenmesi,

MADDE 73.— Ortalama kâr ve gider esaslarına göre gelir takdirini düzenleyen aynı Kanunun 11 nci maddesinin B bendinde yer alan "hâsılatlar" kelimelerinin "hâsılat" olarak değiştirilmesi ve tarhiyat yapılabilmesi için tasarıda tespit olunan 2 500 liralık farkın 1 0 000 liraya çıkarılması,

MADDE 74. — Asgari zirai kazanç esasını düzenleyen aynı Kanunun 112 nci maddesinde beyan edilen hâsılat giderleri ile vergi incelemesi sonunda ortaya çıkan hâsılat veya giderler arasında tasarı ile getirilen 2 500 liralık farkın 10 000 liraya çıkarılması,

MADDE 75. — Asgari zirai vergi miktarlarını düzenleyen tasarıнын мükerrer 112 nci maddesinde Gelir Vergisine tabi çiftçilerin verecekleri yıllık gelir vergisi beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık gelir vergilerinin saptanan birimlere göre ödenmesi az olduğu takdirde bu maddede öngörülen miktarla yükseltilmesi, 94 ncü maddenin 12 numaralı bendine göre tevkif yoluyla ödenen verginin bu maddeye göre hesaplanarak asgari zirai vergiden yüksek olması halinde tevkif yolu ile ödenen verginin asgari zirai vergi addolunacağı, 2 nci grup ile 3 ncü grubun yer değiştirmesi, 4 ncü grupta yer alan pamuk ziraatında ekili arazinin her bir dönümü için dönümünden alınması öngörülen tasarıdaki 350 liranın 550 liraya çıkarılması, çeltik ziraatında ekili arazilerle ilgili paragrafın 5 nci gruba alınması.

Tasarının 5 nci grubunda yer alan pancar, ziraat nevinin 6 nci gruba alınması, Tasarının 5 nci grubunda yer alan patates, soğan, sarımsak ziraat nevinin 7 nci grup olarak düzenlenmesi ve verginin 400 liradan 500 liraya çıkarılması. Bundan sonraki grup numaralarının buna göre devam ettirilmesi.

12 nci grupta yer alan kavun, karpuz ziraatında 900 liralık limitin 700 liraya indirilmesi,

18 nci grupta yer alan meyve verebilecek hale gelmiş elmada her bir ağaç için ağacından alınan 50 liranın 60 liraya,

Ayrıca, tabii âfetlerde mahsul ve hayvanların en az üçte birini kaybeden mükellefin o sene içinde tahakkuk etmiş olan asgari vergisinin tamamının terkin olunacağına ilişkin değişikliklerin yapılması ve maddenin buna göre düzenlenmesi.

MADDE 76. — Gider esasını düzenleyen aynı Kanunun 113 ncü maddesinin birinci fıkrasında mükelleflerin geliri ile, vergi incelemesi sırasında tespit olunan giderlerin toplamından 2 500 lirayı aşan farkın 10 000 liraya çıkarılması ve bu miktara kadar olan farkın beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmiş gelir sayılması, bu miktarı aştığı takdirde aşan kısmı üzerinden ikmalen vergi tarh olunması ve maddenin buna göre düzenlenmesi,

MADDE 77. — Servet beyanında bulunacaklarla ilgili aynı Kanunun 114 ncü maddesinin ikinci fıkrasında gayrimenkul sermaye iradı ile ilgili 240 000 liralık limitin 120 000 liraya indirilmesi, menkul sermaye iradı elde edenlerin yıllık servet beyannamesi vermelerini ve servet beyannamesi vermek zorunda olmayanların da, gerektiğinde beyanname vermemesini sağlayacak düzenlemenin yapılması,

MADDE 78. — Beyan esasını düzenleyen aynı Kanunun 115 nci maddesine tasarı ile getirilen düzenlemenin ikinci bendinde servet beyanını inceleyecek elemanlar arasından Gelirler Kontrolörlerinin çıkarılması, ayrıca, bu madde uyarınca yapılacak tarhiyat dolayısıyla kaçakçılık cezası kesilmeyeceğine ilişkin düzenlemenin yapılması,

MADDE 79. — Tasarı kapsamında olmayan, ancak komisyonda düzenlenmesi uygun görülen beyanın şekil ve muhtevası ile ilgili aynı kanunun 116 maddesinin 11/a numaralı bendini takip eden fıkradaki 5 000 liralık haddin 50 000 liraya çıkarılması ve aynı fıkrafta sözü geçen alacak ve borçların bu ihtiyari beyandan faydalanamaması için gerekli düzenlemenin 79 ncü madde olarak getirilmesi,

MADDE 80. — Beyan esasına tabi mükelleflerde peşin ödemeyi düzenleyen aynı kanunun mükerrer 117 nci maddesinin peşin ödemelerle ilgili derecelerin 7'den 5'e indirilmesi ve uygulama esaslarına açıklık getirilmesi,

MADDE 81. — Vergi tevkifatının mahsubunu düzenleyen aynı kanunun 121 nci maddesinin 2 nci fıkrası sonunda yer alan "bir yıl içinde müracaat etmeyen mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer" ibaresinin, mükellefin alacağını ziyaa uğratmamak için metinden çıkarılması,

MADDE 82. — Tasarının 78 nci maddesi 82 nci madde olarak aynen kabulü,

MADDE 83. — Geçici maddeleri düzenleyen madde metnindeki, 484 sayılı Kanunun 1,2,3 ve 4 ncü maddelerinin yürürlükten kaldırılması, Tasarı ile getirilen geçici 4, ve 14 ncü maddelerinin kaldırılması,

Sakatlık indirimi ile ilgili geçici 5 nci maddenin Geçici Madde 4 olarak düzenlenmesi,

Yatırım indirimini düzenleyen Geçici Madde 6 nci maddenin, Geçici 5 nci madde olarak düzenlenmesi, nispetler değiştirilmediği için "Eski nispetler" ve "Yeni nispetler" ibarelerinin metinden çıkarılması, ikinci paragrafta "Yatırım indirimine konu" ibaresi yerine "Yatırım indirimi kapsamına giren" olarak değiştirilmesi,

Geçici Madde 7 nin, Geçici Madde 6 olarak değiştirilmesi,

Geçici Madde 8 in, Geçici Madde 7 olarak değiştirilmesi ve (b) bendinin metinden çıkarılması,

Geçici Madde 9 un, Geçici Madde 8 olarak değiştirilmesi ve götürü gider usulünü seçenlerde bu oranın, 1980 yılı gayrimenkul sermaye iratları için % 25 olarak uygulanması,

Geçici Madde 10 un, Geçici Madde 9 olarak düzenlenmesi.

Geçici Madde 11 in, Geçici Madde 10 olarak düzenlenmesi,

Geçici 11 nci madde olarak, zararların kârlara takas ve mahsubundan sürenin 1981 ve daha önceki yıllara ait zararlar için beş yıl olarak uygulanması,

Geçici 12 nci Maddenin aynen kabulü,

Hizmet erbabının maaşlarındaki net artışın ödenmesi ile ilgili geçici 13 ncü maddenin, ücretlerde net artışın ödenmesi olarak yeniden düzenlenmesi ve Gelir Vergisi Kanununda yapılacak değişikliklerden oluşan farkın tasarıda öngörülen Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz ayları yerine 1981 mali yılı içinde Bakanlar Kurulunun tespit edeceği tarihlerde ödenmesi şeklinde düzenlenmesi,

Geçici Madde 14.—Vergi karnesi esasını düzenleyen aynı kanunun 35 nci maddesine paralel olarak bu karnelere ilişkin yönetmeliğin Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak en geç 1.1.1982 tarihine kadar yürürlüğe konmasını sağlayacak bir ilavenin yapılması,

Geçici Madde 15. — Sakatlık ve özel indirimin 1.1.1983 tarihinden itibaren Gelir Vergisi mükelleflerinin tamamı için uygulanması.

MADDE 84. — Tasarının 80 nci maddesinin 84 ncü madde olarak aynen kabulü.

MADDE 85. — Tasarının 81 nci maddesinin 85 nci madde olarak aynen kabulü uygun görülmüştür.

Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan Üye Üye

**31.12.1960 GÜN VE 193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISI**

BÜTÇE-PLAN KOMİSYONU RAPORU

(76'ya 1 nci Ek)

*T.C
Milli Güvenlik Konseyi
Bütçe - Plan Komisyonu
Esas No.: 1/60
Karar No.: 17*

18 Aralık 1980

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Komisyonumuz tarafından incelenerek 15 Aralık 1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyine sunulan "31.12.1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı"nın çerçeve 7,27,59,75 ve 80 nci maddelerinin 17.12.1980 tarihli 24 ncü Birleşimde Komisyonumuza iadesi üzerine anılan maddeler tekrar incelenmiş ancak tasarı kapsamında bulunmayan 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 108,109 ncu maddeleri ile 117 nci maddesinin 1 nci fıkrası Komisyonumuzca yeniden düzenlenmiş, sonra gelen madde numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

Çerçeve 7 nci maddeye bağlı 12 nci maddede bulunan 18 nci gruptan sonra gelmek üzere 19, 20 ve 21 nci grupların metne yeniden eklenmesi ve sonra gelen grup numaralarının buna göre teselsül ettirilmesi,

Çerçeve 27 nci maddeye bağlı ek 3 ncü maddenin 2 nci fıkrasının sonuna yapılan ilâve ile yurt dışında kullanılmış olsa dahi Devlet Planlama Teşkilâtınca uygun görülen deniz (yüzer havuzlar dahil) ve hava araçlarının ithali halinde yatırım indiriminden yararlanılması için yeni addolunması,

Çerçeve 59 ncu maddenin 6 nci bendinde yapılan düzenleme ile henüz başlamamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girilmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançların 10 000 liralık sınırdan hariç tutulması,

Tasarı kapsamında bulunmayan aynı Kanunun Vergilendirme Dönemi başlıklı 108 nci maddesi çerçeve 73 ncü maddeye bağlı olarak yeniden düzenlenerek metinde yer alması.

Tasarı kapsamında bulunmayan aynı Kanunun "Tarh zamanı" başlıklı 109 ncu maddesi çerçeve 74 ncü maddeye bağlı olarak yeniden düzenlenerek metinde yer alması,

Çerçeve 77 nci maddeye bağlı "Asgari Zirai Vergi" başlıklı mükerrer 112 nci maddenin 18 nci grubundan sonra gelmek üzere 19, 20 ve 21 nci gruplar eklenerek sonra gelen grup numaralarının buna göre teselsül ettirilmesi,

Tasarı Kapsamında bulunmayan aynı Kanunun "yıllık beyana tabi gelirlerle götürü tespit olunan ticari ve mesleki kazançlar üzerinden tahakkuk eden vergilerde ödeme" başlıklı 117 nci maddesi çerçeve 82 nci maddeye bağlı olarak metinde yer alması,

Çerçeve 83 ncü maddeye bağlı aynı Kanunun mükerrer 117 nci maddesinin yeniden düzenlenmesi uygun görülmüştür.

Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan

Üye

Üye

**31.12.1960 GÜN VE 193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISI**

BÜTÇE - PLAN KOMİSYONU RAPORU

(76'ya 2 nci EK)

TC

23 Aralık 1980

*Milli Güvenlik Konseyi
Bütçe - Plan Komisyonu
Esas No.: 1/60
Karar No.: 18*

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Komisyonumuz tarafından incelenerek 18 Aralık 1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyine sunulan "31.12.1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına ilişkin Kanun Tasarısı"nın çerçeve 74 ve 82 nci maddelerinin 22 Aralık 1980 tarihli 26 nci Birleşiminde Komisyonumuza iadesi üzerine, anılan maddeler tekrar incelenerek yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 74 ncü maddeye bağlı aynı Kanunun "Tarh Zamanı" başlıklı 109 ncu maddesi, götürü vergilerde verginin tarhına ilişkin olup, tahsilat kapsamına girmediğinden, bu madde metninin değişmesine gerek görülmemiştir.

Çerçeve 82 nci maddeye bağlı aynı Kanunun "Yıllık Beyana Tabi Gelirlerde Götürü Tespit olunan Ticari ve Mesleki Kazançlar Üzerinden Tahakkuk Eden Vergilerde Ödeme" başlıklı 117 nci maddesi götürü usulde tespit edilen ticari ve serbest kazanç sahiplerinden takvim yılı içinde işe başlayanların, vergi yükünü hafifletmek için, işe başladıkları yıla ait olarak ödemeleri gereken Gelir Vergisini diledikleri takdirde, bir sonraki yılın Gelir Vergisi taksitleriyle birlikte 3 eşit taksitte ödenmesi daha uygun olacağı görüşü ile madde metni yeniden düzenlenmiştir.

Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan

Üye

Üye

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

31.12.1960 GÜN VE 193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISI

MADDE L—193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mükellefler ve mevzu:

Madde 6. — Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler."

MADDE 2. — Aynı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının 1 numaralı bendi ile 3 numaralı bendinin (b) işaretli fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Ticari Kazançlarda: Kazanç sahibinin Türkiye'de işyerinin olması veya daimi temsilci bulundurması ve kazancın bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla sağlanması;

b) Türkiyede kâin müesseselerin idare meclisi başkan ve üyelerine, denetçilerine, tasfiye memurlarına ait huzur hakkı, aidat, ikramiye ve benzerlerinin Türkiye'de değerlendirilmesi;

MADDE 3.— Aynı kanunun 9 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergiden muaf esnaf:

Madde 9.—Ticaret ve sanat erbabından aşağıda yazılı şekil ve suretle çalışan ve yıllık alış, satış veya hâsılat tutarları 48 nci maddede yazılı hadlerin yarısını aşmayanlar Gelir Vergisinden muaftır.

1. Motorlu nakil vasıtası kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir işyeri açmaksızın perakende ticaret ile iştigal edenler (Halı, kilim, battaniye, mensucat, trikotaj, saat, kıymetli maden ve madeni eşyalar gibi değeri yüksek olan maddeleri perakende olarak satanlarla, giyilecek eşya ve gıda maddelerinin pazar takibi suretiyle satışını mutat meslek haline getirenler hariç);

2. Bir işyeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalaycı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalbant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırıcısı, çamaşır yıkayıcısı, ve hamallar gibi küçük sanat erbabı;

3. Köylerde gezici olarak her türlü sanal işleri ile uğraşanlar ile aynı yerlerde aynı işleri bir işyeri açmak suretiyle yapanlardan 47 nci maddede yazılı şartları haiz bulunanlar (51 nci madde şümülüne girenler bu muafiyetten faydalanamazlar);

4. Nehir, göl ve denizlerde ve su geçitlerinde toplamı 50 rüsum tonilatoya (50 rüsum tonilato dahil) kadar makinesiz veya motorsuz nakil vasıtaları işletenler; hayvanla veya bir adet hayvan arabası ile nakliyecilik yapanlar bu bentte yazılı ölçüler, birlikte yaşayan eşlerle velayet altındaki çocuklar hakkında veya ortaklık halindeki işletmelerde, bu kimselerin veya ortaklığın işlettiği vasıtalar toplu olarak nazara alınmak suretiyle tespit edilir.);

5. Ziraat işlerinde kullandıkları hayvan, hayvan arabası, motor, traktör gibi vasıtalar veya sandallarla nakliyeciliği mutat hale getirmeksizin ara sıra ücret karşılığında eşya ve insan taşıyan çiftçiler;

6. Hariçten işçi almamak, muharrik kuvvet kullanmamak kayıt ve şartı ile oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamulleri, örgü, dantel, her nevi nakış işlerini ve her nevi turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, ip ve organları dükkân açmaksızın satanlardan 47 nci maddenin 1 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı şartları haiz bulunanlar;

7. Yukarıdaki 1-6 numaralı bentlerde sözü edilen işlere benzerlik gösterdikleri, Danıştayın muvafık mütalaası üzerine, Maliye Bakanlığınca kabul ve ilan olunan ticaret ve sanat işleri ile iştigal edenler.

Yukarıda 1-7 numaralı bentlerde sözü edilen işleri yapanlardan 48 nci maddede yazılı hadlerin (alış, satış tutarları ve hâsılat hadleri) iki katını aşanlar gerçek usulde vergilendirilirler.

Ticari, zirai veya mesleki kazancı dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlar ile yukarıda sayılan işleri Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerine devamlılık ve bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muaflığından faydalanamazlar."

MADDE 4. — Aynı Kanunun 10 ncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Küçük çiftçi muaflığının tayini yönünden miras ortaklığı ve yarıcılık ortaklık sayılır.

MADDE 5. — Aynı Kanunun 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bir fıkra eklenmiştir.

"Ticari veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlardan zirai faaliyette bulunanlar ile bir biçerdöver veya benzeri mahiyetteki bir motorlu araca yahut birden fazla traktöre sahip olan çiftçiler küçük çiftçi muaflığından faydalanamazlar.

Küçük çiftçi muaflığının, bu kanunun 94 ncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümülü yoktur.

MADDE 6. — Aynı Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İşletme büyüklüğü ölçüsü:

Madde 12. — Küçük çiftçi muaflığını tayin bakımından, bir takvim yılı içinde nazara alınacak işletme büyüklüğü ölçüleri şunlardır.

- 1 nci grup: Hububat ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 160 dönüm;
- 2 nci grup: Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 75 dönüm;
- 3 ncü grup: Ayçiçeği ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 60 dönüm;
- 4 ncü grup: Pamuk ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 5 nci grup: Çeltik ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 6 nci grup: Pancar, patates, soğan, sarımsak ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 7 nci grup: Çay ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 20 dönüm (mahsul verebilecek hale gelmeyenler hariç);
- 8 nci grup: Tütün ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 9 ncu grup: Sebze ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 10 ncu grup: Sera ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 1 dönüm;
- 11 nci grup: Kavun ve karpuz ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 12 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
- 13 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş bağ ve incir ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
- 14 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş antep fıstığından 200 ağaç;
- 15 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerden 250 ağaç;
- 16 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede 450 ağaç;
- 17 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş elmada 600 ağaç;
- 18 nci grup: Diğer meyve ve ürün ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ile palamut hariç);
- 19 ncu grup: Büyükbaş hayvan sayısı 50 adet (iş hayvanları ile iki yaşından küçük büyükbaş hayvanlar hariç);

20 ncu grup: Küçükbaş hayvan sayısı 250 adet. (Bir yaşından küçük küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);

Bakanlar Kurulu, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine, bu ölçüleri gerekli gördüğü bölgeler için bir yıl uygulanmış olmak kaydıyla arazi ve ürün türlerine göre % 25 nispetini aşmamak üzere artırmak veya azaltmak suretiyle yeniden tespiti yetkilidir. Bu şekilde tespit olunan ölçüler Resmi Gazetede yayınlandığı tarihi izleyen takvim yılı başından itibaren yürürlüğe girer.

Yukarıda yazılı ziraat gruplarının bir kaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyüklükleri, bu gruplar için tespit olunan hadlerin yarısını aşmadığı takdirde muaflik devam eder.

Yukarıda zikredilen meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve veya ürün verebilecek hale gelme durumu başlangıcı Tarım ve Orman Bakanlığı ile Maliye Bakanlıklarınca müştereken tespit olunur.

MADDE 7. — Aynı Kanunun 13 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Küçük çiftçi muafliğından faydalanabilmek için zirai mahsullerin bir takvim yılı içindeki satış bedelleri tutarının 250 000 lirayı geçmemesi şarttır.

MADDE 8. Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

12 veya 13 ncü maddelerde yazılı hadleri aşan çiftçiler bu durumun meydana geldiği takvim yılı başından itibaren küçük çiftçi muafliğini kaybederler.

Bu suretle mükellefiyete girenler muafiyet şartlarının kalktığı tarihten itibaren durumu vergi dairesine bildirmeye ve mükellefiyetle ilgili ödevlerini Vergi Usul Kanunundaki esaslara göre yerine getirmeye mecburdurlar.

MADDE 9.—Aynı Kanunun 17 nci maddesinde yazılı 6 000 liralık had 60 000 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 10. — Aynı Kanunun mükerrer 17 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 11. — Aynı Kanunun 18 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Serbest meslek kazançlarında:

Madde 18.-- Müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam, bestekâr ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının kitap, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile fakülte; akademi ve yüksekokullarca yayımlanan bilimsel mahiyetteki makalelerini ve ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerinde mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle bir takvim yılı içinde elde ettikleri hâsılâtın 200 000 lirası (Yabancı memleketlerde elde edilen hasılâtın ayrıca 400 000 lirası) Gelir Vergisinden müstesnadır.

(Eserlerin neşir, temsil, icra ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi istisnaya dahildir.)

Yukarıda yazılı kazançların arızı olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.

MADDE 12. Aynı Kanunun 19 ncü maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 13. — Aynı Kanunun 20 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 14. — Aynı Kanunun 21 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Binaların mesken olarak kiraya verilmesinden (kiracı tarafından mesken olarak kullanılması şartıyla) bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 240 000 lirayı aşmayan gayrisafi hasılâtın 40 000 lirası Gelir Vergisinden müstesnadır. Elde edilen gayrisafi hasılâtın 240 000 lirayı aşması halinde tamamı vergiye tabi tutulur.

MADDE 15. — Aynı Kanunun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Menkul sermaye iratlarında:

Madde 22. — Özel kanunlar ve Devletle aktedihmiş mukavelelerle her türlü vergiden. istisna edilmiş olan menkul kıymetlerin faiz, kâr payı ve ikramiyeleri ile dövize çevrilebilir mevduat ve döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler Gelir Vergisinden müstesnadır.

MADDE 16. — Aynı Kanunun 23 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ücretlerde:

Madde 23. — Aşağıda yazılı ücretler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. Köylerde ve son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5 000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri;
2. Gelir Vergisinden muaf veya götürü gider usulünde vergiye tabi çiftçilerin ziraat işlerinde bilfiil çalışan işçilerin ücretleri (Şoför, makinist, bekçi, çoban ve amelebaşı ücretleri dahil);
3. Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsalı ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışan işçilerin yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri;
4. Ticari ve sınai kazançları vergiden muaf bulunanların bu işlerinde çalıştırılan hizmet erbabının ücretleri;
5. Köy muhtarları ile köylerin kâtip; korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruma bekçilerinin ücretleri;
6. Hizmetçilerin ücretleri (Hizmetçiler özel fertler tarafından evlerde, bahçelerde, apartmanlarda ve ticaret mahalli olmayan sair yerlerde orta hizmetçiliği, uşaklık, sütünelik, dadılık, mürebbiyelik bahçıvanlık, kapıcılık gibi özel hizmetlerde çalıştırılanlardır.);
7. Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve ıslah evlerinde, darülacezelerin atelyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve düşkünlere verilen ücretler;
8. Hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında bedava yemek vermek suretiyle sağlanan menfaatler (Bu amaçla da olsa hizmet erbabına nakit ve ayın olarak yapılan ödemeler vergiye tabi tutulur);
9. Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memurlarla müstahdemlere konut tedariki ve bunların aydınlatılması, ısıtılması ve suyunun temini suretiyle sağlanan menfaatler;
10. Hizmet erbabının toplu olarak iş yerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri;
11. Kanunla kurulan veya tüzelkişiliği haiz bulunan emekli sandıklar tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları (Tüzelkişiliği haiz muhtelif emekli sandıklarınca ödenen aylıklar toplamı hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan Devlet Memurlarına ödenen miktardan fazla ise, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Genel, katma ve özel bütçelerden ödenen bu nevi aylıklar dahil.);
12. 2089 sayılı Çırak, kalfa ve ustalık Kanunu hükümlerine tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri;

MADDE 17. — Aynı kanunun 24 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gider karşılıklarında:

Madde 24. — Gider karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemeler de Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. Harcırah Kanunun hükümleri uyarınca yapılan ödemeler;
2. Harcırah Kanunun kapsamı dışında kalan müesseseler tarafından idare meclisi başkanı ve üyeleri ile denetçilerine, tasfiye memurlarına ve hizmet erbabına (Harcırah Kanununa tabi olsun olmasın her türlü sözleşmeli personel dahil) verilen gerçek yol giderlerinin tamamı ile yemek ve yatmak giderlerine karşılık verilen gündelikler (Bu gündelikler aynı aylık seviyesindeki Devlet memurlarına verilen gündeliklerden fazla ise veya Devletçe verilen gündeliklerin en yüksek haddini aşarsa, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur. Fiili yemek ve yatmak giderleri karşılığı yapılan ödemeler de mukayesede esas alınacak gündeliğin tespitinde nazara alınır.);
3. Kazai veya idari kararlara dayanılarak tanıklara verilen ücretler;
4. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre ödenen yakacak yardımı (memur, işçi ve Bağ - Kur emeklilerine avans olarak ödenenler dahil);
5. Sayım işleriyle, seçim işlerinde çalıştırılanlara özel kanunlarına göre verilen zaruri gider karşılıkları;

MADDE 18. — Aynı kanunun 25 nci maddesinin 3 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

3. Kanunla kurulan veya tüzelkişiliği haiz olan emekli sandıklarınca kendilerine zat aylığı bağlananlara aylıkları dışında, kanunları veya statüleri gereğince verilen emekli, dul, yetim ve evlenme ikramiyeleri veya iade olunan mevduatı ve sürelerini doldurmamış bulunanlarla dul ve yetimlerine toptan ödenen tazminatlar (Kamu idare ve müesseseleri ile kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumları dışında kalan tüzelkişiliği haiz Emekli Sandıkları tarafından ödenen tazminat ve yardımlar, hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan Devlet memurlarına verilen miktardan fazla ise, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur. Bu mukayesede gerek muhtelif emekli sandıklarından, gerek aynı emekli sandığından muhtelif zamanlarda alınan ikramiye ve tazminatlar topluca dikkate alınır.

MADDE 19. — Aynı kanunun 29 ncu maddesinin 2, 3, ve 4 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"2. Subay, astsubay ve erlere (kıta onbaşısı ve çavuşlar dahil) ve ordu hizmetinde bulunan sivil makinistlere uçuş, dalış gibi hizmetleri dolayısıyla verilen gündelikler, ikramiyeler, zamlar ile Türk Hava Kurumu ile kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuş maksadıyla görevlendirilenlere uçuş hizmetleri, deniz altına dalış yapan dalgıçlara dalış hizmetleri dolayısıyla yapılan aynı mahiyetteki ödemeler;"

"3. Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler;"

"4. Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler;"

MADDE 20. — Aynı Kanunun ikinci kısım yedinci bölümünün başlığı indirimler şeklinde, 31 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

indirim hadleri:

Madde 31. — Tam mükellefiyete tabi gerçek kişiler aşağıda yazılı indirimlerden yararlanırlar.

1. Genel indirim: Mükelleflerin günde (20), ayda (600), yılda (7 200) lirayı aşmayan gelirleri vergiye tabi tutulmaz. Mükellef evli ise, bu miktara eş için günde (15), ayda (450), yılda (5 400) lira, çocukların her biri için günde (5), ayda (150), yılda (1 800) lira ilave edilir.

2. Özel indirim: Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde günde (150), ayda (4 500), yılda (54 000) lira ayrıca indirilir. (Kan - kocanın ücretli olarak çalışması halinde genel indirimden istifade etmeyen eşin gerçek ücretinden yapılacak özel indirim günde (75), ayda (2 250), yılda (27 000) liradır.)

3. Sakatlık indirimi: Çalışma gücünün asgari % 50'sini kaybetmiş bulunan ücretliler için sakatlık derecelerine göre aile reisi için tespit edilen özel indirim hadlerinin;

Birinci derecede sakatlık halinde % 150'si,

İkinci derece sakatlık halinde % 50'si sakatlık indirimi olarak genel ve özel indirim hadlerine eklenir. Sakatlık indiriminin uygulanmasında çalışma gücünün % 70'inden fazlasını kaybetmiş bulunanlar birinci, % 50'sinden fazlasını kaybetmiş bulunanlar ise ikinci derecede sakat sayılırlar.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamasına ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığınca bu konuda hazırlanacak bir Yönetmelik ile tespit edilir."

MADDE 21. — Aynı Kanunun 32 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Medeni hal esası:

Madde 32. — 31 nci maddede yazılı indirim hadlerinin tayininde mükellefin, gelirin elde edildiği takvim yılı başındaki medeni hali ve aile durumu esastır.

Şu kadar ki, takvim yılı içinde bu durumda mükellef lehine husule gelen değişiklikler ayrıca nazara alınır.

Genel indirim uygulanmasında her ne suretle olursa olsun, evlilik bağı kalkmış olanların gelirlerine, ilk çocuk için eşe ait, diğer çocukların herbiri için 31 nci maddede yazılı çocuklara ait indirim miktarları uygulanır.

31 nci madde ile bu madde gereğince hesaplanacak genel indirim 5 çocuklu evli mükelleflere ait indirim miktarlarını geçemez.

MADDE 22. — Aynı Kanunun 33 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yukarıki maddelerde sözü edilen çocuk tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilmek suretiyle bakılanlar dahil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış evlatları (evlat edinilenler ile ana ve babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturan ve gelir vergisine tabi bulunmayanlar dahil) ifade eder.

MADDE 23. — Aynı Kanunun 34 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Aile gelirlerinde indirim:

Madde 34. — Aile reisi beyanlarında indirim, beyan edilen gelire uygulanır.

Aile reisi tarafından kendisinin, eşinin veya çocuklarının geliri dolayısıyla beyanname verilmesine mahal olmadığı hallerde indirim vergiye tabi geliri varsa aile reisinin bu gelirine, aile resinin geliri yoksa, eşine ait gelire, eşinin de geliri mevcut değilse çocuklarının herhangi birine ait gelire uygulanır.

Aile reisinin, eşinin ve çocukların beyanname verilmesi gerekmeyen gelirleri ücretten ibaret ise, bu gelirin her birine ayrıca 31 nci maddedeki esaslar dairesinde özel indirim ve sakatlık indirimi uygulanır.

indirimin bu fıkra hükmüne göre eş veya çocuklara ait gelire uygulanması halinde de indirim miktarı aile reisinin durumuna göre tayin olunur.

MADDE 24. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) nün ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım indiriminin şartları:

Ek Madde 2. — Yatırım indiriminin uygulanmasında aşağıdaki yazılı şartlar topluca aranır:

1. indirimin uygulanacağı ticari ve zirai kazanç bilanço esasına göre tespit edilmiş olmalıdır;

2. Yapılan yatırım, Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı kalkınma planlarına uygun bulunmalıdır;

3. Yatırımlar, istihsalı genişletmeye, prodüktiviteyi artırmaya, ihracatı geliştirmeye, mahsul ve mamullerin kalitesini ıslaha, enerji tasarrufunu sağlamaya, kültür seviyesini yükseltmeye, ilmi ve teknik araştırmaları geliştirmeye çalışma güvenliğini veya yabancı turist celbini temine matuf olmalıdır;

4. Yapılan yatırım en az 20 000 000 lira (Devlet Planlama Teşkilâtının hazırladığı bölge kalkınma planının şümülüne giren yatırımlarla memleket ekonomisi bakımından ayrı bir önem ve özellik arz ettiği Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilen faaliyet kollarında 10 000 000 ve genel olarak ziraattaki yatırımlarda 4 000 000 lira) olmalıdır;

5. Yatırıma başlanmadan önce Teşvik ve Uygulama Dairesine başvurularak lüzumlu bilgi ve belgelerin tevdi edilmiş, mezkûr dairece yukarıda belirtilen şartların mevcudiyeti tasdik edilmiş bulunmalıdır.

Araştırma, plan ve proje masrafları ile arazi temini için yapılan giderler hariç olmak üzere, yatırımla ilgili her türlü harcamalar yatırıma başlandığını gösterir.

6. Yatırım tasdik edilmiş bulunan şartlar ve süreler dahilinde yapılmış olmalıdır.

Tasdik edilen şartlarda husule gelecek değişikliklerin ve sürelerde vuku bulacak gecikmelerin, vukuundan itibaren 1 ay içinde Teşvik ve Uygulama Dairesine bildirilmesi ve onayının alınması şarttır. Mezkûr Daire, iktisadi veya teknik zaruretlerle veya mücbir sebeplerden ileri gelen değişiklik ve gecikmeleri kabul edebilir.

Müracaatın zamanında yapılmaması veya değişiklik ve gecikmelerin kabul edilmemesi halinde, evvelce yapılan tasdik hükümsüz addolunur."

MADDE 25. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) ek 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yatırım indiriminin konusu ve nispeti:

Ek Madde 3. Yatırım indirimine, kaynağı ne olursa olsun 2 nci maddede yazılı şartları haiz bulunan yatırımlarla ilgili harcamalardan bina, makine, tesisat, araç ve benzeri amortismanına tabi aktif değerlerin yeni olanlarının maliyet bedelleri esas teşkil eder.

Aktif değerlerin yeni olmasından maksat, bunların yurt içinde veya dışında daha önce hiçbir şekilde kullanılmamış bulunmasıdır.

Yurt dışında kullanılmış olsa dahi Teşvik ve Uygulama Dairesince proje bazında ithali uygun görülen aktif kıymetler yatırım indirimi uygulaması bakımından yeni addolunur.

Personel lojmanları inşası ve tefrişi (yatakhaneleri hariç), arazi veya arsa tedariki, yedek parça temin, esas proje dışında münferit tesisat, makine, araç mubayaası için yapılan harcamalara indirim uygulanmaz.

Bu hükmün uygulanmasında inşa edilmiş olarak veya inşa halinde satın alınan binaların satın alma bedeli üzerinden yatırım indirimi yapılmaz.

Yatırım indiriminin nispeti bu maddeye göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının % 40'ıdır. Bu nispet zirai yatırımlarda, ziraate dayalı yatırımlarda ve Kalkınma Planı ile yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörler veya gerice yöre olarak belirtilen yörelerde yapılan yatırımlarda % 60 tır."

MADDE 26. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) nün ek 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yatırım indirimin başlangıcı ve uygulama süresi:

Ek Madde 4. Yatırım indiriminin uygulanmasına, yatırım konusunu teşkil eden aktif değerlere ilişkin harcamaların yapıldığı takvim yılından itibaren başlanır ve indirimden faydalanacak miktara ulaşıncaya kadar devam olunur.

Her yatırım için faydalanılacak indirim tutarı, o yatırım içerisinde yer alan indirimden yararlanabilecek aktif değerlerin kıymetleri toplamına, yatırım indirimi belgesinde yazılı olan indirim nispetinin uygulanması suretiyle hesaplanır.

Birden fazla yatırım indirimi belgesi almış olan mükelleflerin safi kazancının kifayetsizliği sebebiyle önceki yıllarda tamamen uygulanmamış olan eski yatırımlarla ilgili müdevver indirim tutarlarının mevcut bulunması halinde, evvela bu indirimler uygulanır, ondan sonra yeni yatırımlara müteallik indirimlerin uygulanmasına başlanır.

MADDE 27. — Aynı Kanunun 40 ncı maddesinin 5 ve 7 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

5. işletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı (işletmeye dahil olan taşıtların aynı zamanda zati veya ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde amortismanlarının ve giderlerinin yüzde yirmisi);

7. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar;

MADDE 28. — Aynı Kanunun 42 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işleri:

Madde 42. — Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kâr veya zarar işin bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, mezkûr yıl beyannamesinde gösterilir.

Mükellefler bu madde kapsamına giren hallerde her inşaat ve onarım işinin hâsılat ve giderlerini ayrı bir defterde veya tutmakta oldukları defterlerin ayrı sayfalarında göstermeye ve düzenleyecekleri beyannameleri işlerin ikmal edildiği takvim yılını takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar vermeye mecburdurlar."

MADDE 29. — Aynı Kanunun 44 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

inşaat ve onarma işlerinde işin bitimi:

Madde 44. — İnşaat ve onarma işlerinde geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hallerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın düzenlendiği tarih; diğer hallerde işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih bitim tarihi olarak kabul edilir.

Bitim tarihinden sonra bu işlerle ilgili olarak yapılan giderler ve her ne nam ile olursa olsun elde edilen hâsılat, bu giderlerin yapıldığı veya hâsılatın elde edildiği yılın kâr veya zararının tespitinde dikkate alınır.

MADDE 30. — Aynı Kanunun 45 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ulaştırma ve ihracat işlerinde matrah:

Madde 45. — Dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin aşağıdaki kazançları Kurumlar Vergisi Kanununun 18, 19 ve mükerrer 19 ncu maddeleri hükümlerine göre tayin ve tespit edilir.

1. Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yaptıkları taşıtırma işlerinden elde ettikleri kazançlar,
2. Türkiye'de satın aldıkları, imal, istihsal veya istihraç ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere gönderenlerin bu işlerinden doğan kazançlar.

MADDE 31. — Aynı Kanunun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu suretle tespit olunacak safi kazançlar 120 000 lirayı geçemez. Şu kadar ki tespit olunacak safi kazanç,

- Beşinci dereceye giren mükellefler için 45 000
- Dördüncü dereceye giren mükellefler için 60 000
- Üçüncü dereceye giren mükellefler için 75 000
- İkinci dereceye giren mükellefler için 95 000
- Birinci dereceye giren mükellefler için 120 000

liradan az olamaz. (Köylerdeki götürü mükellefler için bu miktarlar 1/3 nispetinde uygulanır.) Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir."

MADDE 32.— Aynı Kanunun 47 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Götürü usule tabi olmanın genel şartları:

Madde 47. Götürü usule tabi olmanın genel şartarı şunlardır:

1. Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak (işinde yardımcı işçi ve çırak kullanmak, seyahat, hastalık, ihtiyarlık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak bilfiil işinin başında bulunmamak bu şartı bozmaz. Ölüm halinde iş sahibinin dul eşi ve küçük çocukları namına işe devam olunduğu takdirde, bunların bilfiil işin başında bulunup bulunmamlarına bakılmaz);

2. İşyerlerinin Emlak Vergisi tarhına esas olan vergi değerleri toplamı 120 000 lirayı, vergi değeri bilinmeyen hallerde yıllık kira bedeli toplamı 9 600 lirayı aşmamak (yıllık kira bedelinin emsaline nazaran düşük bulunması halinde emsal kira bedeli esas alınır);

3. Ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olmamak;

2. ve 3 numaralı bent hükümleri öteden beri işe devam edenlerde takvim yılı başındaki, yeniden işe başlayanlarda ise işe başlama tarihindeki duruma göre uygulanır.

MADDE 33. — Aynı Kanunun 48 nci maddesinin 1 ila 8 numaralı bentlerindeki hadler on katına çıkarılmış, 9 numaralı bent kaldırılmış, 10 numaralı bent aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"9. Sahibi veya işleticisi sıfatıyla birden fazla motorlu kara nakil vasıtası veya beşten fazla hayvan arabası veya su üzerinde hareket eden 18 rüsum tonilatodan fazla makineli, 90 rüsum tonilatodan fazla makinesiz nakil vasıtası işletmemek (su üzerinde hareket eden makineli ve makinesiz araçların birlikte işletilmesi halinde, makineli olanların rüsum tonilatoları toplamının beş katı ile makinesizlerin rüsum tonilatoları toplamı 90 rüsum tonilatoyu aşmamak) ve bir takvim yılı içinde alınan taşıma ücretleri tutarı 150 000 lirayı aşmamak (Nakil vasıtalarının sahip ve işleticisi durumunda olmaksızın taşıma işi yapanlar tavassut işi yapmış sayılır. Yukarıda yazılı ölçüler aile reisi beyanına tabi olan kimselerle ortaklık halindeki işletmelerde bu kimselerin veya ortaklığın işlettikleri vasıtalar bakımından topluca dikkate alınır)"

MADDE 34. — Aynı Kanunun 51 nci maddesine aşağıdaki 9, 10 ve 11 numaralı bentler eklenmiştir.

9. Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları işletenler;

10. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler, çekici ve benzerlerinin sahip veya işleticileri;

11. Vergi güvenliği açısından Maliye Bakanlığınca iş grupları veya sektörler itibariyle gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenler.

MADDE 35. — Aynı Kanunun 53 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yıllık hâsılat tutarı 1 000 000 liradan aşağı olan çiftçilerin kazançları götürü gider esasına, 1 000 000 lira veya daha fazla olan çiftçilerin kazançları ise gerçek kazanç usulüne (zirai işletme hesabı veya diledikleri takdirde bilanço esasına) göre tespit olunur."

MADDE 36. — Aynı Kanunun 54 ncü maddesinin üçüncü fıkrasının 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin son fıkrası kaldırılarak maddeye yeni bir fıkra eklenmiştir.

1. Vergi Usul Kanununa göre hâsılatın elde edildiği yılda geçerli olmak üzere tayin edilmiş bulunan götürü gider emsallerinin mükellefçe beyan edilen hâsılat tutarına uygulanması veya gerçek kazanç usulünden götürü gider usulüne geçen çiftçilerin önceki yıllarda devreden ürünlerinin satış hâsılatına götürü gider uygulanmaz. Bir evvelki yıldan devreden ürünlerin

maliyet bedelleri ve satıldığı yıl yapılan gerçek giderler, tevsik edilmek ve beyannamede gösterilmek şartıyla bu ürünlere isabet eden satış hâsılatından indirilir ve bu suretle bulunan safi kazanç matraha eklenir.

MADDE 37.— Aynı Kanunun 55 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kazancın zirai işletme hesabı esasına göre tespiti:

Madde 55. — Zirai işletme hesabı esasına göre zirai kazanç hesap dönemi içinde para ile tahsil edilen veya alacak olarak tahakkuk eden hâsılat ile, ödenen veya borçlanılan giderler arasındaki müspet farktır.

MADDE 38.— Aynı Kanunun 56 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve son fıkrası kaldırılmıştır.

Ziraat makine ve aletlerinin başka çiftçilerin zirai işlerinde çalıştırılması karşılığında herhangi bir istihlak maddesi veya istihsal vasıtası alınması halinde alınan madde veya vasıtaların emsal bedeli hasılat sayılır.

MADDE 39.— Aynı Kanunun 57 nci maddesinin 6 ve 11 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"6. Vergi Usul Kanununa göre ayrılan amortismanlar (işletmeye dahil olup zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılan taşıtların amortismanların yüzde yirmisi);"

"11. işletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların giderleri (işletmeye dahil olan taşıtların aynı zamanda zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde bu giderlerin yüzde yirmisi);"

Muafiyetten veya götürü gider usulünden gerçek usule geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünleri Vergi Usul Kanunun 45. nci maddesinde belirtilen ortalama maliyet bedeli esasına göre değerlendirilerek gider yazılır.

MADDE 40. — Aynı Kanunun 59 ncü maddesinin birinci fıkrası kaldırılmıştır.

MADDE 41. — Aynı Kanunun 61 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ücretin tarifi:

Madde 61. — Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez.

Bu kanunun uygulanmasında, aşağıda yazılı ödemeler de ücret sayılır.

1. 23 ncü maddenin 11 numaralı bendine göre istisna dışında kalan emeklilik, maluliyet, dul ve yetim aylıkları;

2. Evvelce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığında verilen para ve ayınlarla sağlanan diğer menfaatler;

3. Türkiye Büyük Millet Meclisi, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile özel kanunlarına veya idari kararlara göre kurulan daimi veya geçici bütün komisyonların üyelerine ve yukarıda sayılanlara benzeyen diğer kimseler bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

4. Yönetim ve denetim kurulları başkanı ve üyeleriyle tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

5. Bilirkişilere, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

6. Sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler.

MADDE 42. — Aynı Kanunun 62 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde, değiştirilmiştir.

61 nci maddenin 1 ilâ 6 numaralı bentlerinde yazılı ödemeleri yapanlar bu kanunda yazılı ödevleri yerine getirmek bakımından işveren hükmündedir.

MADDE 43. — Aynı Kanunun 63 ncü maddesinin birinci fıkrasının 980 sayılı Kanunla kaldırılan 1 numaralı bent hükmü yerine aşağıda yazılı hüküm getirilmiştir.

1. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 190 nci maddesi uyarınca yapılan kesintilerle, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve benzeri kamu kurumları için yapılan kanuni kesintiler,

MADDE 44. — Aynı Kanunun 67 nci maddesine ikinci fıkrayı takiben aşağıdaki fıkra hükmü eklenmiştir.

Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde Vergi Usul Kanununun 328 nci maddesine göre hesaplanan müspet fark kazançları eklenir.

MADDE 45. — Aynı Kanunun 68 nci maddesinin 7, 8 ve 10 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

7. Mesleki faaliyette kullanılan tesisat ve demirbaş eşya için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde mezkur Kanunun 328 nci maddesine göre hesaplanacak zararlar dahil);

8. Serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla emekli sandıklarına ödenen giriş ve emeklilik aidatları;

10. Yukarıda bendler dışında kalan, işle ilgili şehir dahili nakil vasıtaları ücretleri (özel otomobillerini işlerinde de kullananların yaptıkları giderlerin yüzde yirmisi), posta, telgraf ve odabaşı ücreti gibi müteferrik giderler (Bu bentte yazılı giderler gayrisafi hasılatın % 5'ini geçemez.)

MADDE 46.—Aynı kanunun 69 ncü maddesinin parantez içi hükmü değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Bu madde hükmü borsa ajan ve acentalarına, gümrük komisyoncularına, dava vekillerine, müşavirlere, dış protezcilerine, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticari ve mesleki işlerini takip eden muakkiplere ve musiki konseri verenlere şamil değildir.)

Safî kazançların götürü usulde tespit ve vergilendirilmesinde 46 nci maddede belirtilen (47 ve 48 nci maddelere yapılan atıflar hariç) usul ve esaslar uygulanır.

MADDE 47. — Aynı Kanunun 70 nci maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendi ile son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

5. Arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira beratı, alameti farika, marka, ticaret unvanı, her türlü teknik resim, desen, model, plan ile sinema ve televizyon filmleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanlarında elde edilmiş bir tecrübeye ait bilgilerle gizli bir formül veya bir imalat usulü üzerindeki kullanma hakkı veya kullanma imtiyazı gibi haklar (Bu hakların kullanılması için gerekli malzeme ve teçhizat bedelleri de gayrimenkul sermaye iradı sayılır.)

Vakfın gelirinden hizmet karşılığı olmayarak alınan hisseler ile zirai faaliyete bilfiil iştirak etmeksizin sadece üründen pay alan arazi sahiplerinin gelirleri bu kanunun uygulanmasında gayrimenkul sermaye iradı addolunur.

MADDE 48. — Aynı Kanunun 73 ncü maddesinin başlığı ile birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Emsal kira bedeli esası:

Madde 73. — Kiraya verilen mal ve hakların kira bedelleri emsal kira bedelinden düşük olamaz. Bedelsiz olarak başkalarının intifama bırakılan mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve

hakların kirası sayılır. Bina ve arazide emsal kira bedeli, yetkili özel mercilerce takdir edilmiş kirası, bu suretle takdir edilmiş kira mevcut değilse, Vergi Usul Kanununa göre belirlenen vergi değerinin % 6'sıdır. Diğer mal ve haklarda emsal kira bedeli, bu mal ve hakların maliyet bedelinin, bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Kanununun servetlerin değerlendirilmesi hakkındaki hükümlerine göre belli edilen değerlerinin, % 10'udur.

MADDE 49. — Aynı Kanunun 74 ncü maddesinin birinci fıkrası ile aynı fıkranın 10 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, birinci fıkrasının 5 numaralı bendinin parantez içindeki hükmü kaldırılmış ve maddenin üçüncü fıkrasında yer alan % 20 oranı % 25'e yükseltilmiştir.

Safi iradın bulunması için, 21 nci maddedeki istisnadan faydalanan gayrisafi hâsılata isabet edenler hariç olmak üzere gayrisafi hâsıllardan aşağıda yazılı giderler indirilir.

10. Sahibi bulundukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konutun kira bedeli (kira indirimi gayrisafi hâsıllardan bu maddenin 1 ila 9 ve 11 numaralı bentlerinde yazılı giderler düşüldükten sonra kalan miktar üzerinden yapılır; kiranın indirilmeyen kısmı 88 nci maddenin üçüncü fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmaz);

MADDE 50. — Aynı Kanunun 75 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarifi:

Madde 75. — Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kâr payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradıdır.

Kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratlar menkul sermaye iradı sayılır:

1. Her nevi hisse senetlerinin kâr payları (kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarda yapılan her türlü ödemeler dâhil);

2. İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limitet şirket ortaklarının ve komanditerlerin kâr payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar bu zümreye dahildir. Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, ortaklıkla yaptıkları muameleler nispetinde tevzii kazanç dağıtımı sayılmaz.).

Adi Komandit Şirketlerde Komanditerlerin kâr payları şirket kârının ilişkin bulunduğu takvim yılında elde edilmiş sayılır.

3. Kurumların idare meclisi Başkan ve üyelerine verilen kâr payları;

4. Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre doğan kârdan Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısım;

5. Her nevi tahvil faizleri yıllık ödeme faizle birlikte tahvilin itfa bedelini de ihtiva ettiği takdirde tahvilin itfa edilen kısmı irat sayılmaz).

6. Her nevi alacak faizleri (adi, imtiyazlı, rehinli, senetli alacaklarla cari hesap alacaklarından doğan faizler. Hazine tahvili ve bonoları da dahil olmak üzere kamu tüzelkişilerinin borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için verilen faizler dahil);

7. Mevduat faizleri (bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler ile bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekilde ve ad altında olursa olsun toplanan paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler de mevduat faizi sayılır);

8. Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller;

9. İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar;

10. Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri;

11. 77 nci maddede yazılı vergi alacağı;

12. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

Yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır.

MADDE 51. — Aynı Kanunun 76 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İrat sayılmayan haller:

Madde 76. — Menkul kıymetin kuponlu veya kuponsuz olarak satılması, iştirak hisselerinin devir ve temliki, menkul kıymetler ile iştirak hisselerinin tamamen veya kısmen itfa olunması karşılığında alınan paralarla itfa dolayısıyla verilen ikramiyeler menkul sermaye iradı sayılmaz.

MADDE 52. — Aynı Kanunun 77. nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi alacağı:

Madde 77. — Tam mükellefiyete tabi kurumlarca ödenen Kurumlar Vergisinin dörtte üçü, bu kurumlardan kâr payı alan;

1. Tam mükellefiyete tabi gerçek kişilerin;

2. Özel kanunlarla kurulmuş müesseselerden kendi kanunlarına göre Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf tutulanların;

3. Kollektif ve adi komandit şirketlerin;

4. Eshamli komandit şirketlerin komandite ortaklarının.

Vergi alacağını teşkil eder.

Vergi alacağı kurumlarca yukarıda 1, 2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı gerçek ve tüzelkişilere dağıtılan kâr payları ile eshamlı komandit şirketlere dağıtılan kâr paylarından bu şirketlerin komandite ortaklarına isabet eden kısmının yarısı olarak hesap ve kabul edilir.

MADDE 53. — Aynı Kanunun 80 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gelire giren sair kazanç ve iratlar:

Madde 80. — Aşağıda yazılı olup geçen bölümlerin dışında kalan kazanç ve iratlar bu bölümdeki hükümlere göre vergiye tabi gelire dahildir:

1. Değer artışı kazançları;

2. Arızı kazançlar.

MADDE 54. — Aynı Kanuna 80 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki mükerrer 80 nci madde eklenmiştir.

Değer artışı kazançları:

Mükerrer Madde 80. — Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır.

1. İktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70 nci maddenin birinci fıkrasının 1, 2, 4 ve 7 numaralı bentlerinde yazılı mal ve hakların, iktisap tarihlerinden başlayarak dört yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançların 100 000 lirayı aşan kısmı (Kooperatiflerin ortaklarına bu sıfatları dolayısıyla tahsis ettikleri gayrimenkuller, tahsis tarihinde ortak tarafından satın alınmış sayılır).

2. Her ne şekilde olursa olsun edinilen menkul kıymetlerin (Kurucu hisse senetleriyle diğer her türlü intifa senetleri dahil) edinme tarihinden önce veya sonra elden çıkarılmasından sağlanan ve bir takvim yılındaki tutan 50 000 lirayı aşan kazançlar.

3. 70 nci maddenin birinci fıkrasının 5 numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı.

4. Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanuni mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkartılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı.

5. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

6. Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

Bu maddede geçen "elden çıkarma" deyimi, yukarıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder.

Faaliyetine devam eden ticari bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticari işletmeye dahil amortisman tabi iktisadi kıymetlerin, birinci fıkrafta yazılı hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar ticari kazanç sayılır ve bunlara ticari kazanç hakkındaki hükümler uygulanır.

MADDE 55.—Aynı Kanunun 81 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergilendirilmeyecek değer artışı kazançlar:

Madde 81.—Aşağıda yazılı hallerde değer artışı kazancı hesaplanmaz ve vergilendirilmez:

1. Ferdi bir işletmenin sahibinin ölümü halinde, kanuni mirasçılar tarafından işletmenin faaliyetine devam olunması ve mirasçılar tarafından işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleriyle (bilanço esasına göre defter tutuluyorsa bilançonun aktif ve pasifiyle bütün halinde) aynen devir alınması;

2. Kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devralan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması (Bu ortaklık payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.);

3. Kollektif ve adi komandit şirketlerin bu maddenin 2 numaralı bendinde yazılı şartlar dahilinde nev'i değiştirerek sermaye şirketi haline dönüşmesi (Kollektif ve adi komandit şirketlerin şekil değiştirerek anonim şirket haline dönüşmesi halinde şekil değiştiren kollektif ve adi komandit şirketleri ortaklarının anonim şirketteki ortaklık paylarını gösteren hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.).

MADDE 56.—Aynı kanuna 81 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki mükerrer 81 nci madde eklenmiştir.

Safi değer artışı:

Mükerrer Madde 81. — Değer artışında safi kazanç, elden çıkarılan mal ve hakların iktisap bedeli ile, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarı arasındaki müspet farktır. Hâsılâtın ayın ve menfaat olarak sağlanan kısmının tutarı Vergi Usul Kanununun değerleme ile ilgili hükümlerine göre tayin ve tespit olunur.

Bu maddenin uygulanmasında mal ve hakların iktisap bedeli, bunların iktisap edilmesi için yapılan her türlü ödemelerin, giderlerin ve ödenen vergi resim ve harçların toplamını ifade eder. Şu kadar ki;

1. Bina ve arazide iktisap bedeli Emlak Alım Vergisine esas olan değere, yapılan giderlerle ödenen aynı vergi, resim ve harçların eklenmesi suretiyle hesaplanır.

2. Menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında iktisap bedelinin tevsik edilememesi halinde Vergi Usul Kanunun 226 nci maddesinde yazılı itibari değer iktisap bedeli olarak alınır, ivazsız

olarak iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında iktisap bedeli, Veraset ve intikal Vergisine esas olan matraha bu iktisap dolayısıyla ödenen vergilerin eklenmesiyle bulunan miktardır.

3. Menkul kıymetlerin iktisap tarihinden sonra elden çıkarılması halinde, iktisap tarihinden elden çıkarma tarihine kadar geçen ilk tam yıldan sonraki her tam yıl için, istisna düşüldükten sonra kalan safi kazancın % 40'ı ayrıca indirilir. Yapılacak indirim istisna düşüldükten sonra kalan safi kazancın % 80'ini geçemez. İktisap tarihinden elden çıkarma tarihine kadar geçen sürenin hesabında yıl kesirleri nazara alınmaz. Elden çıkarılan menkul kıymetlerin iktisap tarihleri mükelleflerce tevsik edilemediği takdirde bu menkul kıymetler iktisap edildikleri yıl içinde elden çıkarılmış sayılırlar.

MADDE 57. — Aynı Kanunun 82 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Arızı Kazançlar:

MADDE 82. — Vergiye tabi arazi kazançlar şunlardır:

1. Arızı olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere aracılık yapılmasından elde edilen kazançlar;

2. Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetiyle serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi, henüz başlamamış olan böyle bir faaliyete hiç girilmemesi, ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hâsılat;

3. Gayrimenkullerin tahliyesi veya kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallıklar (kiracıya ait tesisat ve malların tahliye ve devri sırasında kiralayana ve yeni kiracıya devrinden doğan kazançlar dahil);

4. Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hâsılat;

5. Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil);

6. Dar mükellefiyete tabi olanların 45 nci maddede yazılı işleri arızı olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar.

Yukarda yazılan kazançlardan 1-4 numaralı bentlerde yazılı olanların 1 O 000 lirayı aşan kısmı diğerlerinde tamamı vergiye tabidir.

Bu maddede geçen hâsılat deyimi, alınan para ve ayınlarla diğer suretlerle elde edilen ve para ile temsil edilebilen menfaatleri ifade eder.

Arızı kazançların safi miktarı aşağıdaki şekilde tespit olunur.

1. Bu maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde yazılı işlerde satış bedelinden, maliyet bedeli ve satış dolayısıyla yapılan giderler indirilir;

2. Bu maddenin birinci fıkrasının 1, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı işlerde, elde edilen hâsılatтан tevsik edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilir;

3. Bu maddenin birinci fıkrasının 6 numaralı bendinde yazılı işlerde, 45 nci madde hükümleri uygulanır.

MADDE 58. — Aynı Kanunun 85 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İstisna hadleri içinde kalan kazanç ve iratlar için beyanname verilmez, (31 nci maddedeki indirimler istisnadan madut değildir.)

MADDE 59. — Aynı Kanunun 86 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Toplama yapılmayan haller:

Madde 86. — Aşağıda yazılı hallerde gelir toplanmaz ve yıllık beyanname verilmez,

a) Tam mükellefiyette vergiye tabi gelir:

1. Tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan ve gayri safi tutarları toplamı üç milyon lirayı aşmayan ücretten, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarından;

2. Götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan veya gayri safi toplamaları tutarı üç milyon lirayı aşmamak şartıyla, bunlarla 1 numaralı bentte sayılanlardan;
b) Dar mükellefiyette vergiye tabi gelir sadece;

1. Ücretlerden;
 2. Serbest meslek kazançlarından;
 3. Menkul sermaye iratlarından;
 4. Değer artışı kazançlarından;
 5. Arızı kazançlardan,
- Veya bunların birkaçından ibaret ise.

MADDE 60. — Aynı Kanunun 87 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İhtiyari Toplama ve Beyan:

MADDE 87. — Tam mükellefiyette, vergiye tabi yıllık gayri safi kazanç ve iratlarının toplamı üç milyon lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından vergisi tevkif yoluyla kesilmiş bulunan ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile götürü usulde vergilendirilmiş bulunan ticari ve mesleki kazançlarını beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir. Gelir unsurlarının istisna hadleri içinde kalan kısımları üç milyon liralık haddin hesabında nazara alınmaz.

Ticari, zirai (götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazançları için beyanname verenler hariç) veya mesleki kazançlarını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar yukarıda yazılı ihtiyari toplama hakkından faydalanamazlar.

Geliri telif ve patent haklarının kiralananmasından ibaret olup da bu gelirin tamamı üzerinden tevkif suretiyle gelir vergisi ödemiş olan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için yıllık beyanname vermeleri ihtiyaridir.

MADDE 61.—Aynı Kanunun 88 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gelirin (aile reisi beyanlarında eş ve çocukların geliri dahil) toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmından hâsıl olan zararlar (54 ncü maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil, mükerrer 80 nci maddede yazılı değer artışı kazançlarından doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir.

MADDE 62. — Aynı kanunun 89 ncü maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı 200 liralık indirim miktarı 1 000 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 63. — Aynı Kanunun 91 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yıllık Beyannamelerin Şekil ve Muhtevası:

Madde 91. — Yıllık beyanname, mükellefin kimliğine, şahsi ve medeni durumuna, gelir ve giderlerine ve 42 - 44 ncü ve 114 ncü maddelere göre yapılacak bildirimlere ait bilgileri ve bu kanunun uygulanması bakımından gerekli diğer bilgileri ihtiva eder.

Yukarıda yazılı esaslar dahilinde, yıllık beyannamenin şekil, muhteva ve ekleri Maliye Bakanlığınca tespit edilir. Mükellefler beyanlarını bu beyanname ile yapmaya mecburdurlar.

Yıllık beyanname vermek zorunda olan tam mükellefler (Sadece götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazancı dolayısıyla yıllık beyanname verenler ile ihtiyari toplama hakkından faydalananlar hariç) gider bildiriminde bulunmak zorundadırlar.

Gider bildiriminde mükellefin kendisine, eşine ve çocuklarına ait yıllık olarak gösterilecek giderler şunlardır:

1. işyeri dışında kalan yerler için ödenen kiralar ile bu yerlere ait vergi, resim ve harçlar;
2. Sayfiye giderleri (Bu amaçla yapılan yol giderleri ile sair giderler dahil);
3. İşle ilgili olmayan yurt içi ve yurt dışı seyahat giderleri;

4. Gelir üzerinden ödenen vergiler;
 5. Ödenen vergi cezaları ve gecikme zamları ile her türlü para cezaları ve sair tazminatlar;
 6. Gelir vergisi matrahının tespiti sırasında dikkate alınmamış bulunan bağış ve yardımlar;
 7. Sağlık giderleri;
 8. Nişan, nikâh, düğün ve benzeri tören giderleri;
 9. Satış alınan dayanıklı tüketim mallarının alış bedelleri;
 10. Özel kara, su ve hava nakil vasıtalarının alış bedelleri ile bunlar için yapılan giderler (Ödenen vergi, resim ve harçlar dahil);
 11. Hizmetçi, mürebbiye, şoför ve bahçıvan gibi özel hizmetlerde çalıştırılanların sayısı ve bunlar için yapılan giderler;
 12. Öğrenim giderleri (Her türlü özel eğitim ve kurs giderleri dahil);
 13. Geçim, ısıtma, aydınlatma, telefon giderleri ile dernek ve kulüplere ödenen aidatın gerçek miktarları (işletmede istihsal olunan zirai mahsullerden işletme sahibi ile eşi ve velayet altındaki çocukları tarafından istihlak edilenler hariç),
- Yukarıdaki bentlerde yazılı giderler, eş ve çocuklarla diğer kimseler için yapılan giderler ve dahil olmak üzere bir takvim yılı içinde yapılan giderlerdir.

Kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden mükellefler, beyannamelerine bilanço, kâr ve zarar cetveli bağlamaya ve mal imal veya emtia alım - satımıyla uğraşan ticaret erbabı bu hesapların muvazenelerini gösterir bilgileri beyannamelerine kaydetmeye veya ayrı bir cetvel halinde beyannamelerine bağlamaya mecburdurlar.

Beyannamelerine dahil kazanç ve iratları üzerinden tevkif suretiyle vergi ödemiş olanlar, vergi kesenlerin ad ve soyadlarını ve varsa ticaret unvanlarının ve kendilerince biliniyorsa adreslerini, kesilen vergilerin miktarını gösterir bir cetveli beyannamelerine bağlarlar.

Adi ve kollektif şirket ortakları ile komandit şirketlerde komandite ortaklar beyannamelerine şirketin bilançosunu, kâr ve zarar cetvelini veya işletme hesabı özetini bağlarlar ve şirket sözleşmesine göre sermayelerini şirket kârındaki hisselerini beyannamelerinden ayrıca gösterirler. Adi komandit şirketlerin komanditer ortakları beyannamelerine kâr paylarının miktarını gösteren şirketten alınmış bir belgeyi eklerler.

MADDE 64. — Aynı Kanunun 94 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kazanç, Ücret Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İratlarında Vergi Tevkifatı:

Madde 94. — Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (Avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin Gelir Vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar:

1. Hizmet erbabına ödenen ücretlerden (istisnadan faydalanan ücretler hariç);
2. 61 nci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç);
3. Yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenere yapılan ödemelerden (18 nci ve 69 ncü maddelerde yazılı olanlara ve noterlere serbest meslek faaliyetlerinden dolayı yapılan ödemeler hariç);
4. 42 nci madde şümulüne giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara (Kurumlar dahil) ödenen istihkak bedellerinden;
5. Dar mükellefiyete tabi olanlara, telif ve patent haklarının satışı dolayısıyla yapılan ödemelerden;
6. 70 nci maddede yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden;

7. Dar mükellefiyette tabi gerçek kişilerle, Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunmayan ve kurumlar dışında kalan tüzelkişilere ödenen kâr payları ile 75 nci maddenin 2 nci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından;

8. Dağıtılın veya dağıtılmasın kurumların, yabancı memleketlerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan ve kurumlar vergisinden muaf veya müstesna kazanç ve iratlarından;

9. Tahvilat faizlerinden;

10. Mevduat faizlerinden;

11. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr paylarından;

12. Zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelerde yer alan zirai ürünlerin alış bedeli üzerinden.

Tüccar, serbest meslek erbabı ve çiftçilerin yukarıdaki hükümlere göre yapacakları tevkifat ticari, mesleki ve zirai işleriyle ilgili ödemelerine manhasırdır.

MADDE 65. — Aynı Kanunun 96 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Tevkifatında Uyulacak Esaslar:

Madde 96.—Vergi tevkifatı 94 ncü madde kapsamını giren nakden veya hesaben yapılan ödemelere uygulanır. Bu maddede geçen hesaben ödeme deyimi, vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihkak sahiplerine karşı borçlu durumunda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri veya bu istihkakları ödeyenlerin hesaplarına gider kaydedilmesini ifade eder.

Vergi tevkifatı, ücretler dışında kalan ödemelerde gayrisafi tutarlar üzerinden yapılır. Kesilmesi gereken verginin ödemeyi yapan tarafından üstenilmesi halinde bu vergi, bilfiil ödenen miktar ile ödemeyi yapanın yüklendiği verginin toplamı üzerinden hesaplanır.

MADDE 66.—Aynı Kanunun 101 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Münferit Beyannamenin Verilmesi:

Madde 101. — Dar mükellefiyete tabi mükelleflerden yıllık beyanname vermeye mecbur olmayanlar:

1. Mükerrer 80 nci maddenin 1 numaralı bendi ile 82 nci maddenin 3 numaralı bendinde sayılan kazançlarını; gayrimenkulun bulunduğu,

2. Mükerrer 80 nci maddenin 2, 3 ve 4 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarını; mal ve hakların Türkiye'de elden çıkarıldığı,

3. Mükerrer 80 nci maddenin 5 ve 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarla ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetinin durdurulması veya terkedilmesi karşılığında elde ettikleri hâsılatları; işletmenin bulunduğu;

4. 82 nci maddenin 1, 4 ve 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarla serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terkedilmesi karşılığında elde edilen hâsılatları ve vergisi tevkif suretiyle alınmamış serbest meslek kazançlarını; faaliyetin ifa edildiği veya yolcu veya yükün taşıta alındığı,

5. 82 nci maddenin 5 numaralı bendinde sayılan kazançlarla ticari zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girişilmemesi veya ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde ettikleri hâsılatları ve vergisi tevkif suretiyle alınmamış menkul sermaye iratlarını ödemenin Türkiye'de yapıldığı,

Yerin vergi dairesine münferit beyanname ile bildirmeye mecburdurlar.

Bu kazanç ve iratlardan serbest meslek faaliyetlerine ilişkin olanların beyannamelerinin bu faaliyetlerin sona erdiği diğer kazanç ve iratlarla ilgili beyannamelerin ise bu kazanç ve iratların iktisap olunduğu tarihten itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine verilmesi mecburidir.

Geliri telif ve patent haklarının satışından ibaret olan ve tamamı üzerinden tevkif suretiyle gelir vergisi ödemiş bulunan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için münferit beyanname vermeleri ihtiyaridir.

MADDE 67.— Aynı Kanunun 103 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Esas tarife:

Madde 103. — Gelir Verigisine tabi gelirler;

1 000 000 liraya kadar	% 40
3 000 000 liranın 1 000 000 lirası için 400 000 lira; fazlası	% 45
5 000 000 liranın 3 000 000 lirası için 1 300 000 lira; fazlası	% 50
10 000 000 liranın 5 000 000 lirası için 2 300 000 lira; fazlası	% 60
15 000 000 liranın 10 000 000 lirası için 5 300 000 lira; fazlası	% 70
25 000 000 liranın 15 000 000 lirası için 8 800 000 lira; fazlası	% 75
25 000 000 liradan fazlasının 25 000 000 lirası içi 16 300 000 lira; fazlası	% 65

nispetinde vergilendirilir.

MADDE 68. — Aynı Kanunun 104 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi cetvelleri:

Madde 104. — Yıllık Gelir Vergisi, vergiye tabi gelirlerin yıllık toplamından 31 nci maddedeki indirimler düşüldükten sonra 103 ncü maddedeki nispetler uygulanmak suretiyle hesaplanır.

Ücretlerin vergilendirilmesinde aylık vergi; yıllık vergi 12'ye bölünmek, gündelik vergi aylık vergi 30'a bölünmek suretiyle hesaplanır.

Verginin hesaplanmasında matrahın ve verginin lira kesirleri nazara alınmaz.

MADDE 69. — Aynı Kanunun 105 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi tevkifatı nispetleri:

Madde 105. — Gelir Vergisi tevkifatında aşağıdaki nispetler uygulanır.

1. 94 ncü maddenin 3 numaralı bendinde yazılı ödemelerden, tam mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 25, dar mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 30;
2. 94 ncü maddenin 4 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 3;
3. 94 ncü maddenin 5 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 35;
4. 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye ve iratları ve ödemelerden % 33 1/3;
5. 94 ncü maddenin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 25;
6. 94 ncü maddenin 8 numaralı bendinde yazılı kazanç ve iratlardan % 33 1/3, bu kazanç ve iratların dar mükelleflere dağıtılması halinde % 60;
7. 94 ncü maddenin 9, 10 ve 11 numaralı bentlerin de yazılı ödemelerden % 25; (bu bentte yazılı nispeti % 30'a kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.)
8. 94 ncü maddenin 12 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 5;
9. 94 ncü maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yazılı ücretler ve ücret sayılan ödemelerde vergi tevkifatı 103 ve 104 ncü maddeler hükümlerine göre yapılır;

Yukarıdaki bentlerde yazılı vergi tevkifatının yapılmasında 96 nci madde hükmü gözönünde tutulur.

Ücret dışında kalan ödemeler, hâsılat ve iratlar üzerinden vergi tevkifatı yapılırken lira kesirleri nazara alınmaz.

MADDE 70. — Aynı Kanunun yedinci bölümünün başlığı "Ortalama kâr haddi, asgari gayrisafi hâsılat ve gider esaslarına göre gelir tayini" olarak, 111 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ortalama kâr haddi ve asgari gayrisafi hâsılat esası:

Madde 111. — A) Kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalatçıların gösterdikleri gayrisafi kazançlar; Vergi Usul Kanununa göre tespit olunan ortalama kâr hadlerinin perakende satılan emtianın maliyet bedeline uygulanması sonucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu ve düşüklük sebepleri izah olunamadığı takdirde beyan edilen gayrisafi kazançlar yerine bu suretle bulunan miktarlar ikmalen vergi tarhına esas tutulur.

B) Otel, motel, tatilköyü, pansiyon, bar, pavyon, dansing, gazino, lokanta, kahvehane, kırbahçesi, plaj, hamam, kuaför salonu, erkek berberi, güzellik salonları, tamirhaneler ve emsali hizmet işletmeleri sahiplerinin ve her nevi taşıma işleriyle uğraşanların gösterdikleri gayrisafi hâsılatlar aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilen yıllık asgari gayrisafi hâsılatlara göre düşük bulunduğu takdirde beyan olunan gayrisafi hâsılatlar yerine bu suretle tespit edilecek gayrisafi hâsılatlar vergi tarhına esas tutulur. Yapılacak tarhiyat sırasında aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilen gayrisafi hâsılatlardan mükelleflerce tevsih edilen giderler (her nevi işletme giderleri ile genel giderler) indirilir. Şu kadar ki, bu suretle bulunacak safi kazanç mükelleflerce tevsih edilen giderler toplamının % 20'nden düşük olduğu ve bu durum mükelleflerce haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde vergi tarhına esas alınacak miktar giderler toplamının % 20'sidir.

Yukarıda sözü edilen yıllık asgari gayrisafi hâsılatlar iş nevierine ve işletmelerin özelliklerine göre asgari 2 azami 5 derece üzerinden her derecede 3 kademe halinde Vergi Usul Kanununun 72 nci maddesinde yazılı Takdir Komisyonları tarafından her takvim yılı için müteakip yılın sonuna kadar tespit olunur. Mükelleflerin bu şekilde tespit edilen derece ve kademelerden hangisine gireceği Maliye Bakanlığınca belirlenecek esaslara göre tayin olunur.

Bu maddeye göre tarhiyat yapılabilmesi için tespit olunacak farkın 2 500 lirayı aşması gerekir.

MADDE 71. — Aynı Kanunun 112 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Asgari zirai kazanç esası:

Madde 112. — Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat ve giderler ile götürü gider usulüne göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat, Vergi Usul Kanunu uyarınca yapılan ekim ve sayım beyanları (bu konuda idarece bir inceleme yapılmışsa ayrıca bu inceleme sonuçları) dikkate alınarak aynı kanunda sözü edilen zirai kazanç ölçüleri esas tutulmak suretiyle hesaplanacak hâsılat veya giderlere göre 2 500 liradan fazla bir farklılık gösterdiği ve bu farklılık mükellef tarafından haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde, bu hâsılat ve giderler yerine vergi incelemesi sırasında zirai kazanç ölçülerine göre tespit edilen hâsılat ve giderler ikmalen vergi tarhına esas alınır.

Birinci fıkra uyarınca yapılacak tarhiyatta, hâsılatın elde edildiği yıl için tespit edilmiş zirai kazanç ölçüleri esas alınır.

MADDE 72. — Aynı kanuna 484 sayılı Kanunla eklenen geçici 10 ncu madde kaldırılmış ve kanuna 112 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 112 nci madde eklenmiştir.

Asgari zirai vergi:

Mükerrer Madde 112. — Gelir Vergisine tabi çiftçilerin verecekleri yıllık Gelir Vergisi beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık Gelir Vergileri (Yıllık beyannamelerde çeşitli kaynaklardan kazanç ve irat gösterilmesi halinde yıllık verginin zirai kazançta isabet eden kısmı) aşağıda yazılı birimlere göre bulunan miktarlardan az olamaz. Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir. Ancak, çiftçilerin 94 ncü maddenin 12 numaralı bendi uyarınca tevkif yoluyla ödedikleri verginin bu maddeye göre hesaplanacak asgari zirai vergiden yüksek olması halinde tevkif yoluyla ödenen miktar asgari zirai vergi addolunur.

- 1 nci Grup: Hububat ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 100 lira.
- 2 nci Grup: Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 250 lira,
- 3 ncü Grup: Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 200 lira,
4. ncü Grup: Pamuk ziraatinde etkili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 350 lira,
- 5 nci Grup: Pancar, patates, soğan, sarımsak ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,
- 6 nci Grup: Çeltik, ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,
- 7 nci Grup: Çay ziraatinde ekili arazinin (çayda mahsûl verebilecek hale gelmeyenler hariç);
Her bir dönümü için dönümünden 1 000 lira,
- 8 nci grup: Tütün ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,
- 9 ncü Grup: Sebze ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 750 lira,
- 10 ncü Grup: Sera ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 10 000 lira,
- 11 nci Grup: Kavun ve karpuz ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
- 12 nci Grup: Fındık ziraatinde (meyve verebilecek hale gelmiş);
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
- 13 ncü Grup: Meyve verebilecek hale gelmiş bağ, incir ziraatinde;
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
- 14 ncü Grup: Meyve verebilecek hale gelmiş antepfıstığı ziraatinde;
Her bir ağaç için ağacından 100 lira,
- 15 nci Grup: Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde;
Her bir ağaç için ağacından 40 lira,
- 16 nci Grup: Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede;
Her bir ağaç için ağacından 60 lira,
- 17 nci Grup: Meyve verebilecek hale gelmiş elmada;
Her bir ağaç için ağacından 50 lira,
- 18 nci Grup: Diğer meyve ve mahsul ziraatinde ekili arazinin (Meyve ve mahsûl verebilecek hale gelmeyenler ve palamut hariç);
Her bir dönümü için dönümünden 600 lira.
- 19 ncü Grup: Büyükbaş hayvanlarda (iş hayvanları ile iki yaşındaki büyükbaş hayvanlar hariç);
Her bir büyükbaş hayvan için hayvan başına 200 lira,
- 20 nci Grup: Küçükbaş hayvanlarda (Bir yaşındaki küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);
Her bir küçükbaş hayvan için hayvan başına 30 lira,
- Ortaklıklarda asgari vergi işletme sahibi ortaklardan hisseleri nispetinde alınır.

MADDE 73. — Aynı kanunun 113 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Mükelleflerce yıllık beyannameye gösterilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan gelir, mükelleflerce bildirilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan 91 nci maddeye göre beyanı mecbur giderlerin toplamından düşük bulunduğu ve düşüklük miktarı 2 500 lirayı aştığı takdirde, 2 500 lirayı aşan kısmı, beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş gelir sayılır ve bu miktar üzerinden ikmalen vergi tarh olunur."

MADDE 74. — Aynı kanunun 114 ncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ancak, dar mükellefiyete tabi olanlarla beyan edilecek gelirleri ücretten, götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan götürü gider usulüne göre tespit olunan zirai kazançlardan, sair kazanç ve iratlardan, gayri safi tutarı 240 000 lirayı aşmayan gayrimenkul veya menkul sermaye iratlarından, bunların birkaçından veya hepsinden ibaret olanlar servet beyanına tabi değildir."

MADDE 75.—Aynı Kanunun 115 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Beyanın esası:

Madde 115. — Bu bölüm hükümlerine göre bildirilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin mecmu değeri, bir evvelki yıl beyannamesinde gösterilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin değerinden fazla olduğu ve bu fazlalık, iki beyanname arasındaki süre içinde beyan olunan (ikmalen veya re'sen matrah tespitleri yapılmışsa bu tespitler ayrıca nazara alınır.) Gelir toplamını aştığı takdirde aşan miktar, gelir beyannamesinin taallûk ettiği devre içinde elde edilmiş ve Gelir Verisi ödenmemiş gelir sayılır.

Bu suretle tespit olunan gelir üzerinden taalluk ettiği yıl için ikmalen vergi tarh edilir.

Bu hükme göre ikmalen tarhiyat yapılabilmesi için:

1. Servetteki artışın, Gelir Vergisine tabi gelir unsurlarının dışındaki kaynaklardan tevellüt ettiğinin mükelleflerce izah ve isbat edilememiş olması,

2. Servet beyanlarının Maliye müfettişleri, hesap uzmanları, Maliye müfettiş ve hesap uzmanı muavinleri ile gelirler kontrolörleri tarafından incelenmiş bulunması,

Şarttır.

Mükelleflerce yapılmış servet beyanları, ilk defa servet beyannamesi vermeye mecbur oldukları yıldan evvelki devrelerle ilgili hiçbir muameleye mesnet teşkil etmez.

MADDE 76. — Bu kanuna 117 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki yazılı mükerrer 117 nci madde eklenmiştir.

Beyan esasına tabi mükelleflerde peşin ödeme:

Mükerrer Madde 117. — Gerçek usulde Gelir Vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabından:

7 nci dereceye girenler	50 000
6 nci dereceye girenler	75 000
5 nci dereceye girenler	100 000
4 ncü dereceye girenler	150 000
3 ncü dereceye girenler	250 000
2 nci dereceye girenler	400 000
1 nci dereceye girenler	600 000

lirayı cari takvim yılı kazancının Gelir Vergisinden mahsup edilmek üzere ve bir önceki yılın Gelir Vergisi ile birlikte normal taksit süreleri içinde üç eşit taksitte ödemek zorundadırlar.

Mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri Vergi Usul Kanununun mükerrer 86 ncı maddesinde belirtilen özel komisyonlarca tayin olunur. Takvim yılı içinde işe başlayan mükelleflerin ödeyecekleri vergi çalıştıkları aylar itibariyle kist yapılarak tespit olunur.

Mükelleflerin bu madde uyarınca peşin olarak ödeyecekleri vergiler, ilgili takvim yılına ait beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir. Mahsubu yapılan miktar Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur. Bir yıl içinde müracaat etmeyen mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer.

Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri 1.3.1981 tarihine kadar tespit edilir.

Peşin ödemeye ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belli edilir.

MADDE 77. — Aynı kanunun 121 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mahsubu yapılan miktar (Götürü usulde tespit edilen ticari ve mesleki kazançlar için ödenen vergi ile asgari zirai vergiden doğanlar hariç) Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur. Bir yıl içinde müracaat etmeyen mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer.

MADDE 78. — Aynı kanunun mükerrer 122 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi alacağının mahsubu ve iadesi:

Mükerrer madde 122. — 75 nci madde gereğince menkul sermaye iradı sayılan 77 nci maddedeki vergi alacağı, aşağıdaki esaslara göre Gelir Vergisine mahsup veya sahiplerine iade olunur:

1. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde yazılı gerçek kişilerin vergi alacağı, yıllık beyanname ile bildirmek kaydıyla beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir.

2. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 2 numaralı bendinde yazılı kuruluşların vergi alacağı, bunların kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine kendilerine ret ve iade olunur.

3. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 3 numaralı bendinde yazılı kolektif ve adi komandit şirketlerin vergi alacakları bunların kâr paylarının aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine kendilerine ret ve iade olunur. Mezkûr şirketler bu vergi alacaklarını geri aldıkları yıl hâsılat kaydetmeye mecburdurlar.

4. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı eshamlı komandit şirketlerin komandite ortaklarının vergi alacağı anılan şirketlerin kâr paylarının aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine, bunların vasıtası ile kendilerine ret ve iade olunur. Komandite ortaklar bu vergi alacaklarını şirkete iadenin yapıldığı yıla ait beyannamelerine ithal ederler.

Yukarıdaki 1 numaralı bende göre mahsubu yapılan vergi alacağı miktarı, gelir vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark, 121 nci maddenin ikinci fıkrası hükmü dairesinde mükellefe ret ve iade olunur. 2, 3 ve 4 numaralı bentlere göre ret ve iade olunacak vergi alacakları için mezkûr bentlerde yazılı sürelerde gerekli müracaatı yapmayanlarla, müracaatları üzerine vergi dairesince kendilerine tebligatta bulunduğu tarihten itibaren 1 yıl içinde vergi alacaklarını geri almak için yazılı şekilde başvurmayanların hakları düşer.

MADDE 79. — Gelir Vergisi Kanununun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 ncu maddeleri ile, Gelir Vergisi Kanununda ek ve değişiklikler yapan 202 sayılı kanunun geçici 1,2,3,4,5,6,7,8,9 ve 10 ncu maddeleri, 484 sayılı kanunun geçici 1, 2 ve 3 ncu maddeleri, 1137 sayılı Kanunun geçici 1 ve 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve aşağıdaki 1, 2, 3,4, 5, 6, 7, 8,9, 10, 11, 12,13 ve 14 ncu geçici maddeler eklenmiştir.

Geçmiş yıllara ait vergiler:

Geçici Madde 1. — a) 1981 takvim yılından önceki dönemlerde elde edilen kazanç ve iratlar (götürüler dahil) ile ücretlere;

b) 1981 mali yılından önceki dönemlerde elde edilen götürü ücretlere;

Ait vergiler bu kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eski hükümlere göre alınır.

Esnaf muaflığının kaybedilmesi:

Geçici Madde 2. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 9 ncu maddesinde yer alan esnaf muaflığı şartlarını 1.1.1981 tarihi itibarıyla taşımayanlar 1981 takvim yılında esnaf muaflığından faydanamazlar.

Götürülüğün kaybedilmesi:

Geçici Madde 3. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 46, 47 ve 48 nci maddelerinde sayılan götürü usule tabi olmanın genel ve özel şartlarının 1.1.1981 tarihi itibarıyla taşımayanlar 1981 takvim yılında götürü usulden faydanamazlar. Bu mükellefler hakkında Gelir Vergisi Kanununun ticari kazancın gerçek usulde te'spiti hakkındaki hükümleri uygulanır.

Götürü usule tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabının vergileri:

Geçici Madde 4. — Götürü usule tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabının 1980 takvim yılı kazançları bu kanunun 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe giren hükümlerine göre tespit olunur ve vergilendirilir.

Sakatlık indirimi:

Geçici Madde 5. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde belirtilen sakatlık indirimine ait yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, daha önce Gelir Vergisi Kanununun 23 ncu maddesinin bu kanunla değiştirilmeden önceki 1 numaralı bendi hükmüne göre ücretleri vergiden müstesna tutulan mükellefler Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesi hükümlerine göre, 1 nci derece sakat sayılarak bu dereceye ait indirimden faydalanırlar.

Yatırım indirimi:

Geçici Madde 6. — 1.1.1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimine konu yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler ve eski nispetler, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler ve yeni nispetler uygulanır.

1.1.1981 tarihinden önce başladığı halde henüz bitmemiş olan yatırım indirimine konu yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutan yukarıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler toplamını geçemez.

Senelere sari inşaat ve onarma işleri:

Geçici Madde 7. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce taahhüde bağlanmış ve henüz bitmemiş veya bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bitmekle beraber henüz beyan edilmemiş olan inşaat ve onarma işlerine ait kazançlar Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla

değiştirilen 42 nci maddesi hükümlerine göre tespit edilir ve dağıtımına tabi tutulmadan işin bittiği yılın geliri olarak beyan edilir.

Zirai kazançlarda götürü gider emsal nispetinin ve asgari zirai verginin uygulanması:

Geçici Madde 8. — a) 213 sayılı Vergi Usul kanununun 46 ncı maddesinde yer alan, zirai kazançlarda götürü gider emsal nispetleri yeniden tespit edilinceye kadar (1980 takvim yılı zirai hasılatları da dahil olmak üzere) bütün zirai mahsuller için % 70 götürü gider nispeti uygulanır.

b) Gelir Vergisi Kanununa bu kanunla getirilen mükerrer 112 nci maddede yazılı asgari zirai vergi esas 1980 takvim yılında elde edilen zirai kazançlara da uygulanır.

Emlak vergisinin gider yazılması:

Geçici Madde 9. —1980 takvim yılı içinde elde edilen gayrimenkul sermaye iratları üzerinden hesaplanacak gelir vergisinden, Gelir Vergisi Kanununun 1.1.1981 tarihinden önce yürürlükte olan mükerrer 122 nci maddesi hükmü uyarınca Emlak Vergisinin mahsubu yapılmaz. Mahsubu kabul edilmeyen Emlak Vergisi Gelir Vergisi Kanununun 74 ncü maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendine göre gider yazılır.

Menkul sermaye iradı:

Geçici Madde 10. — a) Kurumların 1980 takvim yılı kârlarından idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarına Gelir Vergisi Kanunun bu Kanunla değiştirilen 75 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmü uygulanır.

b) Dar mükellefiyete tabi kurumların 1980 takvim yılı ticari bilançolarına göre tahassül eden kârlarından Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısımlarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değişik 75 nci maddesinin 4 numaralı bendi hükmü uygulanır.

Ortalama kâr haddi ve asgari gayri safi hâsılat esası:

Geçici Madde 11. —Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 111 nci maddesinin (B) fıkrası, bu fıkra kapsamına giren ticaret erbabının 1980 takvim yılı kazançlarına da uygulanır.

Gelir vergisi nispetleri:

Geçici Madde 12. — Gelir Vergisi Kanununun, bu Kanunla değiştirilen 103 ncü maddesindeki vergi nispetleri, anılan maddedeki esaslar dahilinde, 1.1.1982 tarihinden başlayarak beş yıl içinde her yıl için % 1 indirilir. 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 39 ncü maddesinde düzenlenen endeksleme sistemi Gelir Vergisi tarife dilimleri ile bu Kanunun 86 ve 87 nci maddelerinde yazılı had için 1986 yılı esas alınarak 1.1.1987 tarihinden itibaren uygulanır.

Hizmet erbabının maaşlarındaki net artışın ödenmesi:

Geçici Madde 13. — Hizmet erbabının 1981 takvim yılının Ocak ve Şubat ayları net maaşlarında, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışlar, Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz 1981 aylarında olmak üzere dört eşit taksitle ödenir.

İş sözleşmesine tabi hizmet erbabının ücret farkları:

Geçici Madde 14. —12.9.1980 tarihinden önce yürürlüğe girmiş olup da halen uygulanmakta bulunan toplu iş sözleşmelerinin (aynı işyerinde toplu sözleşmeye paralel olarak zam alan kapsam dışı personel dahil) öngördüğü zamlarla birlikte ücretlerin balığ olduğu net miktarlarda, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan ve 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikler nedeniyle meydana gelen aylık farkları sözleşmenin süresi sona erinceye kadar işverenlerce müteakip ay içinde 1475 sayılı Kanunun değişik 14 ncü maddesinin son fıkrası ile tesisi öngörülen "İşçi kıdem tazminatı fonuna" intikal ettirmek üzere TC Merkez Bankasında

açılacak bir hesapta toplanır. Bu hesapta biriken paralar fon tesis edilinceye kadar değerlendirilmek üzere devlet tahviline yatırılır.

Adı geçen aylık farkları, TC Merkez Bankasındaki hesaba yatırmayan işverenler hakkında yatırılması gereken miktarın iki katına kadar para cezası hükmolunur. Vadesinde ödenmeyen paralar hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun hükümleri uygulanır.

Yürürlük:

MADDE 80. —Bu Kanun 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

MADDE 81. — Bu Kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

Başbakan B. Ulusu

21.11.1980

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU METNİ

31.12.1960 GÜN VE 193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISI

MADDE 1. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra ilave edilmiştir.

Bu kazanç ve iratları elde edenler vergi mükellefidir. Bunlar bu Kanunun 35 nci maddesinde belirtilen esaslar dahilinde vergi karnesi almak zorundadırlar.

MADDE 2.3 — Tasarının (1-2) nci maddeleri (2-3) ncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Aynı kanunun 9 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergiden muaf esnaf:

Madde 9. — Ticaret ve sanat erbabından aşağıda yazılı şekil ve suretle çalışan ve yıllık alış, satış veya hâsılat tutarları 48 nci maddede yazılı hadlerin yarısını aşmayanlar Gelir Vergisinden muaftır.

1. Motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir işyeri açmaksızın perakende ticaret ile iştigal edenler (Halı, kilim, battaniye, mensucat, trikotaj, saat, kıymetli maden ve madeni eşyalar gibi değeri yüksek olan maddeleri perakende olarak satanlarla, giyilecek eşya, gıda ve her türlü bakkaliye maddelerinin pazar takibi suretiyle satışını mutat meslek haline getirenler hariç);

2. Bir işyeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalaycı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalbant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırıcısı, çamaşır yıkayıcısı, ve hamallar gibi küçük sanat erbabı;

3. Köylerde gezici olarak her türlü sanat işleri ile uğraşanlar ile aynı yerlerde aynı işleri bir işyeri açmak suretiyle yapanlardan 47 nci maddede yazılı şartları haiz bulunanlar (51 nci madde şümulüne girenler bu muafiyetten faydalanamazlar);

4. Nehir, göl ve denizlerde ve su geçitlerinde toplamı 50 rüsum tonilatoyu (50 rüsum tonilato dahil) kadar makinesiz veya motorsuz nakil vasıtaları işletenler; hayvanla veya bir adet hayvan arabası ile nakliyecilik yapanlar bu bentte yazılı ölçüler, birlikte yaşayan eşlerle velayet altındaki çocuklar hakkında veya ortaklık halindeki işletmelerde, bu kimselerin veya ortaklığın işlettiği vasıtalar toplu olarak nazara alınmak suretiyle tespit edilir.);

5. Ziraat işlerinde kullandıkları hayvan, hayvan arabası, motor, traktör gibi vasıtalar veya sandallarla nakliyeciliği mutat hale getirmeksizin ara sıra ücret karşılığında eşya ve insan taşıyan çiftçiler;

6. Hariçten işçi almamak, muharrik kuvvet kullanmamak kayıt ve şartı ile oturdukarı evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamulleri, örgü, dantel, her nevi nakış işlerini ve her nevi turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, ip ve urganları dükkân açmaksızın satanlardan 47 nci maddenin 1 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı şartları haiz bulunanlar;

7. Yukarıki 1-6 numaralı bentlerde sözü edilen işlere benzerlik gösterdikleri, Danıştayın muvafık mütalaası üzerine, Maliye Bakanlığınca kabul ve ilan olunan ticaret ve sanat işleri ile iştigal edenler.

Yukarıda 1 - 7 numaralı bentlerde sözü edilen işleri yapanlardan 48 nci maddede yazılı hadlerin (alış, satış tutarları ve hâsılat hadleri) iki katını aşanlar gerçek usulde vergilendirilirler.

Ticari, zirai veya mesleki kazancı dolâyısı ile gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlar ile yukarıda sayılan işleri Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerine 'devamlılık ve bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muaflığından faydalanamazlar.

MADDE 5. — Tasarının 4 ncü maddesi 5 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Aynı Kanunun 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir.

Ticari veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde gelir vergisine tabi olanlardan zirai faaliyette bulunanlar ile bir biçerdövere veya benzeri mahiyetteki bir motorlu araca veya 25 beygir gücünden fazla bir yahut toplam güçleri bu haddi aşan birden fazla traktöre sahip olan çiftçiler küçük çiftçi muaflığından faydalanamazlar.

Küçük çiftçi muaflığının, bu Kanunun 94 ncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek veriye şümulü yoktur.

MADDE 7.—Aynı Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

işletme büyüklüğü ölçüsü:

MADDE 12. — Küçük çiftçi muaflığını tayin bakımından bir takvim yılı içinde nazara alınacak işletme büyüklüğü ölçüleri şunlardır.

- 1 nci grup: Hububat ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 160 dönüm;
- 2 nci grup: Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 75 dönüm;
- 3 ncü grup: Ayçiçeği ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 60 dönüm;
- 4 ncü grup: Pamuk ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 5 nci grup: Çeltik ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 6 nci grup: Pancar, ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 30 dönüm;
- 7 nci grup: Patates, soğan sarımsak ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 20 dönüm;
- 8 nci grup: Çay ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 15 dönüm (mahsul verebilecek hale gelmeyenler hariç);
- 9 ncü grup: Tütün ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 10 ncü grup: Sebze ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 30 dönüm;
- 11 nci grup: Sera ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 2 dönüm;
- 12 nci grup: Kavun ve karpuz ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 13 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş ziraatında ekili arizinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
- 14 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş bağ ve incir ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
- 15 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş antep fıstığında 500 ağaç;
- 16 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde 500 ağaç;
- 17 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede 400 ağaç;
- 18 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş elmada 400 ağaç;
- 19 ncü grup: Diğer meyve ve ürün ziraatında ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm (Meyve ve ürün yerebilecek hale gelmeyenler ile palamut hariç);
- 20 ncü grup: Büyükbaş hayvan sayısı 40 adet (iş hayvanları ile iki yaşından küçük, büyükbaş hayvanlar hariç);
- 21 nci grup: Küçükbaş hayvan sayısı 200 adet (bir yaşından küçük, küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);

Bakanlar Kurulu, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine, bu ölçüleri gerekli gördüğü bölgeler için bir yıl uygulanmış olmak kaydıyla arazi ve ürün türlerine göre % 25 oranını aşmamak üzere artırmak veya azaltmak suretiyle yeniden tespiti yetkilidir. Bu şekilde tespit olunan ölçüler Resmi Gazetede yayımlandığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren yürürlüğe girer.

Yukarıda yazılı ziraat gruplarının birkaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyüklükleri, bu gruplar için tespit olunan hadlerin yarısını aşmadığı takdirde muaflik devam eder. *

Yukarıda zikredilen meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve ve ürün verebilecek hale gelme durumu başlangıcı Tarım ve Orman Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken tespit olunur.

MADDE 8. — Tasarının 7 nci maddesi 8 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

12 veya 13 ncü maddelerde yazılı hadleri aşan çiftçiler bu durumun meydana geldiği takvim yılı başından itibaren küçük çiftçi muaflığını kaybederler.

MADDE 10. — Aynı Kanunun 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Göçmen ve mülteci muaflığı:

MADDE 17. — İskân Kanunu hükümlerine göre göçmen ve mülteci sayılanlarla yerleştirilenlerin, mezkûr Kanunda kazanç vergisi muaflığı için konulan kayıt, şart ve sürelerle bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratların 60 000 lirası Gelir Vergisinden müstesnadır.

Bu istisnanın menkul sermaye iradı üzerinden alınacak verginin tevkif yolu ile kesilen kısmına şümulü yoktur.

MADDE 11. — Tasarının 10 ncü maddesi 11 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Aynı Kanunun 18 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Serbest meslek kazançlarında:

Madde 18. — Müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam, bestekâr ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının kitap, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile fakülte, akademi ve yüksekokullarca yayınlanan bilimsel mahiyetteki makalelerini ve ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerinde mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle bir takvim yılı içinde elde ettikleri hâsılâtın 100 000 lirası (Yabancı memleketlerde elde edilen hâsılâtın ayrıca 400 000 lirası) Gelir Vergisinden müstesnadır.

(Eserlerin neşir, temsil, icra ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi istisnaya dahildir.)

Yukarıda yazılı kazançların arizi olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.

MADDE 13 - 14. — Tasarının (12-13) ncü maddeleri (13-14) ncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Aynı Kanunun 21 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Binaların mesken olarak İraya verilmesinden bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 120 000 lirayı aşmayan gayri safi hâsılâtın 40 000 lirası Gelir Vergisinden müstesnadır. Elde edilen gayri safi hâsılâtın 120 000 lirayı aşması halinde tamamı vergiye tabi tutulur.

MADDE 16. — Aynı Kanunun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Menkul sermaye iratlarında:

Madde 22. — Özel kanunlarla veya Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak aktettiği mukavelelerle her türlü vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlerin faiz, kâr payı ve ikramiyeleri ile döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler Gelir Vergisinden müstesnadır.

MADDE 17. — Aynı Kanunun 23 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ücretlerde:

Madde 23. — Aşağıda yazılı ücretler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. Köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5 000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerle çalışan işçilerin ücretleri,
2. Gelir Vergisinden muaf veya götürü gider usulünde vergiye tabi çiftçilerin ziraat işlerinde bilfiil çalışan işçilerin ücretleri (Bekçi ve çoban ücretleri dahil);
3. Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsalı ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışanların münhasıran yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri;
4. Ticari ve sınai kazançları vergiden muaf bulunanların bu işlerinde çalıştırılan hizmet erbabının ücretleri;
5. Köy muhtarları ile köylerin katip, korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruma bekçilerinin ücretleri;
6. Hizmetçilerin ücretleri (Hizmetçiler özel fertler tarafından evlerde, bahçelerde, apartmanlarda ve ticaret mahalli olmayan sair yerlerde orta hizmetçiliği, sütinelik, dadılık, bahçıvanlık kapıcılık gibi özel hizmetlerde çalıştırılanlardır. Mürebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir);
7. Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve ıslahevlerinde, darülacezelerin atölyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve düşkünlere verilen ücretler;
8. Hizmet erbabına işyerinde veya müstemilatında bedava yemek vermek suretiyle sağlanan menfaatler (Bu amaçla da olsa hizmet erbabına nakit ve ayın olarak yapılan ödemeler vergiye tabi tutulur);
9. Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memurlarla müstahdemlere konut tedariki ve bunların aydınlatılması, ısıtılması ve suyunun temini suretiyle sağlanan menfaatler;
10. Hizmet erbabının toplu olarak işyerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri;
11. Kanunla kurulan veya tüzelkişiliği haiz bulunan emekli sandıkları tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları (Tüzelkişiliği haiz muhtelif emekli sandıklar tarafından ödenen aylıklar toplamı; hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan Devlet memurlarına ödenen miktardan fazla ise, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Genel, katma ve özel bütçelerden ödenen bu nevi aylıklar dahil.);
12. 2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu hükümlerine tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri.

MADDE 18 - 19.—Tasarının (17 - 18) nci maddeleri (18-19) ncu maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Aynı Kanunun 29 ncu maddesinin 2, 3 ve 4 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

2. Subay, astsubay, erbaş ve erlere ve Ordu hizmetinde bulunan sivil makinistlere, uçuş, dalış gibi hizmetleri dolayısıyla verilen tazminatlar, gündelikler, ikramiyeler, zamlar ile Türk Hava Kurumu veya kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuş maksadıyla görevlendirilenlere; uçuş hizmetleri, deniz altına dalış yapan dalgıçlara dalış hizmetleri dolayısıyla yapılan aynı mahiyetteki ödemeler;
3. Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler;
4. Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler;

MADDE 21. — Aynı Kanunun ikinci kısım yedinci bölümünün başlığı "indirimler" olarak, 31 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

İndirimler

İndirim hadleri:

Madde 31. Tam mükellefiyete tabi gerçek kişiler aşağıda yazılı indirimlerden yararlanırlar.

1. Genel indirim: Mükelleflerin günde (20), ayda (600), yılda (7 200) lirayı aşmayan gelirleri vergiye tabi tutulmaz. Mükellef evli ise, bu miktara eş için günde (15), ayda (450), yılda (5 400) lira çocukların her biri için günde (5), ayda (150), yılda (1800) lira ilave edilir.

2. Özel İndirim: Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde günde (150), ayda (4 500), yılda (54 000) lira ayrıca indirilir. (Karı - kocanın ücretli olarak çalışması halinde genel indirimden istifade etmeyen eşin gerçek ücretinden yapılacak özel indirim günde (75), ayda (2 250), yılda (27 000) liradır.)

3. Sakatlık indirimi: Çalışma gücünün asgari % 70'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat, asgari % 40'mı kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise ikinci derece sakat sayılır ve aşağıda belirtilen sakatlık indiriminden faydalanırlar.

Sakatlık indirimi aile reisi için tespit edilen özel indirim tutarının;

— Birinci derece sakatlar için bir buçuk katı,

— İkinci derece sakatlar için yarısıdır.

Sakatlık derecelerine göre tespit edilecek indirimler, genel ve özel indirim toplamına eklenerek hizmet erbabının ücretinden indirilir.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamaya ilişkin esas ve usuller Maliye, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik bakanlıklarınca bu konuda müştereken hazırlanacak bir yönetmelik ile tespit edilir.

MADDE 22.— Aynı Kanunun 32 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Medeni hal esası:

Madde 32. — 31 nci maddede yazılı genel indirim hadlerinin tayininde mükellefin, gelirin elde edildiği takvim yılı başındaki medeni hali ve aile durumu esastır.

Şu kadar ki, takvim yılı içinde bu durumda mükellef lehine husule gelen değişiklikler ayrıca *nazara* alınır.

Genel indirimin uygulanmasında her ne suretle olursa olsun, evlilik bağı kalkmış olanların gelirlerine, ilk çocuk için eşe, diğer çocukların herbiri için 31 nci maddede yazılı çocuklara ait indirim miktarları uygulanır.

31 nci madde ile bu madde gereğince hesaplanacak genel indirim 3 çocuklu evli mükelleflere ait indirim miktarlarını geçemez.

MADDE 23 - 24 — Tasarının (22 - 23) ncü maddeleri (23 - 24) ncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Aynı Kanunun 35 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi karnesi esası:

Madde 35. — A) İndirimden faydalanmak isteyenler Vergi Usul Kanunu esaslarına göre vergi karnesi almak zorundadırlar. Vergi Usul Kanunu ile karne almaktan muaf tutulmuş olanlardan karne aranmaz.

B) Bu Kanunun 2 nci maddesinde sayılan kazanç ve iratları elde edenler (İstisna veya muafiyetlerden faydalananlar dahil) işyerlerinin bağlı olduğu, işyerleri bulunmayanlar ikametgâhlarının bağlı olduğu vergi dairesinden karne almak ve Gelir Vergisi yönünden durumlarını ve bu durumda meydana gelen değişiklikleri karnelerine yazdırmak zorundadırlar.

Bu bentte yazılı vergi karnesinin ihtiva edeceği hususlar ve karne almaya ilişkin şekil ve esaslar Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Yönetmelik esaslarına uymayanlar hakkında Vergi Usul Kanununa ek "Usulsüzlük cezalarına ait cetvel" in mükellef grupları sütununun 6 ncı sırasında yazılı birinci derece usulsüzlük cezası uygulanır.

MADDE 26. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) Ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım indiriminin şartları:

Ek Madde 2. — Yatırım indiriminin uygulanmasında aşağıdaki yazılı şartlar topluca aranır:

1. indirimin uygulanacağı ticari ve zirai kazanç bilanço esasına göre tespit edilmiş olmalıdır.
2. Yapılan yatırım, Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı kalkınma planlarına uygun bulunmalıdır.

3. Yatırımlar, istihsalı genişletmeye, produktiviteyi artırmaya, ihracatı geliştirmeye, mahsul ve malullerinin kalitesini ıslaha, enerji tasarrufunu sağlamaya, kültür seviyesini yükseltmeye, ilmi ve teknik araştırmaları geliştirmeye, çalışma güvenliğini veya yabancı turist celbini temine matuf olmalıdır.

4. Yapılan yatırım en az 20 000 000 lira (Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı bölge kalkınma planının şümulüne giren yatırımlarla memleket ekonomisi bakımından ayrı bir önem ve özellik arz ettiği Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilen faaliyet kollarında 10 000 000 ve genel olarak ziraatteki yatırımlarda 4 000 000 lira) olmalıdır.

5. Yatırıma başlamadan önce Devlet Planlama Teşkilatına başvurularak lüzumlu bilgi ve belgelerin tevdi edilmiş, mezkûr dairece yukarıda belirtilen şartların mevcudiyeti tasdik edilmiş bulunmalıdır.

Araştırma, plan ve proje masrafları ile arazi temini için yapılan giderler hariç olmak üzere, yatırımla ilgili her türlü harcamalar yatırıma başlandığını gösterir.

6. Yatırım, tasdik edilmiş bulunan şartlar ve süreler dahilinde yapılmış olmalıdır.

Tasdik edilen şartlarda husule gelecek değişikliklerin ve sürelerde vuku bulacak gecikmelerin, vukuundan itibaren 1 ay içinde Devlet Planlama Teşkilatına bildirilmesi ve onayının alınması şarttır. Devlet Planlama Teşkilatı, iktisadi veya teknik zaruretlerle veya mücbir sebeplerden ileri gelen değişiklik ve gecikmeleri kabul edebilir.

Müracaatın zamanında yapılmaması veya değişiklik ve gecikmelerin kabul edilmemesi halinde, evvelce yapılan tasdik hükümsüz addolunur. Tasdik edilen şartlarda ve sürelerde bir defadan fazla değişiklik veya gecikme vukua gelmesi halinde, yukarıdaki bentlerde belirtilen usul ve esaslara uyularak yeniden yatırım indirimi belgesi alınması mecburidir.

MADDE 27. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) Ek 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım indiriminin konusu ve nispeti:

Ek Madde 3. — Yatırım indirimine, kaynağı ne olursa olsun, ek 2 nci maddede yazılı şartları haiz bulunan yatırımlarla ilgili harcamalardan; bina, makine, tesisat, araç ve benzeri amortismanına tabi aktif değerlerin yeni olanlarının maliyet bedelleri esas teşkil eder.

Aktif değerlerin yeni olmasından maksat, bunların yurt içinde veya dışında daha önce hiç bir şekilde kullanılmamış bulunmasıdır.

Personel lojmanları inşası ve tefrişi, arazi veya arsa tedariki, yedek parça temini, esas proje dışında münferit tesisat, makine, araç mubayaası için yapılan harcamalara indirim uygulanmaz, inşa edilmiş olarak veya inşa halinde satın alınan binaların satın alma bedeli üzerinden yatırım indirimi yapılmaz.

Yatırım indiriminin nispeti yukarıdaki fıkraya göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının % 30'udur. Bu nispet, zirai yatırımlar ile bölge kalkınması ile ilgili yatırımlarda % 40, kalkınmada öncelikli bölgelerde yapılan yatırımlarda ise % 50'dir.

MADDE 28. — Tasarının 26 ncı maddesi 28 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Aynı Kanunun 40 ncı maddesinin 5 ve 7 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

5. İşletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı;

7. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar.

MADDE 30. — Aynı Kanunun 42 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işleri:

Madde 42. — Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kâr veya zarar, işin bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, mezkûr yıl beyannamesinde gösterilir.

Mükellefler bu madde kapsamına giren hallerde her inşaat ve onarma işinin hâsılât ve giderlerini Vergi Usul Kanununa göre tasdik ettirilen ayrı bir defterde veya tutmakta oldukları defterlerin ayrı sahifelerinde göstermeye ve düzenleyecekleri beyannemeleri işlerin ikmal edildiği takvim yılını takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar vermeye mecburdurlar.

MADDE 31 - 32. — Tasarının (29 - 30) ncu maddeleri (31 - 32) nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Aynı Kanunun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu suretle tespit olanacak safi kazançlar 225 bin lirayı geçemez. Şu kadar ki tespit olunacak safi kazanç,

Beşinci dereceye giren mükellefler için	50 000,
Dördüncü dereceye giren mükellefler için	75 000,
-- Üçüncü dereceye giren mükellefler için	100 000,
— İkinci dereceye giren mükellefler için	150 000 liradan az olamaz.

Birinci dereceye giren mükellefler için bu miktar 225 000 liradır. Belediye teşkilatı bulunmayan köylerdeki götürü mükellefler için bu miktarlar 1/3 oranında uygulanır.

MADDE 34.—Aynı Kanunun 47 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Götürü usule tabi olmanın genel şartları:

Madde 47. — Götürü usule tabi olmanın genel şartları şunlardır:

1. Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak (işinde yardımcı işçi ve çırak kullanmak, seyahat, hastalık, ihtiyarlık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak bilfiil işinin başında bulunmamak bu şartı bozmaz. Ölüm halinde iş sahibinin dul eşi veya küçük çocukları namına işe devam olduğu takdirde, bunların bilfiil işin başında bulunup bulunmamlarına bakılmaz).

2. İşyerlerinin Emlak Vergisi tarhına esas olan vergi değerleri toplamı 200 000 lirayı, vergi değeri bilinmeyen hallerde yıllık kira bedeli toplamı 12 000 lirayı aşmamak (yıllık kira bedelinin emsaline nazaran düşük bulunması halinde emsal kira bedeli esas alınır).

3. Ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olmamak,

2 ve 3 numaralı bent hükümleri öteden beri işe devam edenlerde takvim yılı başındaki, yeniden işe başlayanlarda ise işe başlama tarihindeki duruma göre uygulanır.

MADDE 35.—Aynı Kanunun 48 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Götürü usule tabi olmanın özel şartları:

Madde 48. — Götürü usule tabi olmanın özel şartları şunlardır:

1. Alım satım işleri ile imal, inşa, tamir ve küçük sanat işlerinde bir takvim yılı içinde satın alınan veya ithal edilen emtianın, iptidai maddenin ve malzemenin mubayaa bedelleri tutarı 450 000 lirayı aşmamak;
2. Bir takvim yılı içinde satılan veya ihraç edilen emtianın iptidai maddenin ve malzemenin satış bedelleri tutarı 540 000 lirayı aşmamak;
3. iptidai madde, yardımcı malzeme ve işçilik müşteriye ait olarak ücretli durumuna girmeksizin yapılan imalat, tamirat, basım, inşaat ve küçük sanat işleri karşılığında bir takvim yılı içinde alınan gayrisafi ücret tutarı 90 000 lirayı aşmamak;
4. iptidai madde ve malzeme müşteriye, işçilik kendisine ait olarak yapılan imalat, tamirat, basım, inşaat ve küçük sanat işlerinde yıllık gayri safi hâsılat tutarı 340 000 lirayı aşmamak;
5. Bir ve üç numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, bir takvim yılı içinde alınan ücret veya hâsılatın altı katı ile mubayaa bedellerinin yıllık tutarı toplamı 510 000 lirayı aşmamak;
6. Bir ve dört numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, bir takvim yılında sağlanan gayri safi hâsılatın üçte bir fazlasıyla emtia, iptidai madde ve malzemenin mubayaa bedellerinin tutarı toplamı 450 000 lirayı aşmamak;
7. Üç ve dört numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde alınan gayri safi ücretlerin tutarlarının dört katı ile sağlanan yıllık gayri safi hâsılatın toplamı 340 000 lirayı aşmamak;
8. Otel, sinema, plaj, dansing ve emsali eğlence ve istirahat yerleri işletenlerde, bu hizmetler karşılığında bir takvim yılı içinde sağlanan yıllık gayrisafi hâsılat tutarı 90 000 lirayı aşmamak;
9. Sahibi veya işleticisi sıfatıyla birden fazla motorlu kara nakil vasıtası veya beşten fazla hayvan arabası veya su üzerinde hareket eden 18 rüsum tonilatodan fazla makineli, 90 rüsum tonilatodan fazla makinesiz nakil vasıtası işletmemek (Su üzerinde hareket eden makineli ve makinesiz araçların birlikte işletilmesi halinde, makineli olanların rüsum tonilatoları toplamının beş katı ile makinesizlerin rüsum tonilatoları toplamı 90 rüsum tonilatoyu aşmamak) ve bir takvim yılı içinde alınan taşıma ücretleri tutarı 300 000 lirayı aşmamak (Nakil vasıtalarının sahip ve işleticisi durumunda olmaksızın taşıma işi yapanlar tavassut işi yapmış sayılır. Yukarıda yazılı ölçüler aile reisi beyanına tabi olan kimselerle ortaklık halindeki işletmelerde bu kimselerin veya ortaklığın işlettikleri vasıtalar bakımından topluca dikkate alınır.)

Tekele tabi maddelelerle, damga pulu, milli piyango bileti, akaryakıt, şeker ve bunlar gibi kâr hadleri emsallerine nazaran bariz şekilde düşük olarak tespit edilmiş bulunan emtiada, ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, bu maddenin 1, 2, 5 ve 6 numaralı bentlerinde yazılı alım satım hadleri Maliye Bakanlığınca tayin olunur.

MADDE 36. — Aynı Kanunun 51 nci maddesine aşağıdaki 9 ve 10 numaralı bentler eklenmiştir.

9. Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanlan işletenler;

10. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler, çekici ve benzerlerinin sahip veya işleticileri.

MADDE 37-38—Tasarının (35-36) nci maddeleri (37-38) nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 39-40—Tasarının (37-38) nci maddeleri (39-40) nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Aynı Kanunun 57 nci maddesinin 6 ve 11 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

6. Vergi Usul Kanununa göre ayrılan amortismanlar;

11. işletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı,

Muafiyetten veya götürü gider usulünden gerçek usule geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünleri Vergi Usul Kanunun 45 nci maddesinde belirtilen ortalama maliyet bedeli esasına göre değerlendirilerek gider yazılır.

MADDE 42-43. — Tasarının (40-41) nci maddeleri (42-43) ncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44 - 46. — Tasarının (42 - 44) ncü maddeleri (44 - 46) nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 47. — Aynı kanunun 68 nci maddesinin 7, 8 ve 10 numaralı bentleri ile maddenin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

7. Mesleki faaliyette kullanılan tesisat ve demirbaş eşya için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (Amortismanı tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde mezkûr kanunun 328 nci maddesine göre hesaplanacak zararlar dahil);

8. Serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla emekli sandıklarına ödenen giriş ve emeklilik aidatları;

10. Yukarıdaki bentler dışında kalan, işle ilgili şehir dahili nakil vasıtaları ücretleri ile posta, telgraf ve odabaşı ücreti gibi müteferrik giderler (Bu bentte yazılı giderlere karşılık olmak üzere mükellefler diledikleri takdirde 20 000 liradan fazla olmamak kaydıyla gayri safi hâsılatlarının % 10'unu götürü olarak gider yazabilirler).

Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar gider olarak indirilemez.

MADDE 48. — Aynı kanunun 69 ncü maddesinin parantez içi hükmü değiştirilmiş ve maddelerin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu madde hükmü borsa ajan ve acentalarına, gümrük komisyoncularına, davavekillerine, müşavirlere, diş protezcilerine, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticari ve mesleki işlerini takip eden muakkiplere ve konser veren müzik sanatçılarına şamil değildir.)

Safi kazançların götürü usulde tespit ve vergilendirilmesinde 46 nci maddede belirtilen (47 ve 48 nci maddelere yapılan atıflar hariç) usul ve esaslar uygulanır.

MADDE 49. — Tasarının 47 nci maddesi 49 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 50. — Aynı Kanunun 73. ncü maddesinin başlığı ile 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Emsal kira bedeli esası:

Madde 73. — Kiraya verilen mal ve hakların kira bedelleri emsal kira bedelinden düşük olamaz. Bedelsiz olarak başkalarının intifama bırakılan mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve hakların kirası sayılır. Bina ve arazide emsal kira bedeli, yetkili özel mercilerce takdir edilmiş kirası, bu suretle takdir edilmiş kira mevcut değilse, Vergi Usul Kanununa göre belirlenen vergi değerinin % 7 sidir. Diğer mal ve haklarda emsal kira bedeli, bu mal ve hakların maliyet bedelinin, bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Kanununun servetlerin değerlendirilmesi hakkındaki hükümlerine göre belli edilen değerlerinin, % 10'udur.

MADDE 51. — Aynı Kanunun 74 ncü maddesinin birinci fıkrası ile bu fıkranın 5 ve 10 numaralı bentleri ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Safi iradın bulunması için, 21 nci maddeye göre istisna edilen gayrisafi hâsılatı isabet edenler hariç olmak üzere gayrisafi hâsılatı aşağıda yazılı giderler indirilir.

5. Kiraya verilen mal ve haklar için ödenen vergi resim, harç ve şerefiyelerle kiraya verenler tarafından ödenmiş olmak şartıyla belediyelere ödenen harcamalara iştirak payları;

10. Sahibi bulundukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konutun kira bedeli (kira indirimi gayrisafâ hâsılatı bu maddenin 1 ila 9 ve 11 numaralı bentlerinde yazılı giderler düşüldükten sonra kalan miktar üzerinden yapılır; kiranın indirilemeyen kısmı 88 nci maddenin üçüncü fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmaz);

Mükellefler (hakları kiraya verenler hariç) diledikleri takdirde yukarıda yazılı giderlere karşılık olmak üzere hâsılatlarından % 25'ini götürü olarak indirebilirler. Götürü gider usulünü kabul edenler iki yıl geçmedikçe bu usulden dönemezler).

MADDE 52. — Aynı Kanunun 75 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarifi:

Madde 75. — Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kâr payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradidir.

Kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratlar menkul sermaye iradı sayılır:

1. Her nevi hisse senetlerinin kâr payları (kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarda yapılan her türlü ödemeler dahil);

2. İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limitet şirket ortaklarının ve komanditerlerin kâr payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar bu zümreye dahildir. Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, kooperatifle yaptıkları muameleler nispetinde tevzii kazanç dağıtımı sayılmaz.).

Adi Komandit Şirketlerde Komanditerlerin kâr payları şirket kârının ilişkin bulunduğu takvim yılında elde edilmiş sayılır.

3. Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları;

4. Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre doğan kârdan Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısım;

5. Her nevi tahvil faizleri (yıllık ödeme faizle birlikte tahvilin itfa bedelini de ihtiva ettiği takdirde tahvilin itfa edilen kısmı irat sayılmaz).

6. Her nevi alacak faizleri (adi, imtiyazlı, rehinli, senetli alacaklarla cari hesap alacaklarından doğan faizler. Hazine tahvili ve bonoları da dahil olmak üzere kamu tüzelkişilerince borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için verilen faizler dahil);

7. Mevduat faizleri bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler ile bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekilde ve ad altında olursa olsun toplanan paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler de mevduat faizi sayılır);

8. Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller;

9. İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar;

10. Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri;

11. 77 nci maddede yazılı vergi alacağı;

12. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

Yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancı tespitinde nazara alınır.

MADDE 53. — Tasarının 51 nci maddesi 53 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 54. — Aynı Kanunun 77 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi alacağı:

Madde 77.—Tam mükellefiyete tabi kurumlarca ödenen Kurumlar Vergisinin yarısı, bu kurumlardan kâr payı alan:

1. Tam mükellefiyete tabi gerçek kişilerin,
 2. Özel kanunlarla kurulmuş müesseselerden kendi kanunlarına göre Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf tutulanların,
 3. Kollektif ve adi komandit şirketlerin,
 4. Eshamli komandit şirketlerin komandite ortaklarının,
- Vergi alacağını teşkil eder.

Vergi alacağı kurumlarca yukarıda 1, 2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı gerçek ve tüzelkişilere dağıtılan kâr payları ile eshamlı komandit şirketlere dağıtılan kâr paylarından bu şirketlerin komandite ortaklarına isabet eden kısmının yarısı olarak hesap ve kabul edilir.

MADDE 55. — Tasarının 53 ncü maddesi 55 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 56. — Aynı Kanuna 80 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki mükerrer 80 nci madde eklenmiştir.

Değer artışı kazançları:

Mükerrer Madde 80. — (Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlardır.

1. İktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70 nci maddenin birinci fıkrasının 1, 2, 4 ve 7 numaralı bentlerinde yazılı mal ve hakların, iktisap tarihlerinden başlayarak dört yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar (Kooperatiflerin ortaklarına bu sıfatları dolayısıyla tahsis ettikleri gayrimenkuller, tahsis tarihinde ortak tarafından satın alınmış sayılır).

Bu bent kapsamına giren kazançların 125 000 lirası vergiden müstesnadır. Şu kadar ki iktisap tarihinden itibaren bir yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlara bu istisna uygulanmaz. (Binaların elden çıkarılmasında bu istisna her tam yıl için ayrı ayrı uygulanır),

2. Her ne şekilde olursa olsun edinilen menkul kıymetlerin (Kurucu hisse senetleriyle diğer her türlü intifa senetleri dahil) edinme tarihinden önce veya sonra elden çıkarılmasından sağlanan ve bir takvim yılındaki tutarı 50 000 lirayı aşan kazançlar,

3. 70 nci maddenin birinci fıkrasının 5 numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı,

4. Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanuni mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı,

5. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar,

6. Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

Bu maddede geçen "elden çıkarma" deyimi, yukarıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilme, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder.

Faaliyetine devam eden ticari bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticari işletmeye dahil amortisman tabi iktisadi kıymetlerle birinci fıkrada yazılı halkların elden çıkarılmasından doğan kazançlar ticari kazanç sayılır ve bunlara ticari kazanç hakkındaki hükümler uygulanır.

MADDE 57-58.—Tasarının (55-56) nci maddeleri (57-58) nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 61.—Aynı Kanunun 86 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Toplama yapılmayan haller:

Madde 86.—Aşağıda yazılı hallerde gelir toplanmaz ve yıllık beyanname verilmez.

a) Tam mükellefiyette vergiye tabi gelir:

1. Tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan ve gayrisafi tutarları toplamı iki milyon lirayı aşmayan ücretten, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarından;
2. Götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan veya gayri safi tutarları toplamı iki milyon lirayı aşmamak şartıyla, bunlarla 1 numaralı bentte sayılanlardan;

b) Dar mükellefiyette vergiye tabi gelir sadece;

1. Ücretlerden;
2. Serbest meslek kazançlarından;
3. Menkul sermaye iratlarından;
4. Değer artışı kazançlarından;
5. Arızı kazançlardan;

Veya bunların bir kaçından ibaret ise.

MADDE 62. — Aynı Kanunun 87 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İhtiyari toplama ve beyan:

Madde 87.—Tam mükellefiyette, vergiye tabi yıllık gayri safi kazanç ve iratlarının toplamı iki milyon lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından tevkif yolu ile vergisi kesilmiş bulunanları beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir.

Ücretler (31 nci maddede yazılı indirimleri uygulayan dışındaki işverenler tarafından yapılan muhtelif ücret ödemeleri toplamı iki milyon lirayı aşan hizmet erababının ücretleri hariç), götürü usulde tespit olunan ticari ve mesleki kazançlar ile kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısımları iki milyon liralık haddin hesabında nazara alınmaz.

Ticari, zirai veya mesleki kazançları ile ücretlerini yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar (Götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazançları için beyanname verenler hariç) yukarıda yazılı ihtiyari toplama hakkından faydalanamazlar.

86 ncı madde mucibince ücretleri dolayısıyla yıllık beyanname vermeyecek olanlardan bu ücretlerinin tamamı üzerinden tevkif suretiyle vergi ödemiş bulunanlar, mezkûr ücretleri için yıllık beyanname verebilirler.

Geliri telif ve patent haklarının kiralanmasından ibaret olup da, bu gelirin tamamı üzerinden tevkif suretiyle Gelir Vergisi ödemiş olan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için yıllık beyanname vermeleri ihtiyaridir.

MADDE 63.—Aynı Kanunun 88 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Zararların kârlara takas ve mahsubu

Madde 88. — Gelirin (Aile reisi beyanlarında eş ve çocukların geliri dahil) toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmından hâsıl olan zararlar (54 ncü maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil, mükerrer 80 nci maddede yazılı değer artışı kazançlarından doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir.

Bu mahsup neticesinde kapatılamayan zarar kısmı, müteakip yılların gelirinden indirilir. Arka arkaya üç yıl içinde mahsup edilemeyen zarar bakiyesi müteakip yıllara naklonulamaz.

Menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında, gider fazlalığından doğanlar hariç, sermayede vukua gelen eksilmeler zarar addolunmaz.

MADDE 64. — Aynı Kanunun 89 ncu maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı 200 liralık indirim miktarı 2 400 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 65-66. — Tasarının (64-65) nci maddeleri (65-66) ncı maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 67. — Aynı kanunun 99 ncu maddesinin d/1 nci bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. İstihkak sahibinin adı ve soyadı ile iş adresi, varsa bağlı bulunduğu vergi dairesi ve mükellef hesap numarası;

MADDE 68. — Tasarının 66 ncı maddesi 68 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 69. — Aynı kanunun 102 nci maddesinin 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Mükellefin adı ve soyadı, varsa unvanı ile adresi ve bağlı bulunduğu vergi dairesi ile mükellef hesap numarası.

MADDE 70. — Aynı Kanunun 103 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Esas tarife:

Madde 103. — Gelir Vergisine tabi gelirler;

1 000 000 liraya kadar	% 40
3 000 000 liranın 1 000 000 lirası için 400 000 lira; fazlası	% 45
5 000 000 liranın 3 000 000 lirası için 1 300 000 lira; fazlası	% 50
10 000 000 liranın 5 000 000 lirası için 2 300 000 lira; fazlası	% 60
15 000 000 liranın 10 000 000 lirası için 5 300 000 lira; fazlası	% 70
25 000 000 liranın 15 000 000 lirası için 8 800 000 lira; fazlası	% 75
25 000 000 liradan fazlasının 25 000 000 lirası için 16 300 000 lira; fazlası	% 66

Nispetinde vergilendirilir.

MADDE 71. — Tasarının 68 nci maddesi 71 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 72. — Aynı Kanunun 105 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi tevkifatı nispetleri:

Madde 105.—Gelir Vergisi tevkifatında aşağıdaki nispetler uygulanır.

1. 94 ncü maddenin; 3 numaralı bendinde yazılı ödemelerden, tam mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 15, dar mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 30;

2. 94 ncü maddenin 4 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 5;

3. 94 ncü maddenin 5 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 35;

4. 94 ncü maddenin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 25;

5. 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları ve ödemelerden % 20;

6. 94 ncü maddenin 8 numaralı bendinde yazılı kazanç ve iratlardan % 33 1/3, bu kazanç ve iratların dar mükelleflere dağıtılması halinde % 60;

7. 94 ncü maddenin 9, 10 ve 11 numaralı bentlerinde yazılı ödemelerden % 25; (Bu bentte yazılı nispeti %30'a kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.)

8. 94 ncü maddenin 12 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 5;

9. 94 ncü maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yazılı ücretler ve ücret sayılan ödemelerde vergi tevkifatı 103 ve 104 ncü maddeler hükümlerine göre yapılır.

Yukarıdaki bentlerde yazılı vergi tevkifatının yapılmasında 96 ncı madde hükmü gözönünde tutulur.

Ücret dışında kalan ödeme, hâsılat ve iratlar üzerinden vergi tevkifatı yapılırken lira kesirleri nazara alınmaz.

MADDE 73.— Aynı Kanunun yedinci bölümünün başlığı "Ortalama kâr haddi, asgari gayri safi hâsılat ve gider esaslarına göre gelir tayini" olarak, 111 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ortalama kâr haddi ve asgari gayri safi hâsılat esası:

Madde 111.—A) Kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalatçıların gösterdikleri gayri safi kazançlar, Vergi Usul Kanununa göre tespit olunan ortalama kâr hadlerinin perakende satılan emtianın maliyet bedeline uygulanması sonucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu ve düşüklük sebepleri izah olunamadığı takdirde beyan edilen gayri safi kazançlar yerine bu suretle bulunan miktarlar ikmalen vergi tarhına esas tutulur.

B) Otel, motel, tatilköyü, pansiyon, bar, pavyon, dansing, gazino, lokanta, kahvehane, kırbaçesi, plaj, hamam, kuaför salonu, erkek berberi, güzellik salonları, tamirhaneler ve emsali hizmet işletmeleri sahiplerinin ve her nevi taşıma işleriyle uğraşanların gösterdikleri gayri safi hâsılat aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilen yıllık asgari gayri safi hâsılatla göre düşük bulunduğu takdirde beyan olunan gayri safi hâsılat yerine bu suretle tespit edilecek gayri safi hâsılat vergi tarhına esas tutulur. Yapılacak tarhiyat sırasında aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilen gayri safi hâsılat mükelleflerce tevsih edilen giderler (Her nevi işletme giderleri ile genel giderler) indirilir. Şu kadar ki, bu suretle bulunacak safi kazanç mükelleflerce tevsih edilen giderler toplamının % 20'sinden düşük olduğu ve bu durum mükelleflerce haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde vergi tarhına esas alınacak miktar giderler toplamının % 20'sidir.

Yukarıda sözü edilen yıllık asgari gayri safi hâsılat; iş nevilerine ve işletmelerin özelliklerine göre asgari 2, azami 5 derece üzerinden, her derecede 3 kademe halinde Vergi Usul Kanunun 72 nci maddesinde yazılı Takdir Komisyonları tarafından her takvim yılı için müteakip yılın sonuna kadar tespit olunur. Mükelleflerin bu şekilde tespit edilen derece ve kademelerden hangisine gireceği Maliye Bakanlığınca belirlenecek esaslara göre tayin olunur.

Bu maddeye göre tarhiyat yapılabilmesi için tespit olunacak farkın 10 000 lirayı aşması gerekir.

MADDE 74. — Aynı Kanunun 112 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Asgari zirai kazanç esası:

Madde 112. — Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat ve giderler ile götürü gider usulüne göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat, Vergi Usul Kanunu uyarınca yapılan ekim ve sayım beyanları (Bu konuda idarece bir inceleme yapılmışsa ayrıca bu inceleme sonuçları) dikkate alınarak, aynı Kanunda sözü edilen zirai kazanç ölçüleri esas tutulmak suretiyle hesaplanacak hâsılat veya giderlere göre 10 000 liradan fazla bir farklılık gösterdiği ve bu farklılık mükellef tarafından haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde, bu hâsılat ve giderler yerine vergi incelemesi sırasında zirai kazanç ölçülerine göre tespit edilen hâsılat ve giderler ikmalen vergi tarhına esas alınır.

Birinci fıkra uyarınca yapılacak tarhiyatta, hâsılatın elde edildiği yıl için tespit edilmiş zirai kazanç ölçüleri esas alınır.

MADDE 75. — Aynı Kanuna 484 sayılı Kanunla eklenen geçici 10 ncu madde kaldırılmış ve Kanuna 112 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 112 nci madde eklenmiştir.

Asgari zirai vergi:

Mükerrer Madde 112. — Gelir Vergisine tabi çiftçilerin verecekleri yıllık Gelir Vergisi Beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık Gelir Vergileri (Yıllık beyannamelerde çeşitli kaynaklardan kazanç ve irat gösterilmesi halinde yıllık verginin zirai kazançta isabet eden kısmı) aşağıda yazılı birimlere göre bulunan miktarlardan az olamaz. Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir. Ancak çiftçilerin 94 ncü maddenin 12 numaralı bendi uyarınca tevkif yoluyla ödedikleri verginin bu maddeye göre hesaplanacak asgari zirai vergiden yüksek olması halinde tevkif yoluyla ödenen miktar asgari zirai vergi addolunur.

- 1 nci grup: Hububat ziraatinde etkili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 100 lira,
- 2 nci grup: Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 200 lira,
- 3 ncü grup: Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 250 lira,
- 4 ncü grup: Pamuk ziraatindeki ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,
- 5 nci grup: Çeltik ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,
- 6 nci grup: Pancar ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,
- 7 nci grup: Patates, soğan, sarmısak ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için 500 lira,
- 8 nci grup: Çay ziraatinde ekili arazinin (Çayda ürün verebilecek hale gelmeyenler hariç):
Her bir dönümü için dönümünden 1 000 lira,
- 9 ncü grup: Tütün ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,
- 10 ncü grup: Sebze ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 750 lira,
- 11 nci grup: Sera ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 10 000 lira,
- 12 nci grup: Kavun ve Karpuz ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 700 lira,
- 13 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatinde:
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
- 14 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş bağ, incir ziraatinde:
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
- 15 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş antepfıstığı ziraatinde:
Her bir ağaç için ağacından 100 lira,
- 16 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde:
Her bir ağaç için ağacından 40 lira,
- 17 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede:
Her bir ağaç için ağacından 60 lira,
- 18 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş elmada:
Her bir ağaç için ağacından 60 lira,
- 19 ncü grup: Diğer meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ve palamut hariç):
Her bir dönümü için dönümünden 600 lira,
- 20 nci grup: Büyükbaş hayvanlarda (İş hayvanları ile iki yaşından küçük büyükbaş hayvanlar hariç):
Her bir büyükbaş hayvan için hayvan başına 200 lira,
- 21 nci grup: Küçükbaş hayvanlarda (Bir yaşından küçük küçükbaş hayvanlarla kümes hayvanları hariç):

Her bir küçükbaş hayvan için hayvan başına 30 lira,

Yangın yer sarsıntısı, yer kayması, su baskını, kuraklık, don muzır hayvan ve haşarat istilası, dolu ve kasırga, hayvanlarda salgın hastalıklar, mantar ve virüs hastalıkları ve bunlara benzer afetler yüzünden mahsul ve hayvanların en az üçte birinin kaybedilmesi halinde mükellefin o sene için tahakkuk etmiş asgari vergisinin tamamı terkin olunur.

Hasarın varlığı ve zarar derecesi, mahalli idare heyetleri tarafından yapılacak tahkikatla tespit olunur.

Ortaklıklarda asgari vergi, işletme sahibi ortaklardan hisseleri nispetinde alınır.

MADDE 76.— Aynı Kanunun 113 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mükelleflerce yıllık beyannameye gösterilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan gelir, mükelleflerce bildirilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan 91 nci maddeye göre beyanı mecburi giderlerin toplamından düşük bulunduğu ve düşüklük miktarı 10 000 lirayı aştığı takdirde, 10 000 lirayı aşan kısmı; beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş gelir sayılır ve bu miktar üzerinden ikmalen vergi tarh olunur.

MADDE 77. — Aynı kanunun 114 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Beyanda bulunacaklar:

Madde 114. — Yıllık beyanname vermek mecburiyetinde bulunan gerçek kişiler, her yıl verecekleri gelir beyannamelerinde 116 ncı maddede yazılı servet unsurlarını bildirmeye mecburdurlar.

Ancak, dar mükellefiyette tabi olanlarla beyan edilecek gelirleri ücretten, götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan, götürü gider usulüne göre tespit olunan zirai kazançlardan, sair kazanç ve iratlardan, gayri safi tutarı, 120 000 lirayı aşmayan gayrimenkul sermaye iradından, bunların bir kaçından veya hepsinden ibaret olanlar servet beyanına tabi değildir.

Şu kadar ki, servet beyanlarını inceleme yetkili olanlar, vergi incelemeleri sırasında lüzum gördükleri takdirde, bu maddeye göre servet beyanında bulunmak zorunda olmayanlardan da geçmiş iki yıla ilişkin olarak servet beyanında bulunmalarını isteyebilirler. Yazılı olarak yapılan talebe rağmen servet beyanında bulunmayanlar hakkında Vergi Usul Kanununun 358 ve 360 ncı maddeleri hükümleri uygulanır.

MADDE 78. — Aynı kanunun 115 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Beyan esası:

Madde 115. — Bu bölüm hükümlerine göre bildirilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin toplam değeri, bir evvelki yıl beyannamesinde gösterilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin değerinden fazla olduğu ve bu fazlalık, iki beyanname arasındaki süre içinde beyan olunan (ikmalen veya re'sen matrah tespitleri yapılmışsa bu tespitler ayrıca nazara alınır.) Gelir toplamını aştığı takdirde aşan miktar, gelir beyannamesinin taallûk ettiği devre içinde elde edilmiş ve Gelir Vergisi ödenmemiş gelir sayılır.

Bu suretle tespit olunan gelir üzerinden taalluk ettiği yıl için ikmalen vergi tarh edilir.

Bu hükme göre ikmalen tarhiyat yapılabilmesi için:

1. Servetteki artışın, Gelir Vergisine tabi gelir unsurlarının dışındaki kaynaklardan tevellüt ettiğinin mükelleflerce izah ve isbat edilememiş olması,

2. Servet beyanlarının Maliye müfettişleri, Hesap uzmanları ile, Maliye müfettiş ve hesap uzman muavinleri tarafından incelenmiş bulunması,

Şarttır.

Bu madde gereğince yapılacak tarhiyat dolayısıyla mükellefler adına kaçakçılık cezası kesilmez.

Mükelleflerce yapılmış servet beyanları, ilk defa servet beyannamesi vermeye mecbur oldukları yıldan evvelki devrelerle ilgili hiçbir muameleye mesnet teşkil etmez.

MADDE 79. — Aynı Kanunun 116 ncı maddesinin 11/9 numaralı bendinden sonra gelen fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

II numaralı fıkranın 5 ve 6 numaralı bentlerinde yazılı servet unsurlarından her bende dahil olanların toplamı ayrı ayrı 50 000 lirayı aşmadığı takdirde beyanı ihtiyaridir.

MADDE 80. — Bu Kanuna 117 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıda yazılı mükerrer 117 nci madde eklenmiştir.

Beyan esasına tabi mükelleflerde peşin ödeme:

Mükerrer Madde 117. — Gerçek usulde Gelir Vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabından:

5 nci dereceye girenler	50 000
4 ncü dereceye girenler	100 000
3 ncü dereceye girenler	200 000
2 nci dereceye girenler	400 000
1 nci dereceye girenler	600 000

600 000 lirayı cari takvim yılı kazancının, Gelir Vergisinden mahsup edilmek üzere ve bir önceki yılın Gelir Vergisi ile birlikte normal taksit süreleri içinde üç eşit taksitle ödemek zorundadırlar.

Takvim yılı içinde işe başlayanların, peşin ödeme mükellefiyetleri, işe başlama tarihinden bir tam yıl geçtikten sonra başlar.

Mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri Vergi Usul Kanununun mükerrer 86 ncı maddesinde belirtilen özel komisyonlarca tayin olunur. Merkez özel komisyonu; il ve ilçe özel komisyonları tarafından, mükelleflerin girecekleri dereceler tespit edilirken işyerinin bulunduğu mahallin özellikleri, ekonomik ve sosyal yapısı, benzeri iş kollarında kamu sektöründe çalışanların ödedikleri vergiler ve diğer hangi ölçülerin esas alınacağını Bakanlar Kurulu tarafından onaylanıp yürürlüğe girecek bir yönetmelikle belirler. Bu amaçla gerekli gördüğü takdirde meslek kuruluşlarından bilgi alabilir veya bu kuruluşların temsilcilerini dinleyebilir. İl ve ilçe özel komisyonlarının bu yönetmeliğe göre tespit edecekleri derecelere yapılacak itirazlar merkez Özel Komisyonu tarafından incelenerek karara bağlanır.

Mükelleflerin bu madde uyarınca peşin olarak ödeyecekleri vergiler, ilgili takvim yılına ait beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir. Mahsubu yapılan miktar Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur.

Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri 1.3.1981 tarihine kadar tespit edilir.

MADDE 81. — Aynı Kanunun 121 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mahsubu yapılan miktar (Götürü usulde tespit edilen ticari ve mesleki kazançlar için ödenen vergi ile asgari zirai vergiden doğanlar hariç) Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur.

MADDE 82. — Tasarının 78 nci maddesi 82 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 83. — Gelir Vergisi Kanununun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 ncü maddeleri ile, Gelir Vergisi Kanununda ek ve değişiklikler yapan 202 sayılı kanunun geçici 1,2,3,4, 5,6, 7, 8,9 ve 10 uncu maddeleri, 484 sayılı kanunun geçici 1, 2, 3 ve 4 ncü maddeleri 1137 sayılı Kanunun geçici 1 ve 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve aşağıdaki 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14 ncü geçici maddeler eklenmiştir.

Geçmiş yıllara ait vergiler:

Geçici Madde 1. — a) 1981 takvim yılından önceki dönemlerde elde edilen kazanç ve iratlar (götürüler dahil) ile ücretlere;

b) 1981 mali yılından önceki dönemlerde elde edilen götürü ücretlere;

Ait vergiler bu kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eski hükümlere göre alınır.

Esnaf muaflığının kaybedilmesi:

Geçici Madde 2. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 9 ncu maddesinde yer alan esnaf muaflığı şartlarını 1.1.1981 tarihi itibarıyla taşımayanlar 1981 takvim yılında esnaf muaflığından faydalanamazlar.

Götürüünün kaybedilmesi:

Geçici Madde 3. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 46, 47 ve 48 nci maddelerinde sayılan götürü usule tabi olmanın genel ve özel şartlarının 1.1.1981 tarihi itibarıyla taşımayanlar 1981 takvim yılında götürü usulden faydalanamazlar. Bu mükellefler hakkında Gelir Vergisi Kanununun ticari kazancın gerçek usulde tespiti hakkındaki hükümleri uygulanır.

Sakatlık indirimi:

Geçici Madde 4. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde belirtilen sakatlık indirimine ait yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, daha önce Gelir Vergisi Kanununun 23 ncü maddesinin bu kanunla değiştirilmeden önceki 1 numaralı bendi hükmüne göre ücretleri vergiden müstesna tutulan mükellefler Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesi hükümlerine göre, 1 nci derece sakat sayılarak bu dereceye ait indirimden faydalanırlar.

Yatırım indirimi:

Geçici Madde 5. — 1.1.1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimi kapsamına giren yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler uygulanır.

1.1.1981 tarihinden önce başladığı halde henüz bitmemiş olan yatırım indirimine konu yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutarı yukarıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler toplamını geçemez.

Senelere sâri inşaat ve onarma işleri:

Geçici Madde 6. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce taahhüde bağlanmış ve henüz bitmemiş veya bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bitmekle beraber henüz beyan edilmemiş olan inşaat ve onarma işlerine ait kazançlar Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 42 nci maddesi hükümlerine göre tespit edilir ve dağıtımına tabi tutulmadan işin bittiği yılın geliri olarak beyan edilir.

Zirai kazançlarda götürü gider emsal nispetinin uygulanması:

Geçici Madde 7. — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 46 nci maddesinde yer alan, zirai kazançlarda götürü gider emsal nispetleri yeniden tespit edilinceye kadar (1980 takvim yılı zirai hâsılatı da dahil olmak üzere) bütün zirai mahsuller için % 70 götürü gider nispeti uygulanır.

Emlak vergisinin gider yazılması:

Geçici Madde 8. — 1980 takvim yılı içinde elde edilen gayrimenkul sermaye iratları üzerinden hesaplanacak Gelir Vergisinden, Gelir Vergisi Kanununun 1.1.1981 tarihinden önce yürürlükte olan mükerrer 122 nci maddesi hükmü uyarınca Emlak Vergisinin mahsubu yapılmaz. Mahsubu kabul edilmeyen Emlak Vergisi Gelir Vergisi Kanununun 74 ncü maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendine göre gider yazılır veya götürü gider usulünü kabul edenler de aynı maddenin 3 ncü fıkrasında yazılı götürü gider oranı % 25 olarak uygulanır.

Menkul sermaye iradı:

Geçici Madde 9. — a) Kurumların 1980 takvim yılı kârlarından idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 75 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmü uygulanır.

b) Dar mükellefiyete tabi kurumların 1980 takvim yılı ticari bilançolarına göre hâsıl olan kârlarından Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısımlarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değişik 75 nci maddesinin 4 numaralı bendi hükmü uygulanır.

Ortalama kâr haddi ve asgari gayri safi hâsılat esası:

Geçici Madde 10. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 111 nci maddenin (B) fıkrası, bu fıkra kapsamına giren ticaret erbabının 1980 takvim yılı kazançlarına da uygulanır.

Zararların kârlara takas ve mahsubu:

Geçici Madde 11. — Aynı Kanunun 88 nci maddesinin ikinci fıkrasında zararların mahsubu için yer alan üç yıllık süre, 1.1.1981 tarihinden evvelki tarihlerde tespit edilen ve mahsup edilemeyen zararlar için beş yıl olarak uygulanır.

Gelir vergisi nispetleri:

Geçici Madde 12. — Gelir Vergisi Kanununun, bu Kanunla değiştirilen 103 ncü maddesindeki vergi nispetleri, anılan maddedeki esaslar dahilinde, 1982 tarihinden başlayarak beş yıl içinde her yıl için % 1 indirilir. 1050 sayılı Muhasebei Umumiye kanunun 39 ncu maddesinde düzenlenen ondeks sistemi Gelir Vergisi tarife dilimleri ile bu Kanunun 86 ve 87 nci maddelerinde yazılı had için 1986 yılı esas alınarak 1.1.1987 tarihinden itibaren uygulanır.

Ücretlerde net artışın ödenmesi:

Geçici Madde 13. — Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli kurumlar, il özel idareleri ve belediyelerle, iktisadi devlet teşekküllerinde çalışan hizmet erbabının 1981 takvim yılının Ocak ve Şubat ayları net ücretlerinde, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışlar, 1981 mali yılı içinde Bakanlar Kurulunun tespit edeceği tarihlerde tayin edilecek usul ve esaslara göre ödenir.

Vergi karnesi:

Geçici Madde 14. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 35 nci maddesinin (B) bendinde sözü geçen yönetmelik Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak en geç 1.1.1982 tarihine kadar yürürlüğe konulur.

Özel indirim:

Geçici Madde 15. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde hizmet erbabı için öngörülmüş bulunan özel indirim ve sakatlık indirimi 1.1.1983 tarihten itibaren Gelir Vergisi mükelleflerinin tamamı için uygulanır.

Yürürlük:

MADDE 84. — Tasarının 80 nci maddesi 84 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yürütme:

MADDE 85. — Tasarının 81 nci maddesi 85 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE - PLAN KOMİSYONU METNİ

(76'ya 1 nci Ek)

MADDE 7.—Aynı Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İşletme büyüklüğü ölçüsü:

Madde 12. — Küçük çiftçi muaflığını tayin bakımından bir takvim yılı içinde nazara alınacak işletme büyüklüğü ölçüleri şunlardır.

- 1 nci grup: Hububat ziraati ekili arazinin yüzölçümü toplamı 160 dönüm;
 - 2 nci grup: Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 75 dönüm;
 - 3 ncü grup: Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 60 dönüm;
 - 4 ncü grup: Pamuk ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
 - 5 nci grup: Çeltik ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
 - 6 nci grup: Pancar ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 30 dönüm;
 - 7 nci grup: Patates, soğan, sarımsak ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 20 dönüm;
 - 8 nci grup: Çay ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 15 dönüm (Mahsul verebilecek hale gelmeyenler hariç);
 - 9 ncü grup: Tütün ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
 - 10 ncü grup: Sebze ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 30 dönüm;
 - 11 nci grup: Sera ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 1 dönüm;
 - 12 ncü grup: Kavun ve Karpuz ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
 - 13 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
 - 14 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş bağ ve incir ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
 - 15 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş Antep fıstığında 500 ağaç;
 - 16 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde 500 ağaç;
 - 17 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede 400 ağaç;
 - 18 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş elmada 400 ağaç;
 - 19 ncü grup: Muz ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 2 dönüm;
 - 20 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş kayısıda 600 ağaç;
 - 21 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş armut, kiraz, vişne, şeftalide 400 ağaç;
 - 22 nci grup: Diğer meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ile palamut hariç);
 - 23 ncü grup: Büyükbaş hayvan sayısı 40 adet (iş hayvanları ile iki yaşından küçük büyükbaş hayvanlar hariç);
 - 24 ncü grup: Küçükbaş hayvan sayısı 200 adet (Bir yaşından küçük, küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);
- Bakanlar Kurulu, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine, bu ölçüleri gerekli -gördüğü bölgeler için bir yıl uygulanmış olmak kaydıyla arazi ürün türlerine göre % 25 oranını aşmamak üzere artırmak veya azaltmak suretiyle yeniden tespiti yetkilidir. Bu şekilde tespit olunan ölçüler, Resmi Gazetede yayınlandığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren yürürlüğe girer.
- Yukarıda yazılı ziraat gruplarının birkaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyükleri, bu gruplar için tespit olunan hadlerin yarısını aşmadığı takdirde muaflık devam eder.

Yukarıda zikredilen, meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve ve ürün verebilecek hâle gelme durumu başlangıcı, Tarım ve Orman Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken tesbit olunur.

MADDE 27. — Aynı Kanunun Birinci kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım İndirimi) Ek 3 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım indirimin konusu ve nispeti:

Madde 3. — Yatırım indirimine, kaynağı ne olursa olsun, Ek 2 nci maddede yazılı şartları haiz bulunan yatırımlarla ilgili harcamalardan; bina, makine, tesisat, araç ve benzeri amortismanına tabi aktif değerlerin yeni olanlarının maliyet bedelleri esas teşkil eder.

Aktif değerlerin yeni olmasından maksat, bunların yurt içinde veya dışında daha önce hiç bir şekilde kullanılmamış bulunmasıdır.

Yurt dışında kullanılmış olsa dahi Devlet Planlama Teşkilâtınca uygun görülen deniz (yüzer havuzlar dahil) ve hava araçlarının ithali halinde, bu aktif kıymetler yatırım indirimi uygulaması bakımından yeni addolunur.

Personel lojmanları inşası ve tefrişi, arazi veya arsa tedariki, yedek parça temini, esas proje dışında münferit tesisat, makine, araç mubayaası için yapılan harcamalara indirim uygulanmaz. İnşa edilmiş olarak veya inşa halinde satın alınan binaların satın alma bedeli üzerinden yatırım indirimi yapılmaz.

Yatırım indiriminin nispeti yukarıdaki fıkraya göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının % 30'u dur. Bu nispet, zirai yatırımlar ile bölge kalkınması ile ilgili yatırımlarda % 40, kalkınmada öncelikli bölgelerde yapılan yatırımlarda ise % 60'dır.

MADDE 59. — Aynı Kanunun 82 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Arızı kazançlar:

Madde 82. — Vergiye tabi arızı kazançlar şunlardır:

1. Arızı olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere tavassuttan elde edilen kazançlar;

2. Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetiyle serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi, henüz başlamamış olan bölge bir faaliyete hiç girişilmemesi, ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hâsılat;

3. Gayrimenkullerin tahliyesi veya kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallıklar (kiracıya ait tesisat ve malların tahliye ve devri sırasında kiralayana veya yeni kiracıya devrinden doğan kazançlar dahil);

4. Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hâsılat;

5. Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil);

6. Dar mükellefiyete tabi olanların 45 nci maddede yazılı işleri arızı olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar;

Yukarıda yazılı kazançlardan 1-4 numaralı bentlerde yazılı olanların (henüz başlamamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girilmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlar hariç) 10 000 lirayı aşan kısmı, diğerlerinde tamamı vergiye tabidir.

Bu maddede geçen hâsılat deyimi, alınan para ve ayınlarla diğer suretlerle elde edilen ve para ile temsil edilebilen menfaatleri ifade eder.

Arızı kazançların safi miktarı aşağıdaki şekilde tespit olunur.

1. Bu maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde yazılı işlerde satış bedelinden, maliyet bedeli ve satış dolayısıyla yapılan giderler indirilir;

2. Bu maddenin birinci fıkrasının 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı işlerde, elde edilen hâsılatтан tevsik edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilir;

3. Bu maddenin birinci fıkrasının 6 numaralı bendinde yazılı işlerde, 45 nci madde hükümleri uygulanır.

MADDE 73. — Aynı Kanunun 108 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergilendirme dönemi:

Madde 108. — Gelir Vergisinde vergilendirme dönemi, geçmiş takvim yılıdır. Şu kadarki;

1. Mükellefiyetin takvim yılı içinde kalkması halinde, vergilendirme dönemi, takvim yılı başından mükellefiyetin kalkması tarihine kadar geçen süreye inhisar eder;
2. Götürü usulde tespit olunan ticari kazançlar ile serbest meslek kazançlarında vergilendirme dönemi, faaliyetin icra olunduğu takvim yılıdır;
3. Götürü usulde tespit olunan ücretlerde vergilendirme dönemi, hizmetin ifa olunduğu bütçe yılıdır. Götürü ücretlerini yıllık beyannameye ithal mecburiyetinde olanlar mezkûr ücretlerini, bütçe yılının bittiği takvim yılının geliri meyanında bildirirler;
4. Tevkif yoluyla ödenen vergilerde, istihkak sahipleri ayrıca yıllık beyanname vermeye mecbur değilse tevkifatın ilgili bulunduğu dönemler vergilendirme dönemi sayılır ve kesilen veya kesilmesi icabeden vergiler yıllık verginin yerine geçer;
5. Münferit beyanname ile bildirilmesi gereken gelirlerin vergilendirilmesinde, vergilendirme dönemi yerine gelirin iktisap tarihi esas tutulur.

MADDE 74. — Aynı Kanunun 109 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarh zamanı:

MADDE 109. — Gelir Vergisi:

1. Beyanname verilmesi icabeden hallerde, beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takibeden yedi gün içinde;
2. Götürü usulde tespit edilen ücretlerde, hizmetin ifa olunduğu bütçe yılının ikinci ayında, bütçe yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde;
3. Götürü usulde tespit edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançlarında, faaliyetin icra olunduğu takvim yılının Nisan ayında, takvim yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde.

Tarh edilir.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahiplerinden bu bentlerde belirtilen tarh zamanlarının hitamından evvel memleketi terk edenlerin vergileri, memleketi terke tekaddüm eden 15 gün içinde tarh olunur.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahipleri, tarh zamanlarında, vergi karnelerini bağlı oldukları vergi dairelerine ibraz ederek vergilerini tarh ettirmeye mecburdurlar.

MADDE 77. — Aynı Kanuna 484 sayılı Kanunla eklenen geçici 10 ncu madde kaldırılmış ve Kanuna 112 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 112 nci madde eklenmiştir.

Asgari zirai vergi:

Mükerrer Madde 112. — Gelir Vergisine tabi çiftçilerin verecekleri yıllık gelir vergisi beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık gelir vergileri (yıllık beyannamelerde çeşitli kaynaklardan kazanç ve irat gösterilmesi halinde yıllık verginin zirai kazanca isabet eden kısmı) aşağıda yazılı birimlere göre bulunan miktarlardan az olmaz. Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir. Ancak çiftçilerin 94 ncu maddenin 12 numaralı bendi uyarınca tevkif yoluyla ödedikleri verginin bu maddeye göre hesaplanacak asgari zirai vergiden yüksek olması halinde tevkif yoluyla ödenen miktar asgari zirai vergi addolunur.

1 nci grup: Hububat ziraatında ekili arazinin:

Her bir dönümü için dönümünden 100 lira,

2 nci grup: Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 200 lira,
3 ncü grup: Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 250 lira,
4 ncü grup: Pamuk ziraatindeki ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,
5 nci grup: Çeltik ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,
6 nci grup: Pancar ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,
7 nci grup: Patates, soğan, sarmısak ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 500 lira,
8 nci grup: Çay ziraatinde ekili arazinin (Çayda ürün verebilecek hale gelmeyenler hariç):
Her bir dönümü için dönümünden 1 000 lira,
9 ncü grup: Tütün ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,
10 ncü grup: Sebze ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 750 lira,
11 nci grup: Sera ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 10 000 lira,
12 nci grup: Kavun ve Karpuz ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 700 lira,
13 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatinde:
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
14 ncü grup: Meyve verebilecek hale gelmiş bağ, incir ziraatinde:
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
15 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş antep fıstığı ziraatinde:
Her bir ağaç için ağacından 100 lira,
16 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde:
Her bir ağaç için ağacından 40 lira,
17 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede:
Her bir ağaç için ağacından 60 lira,
18 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş elmada:
Her bir ağaç için ağacından 60 lira,
19 ncü grup: Muz ziraatinde ekili arazinin:
Her bir dönümü için dönümünden 7 000 lira,
20 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş kayısı da:
Her bir ağaç için ağacından 40 lira,
21 nci grup: Meyve verebilecek hale gelmiş şeftali, armut, kiraz, vişnede:
Her bir ağaç için ağacından 50 lira,
22 nci grup: Diğer meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ve palamut hariç):
Her bir dönümü için dönümünden 600 lira,

23 ncü grup: Büyükbaş hayvanlarda (iş hayvanları ile iki yaşından küçük büyükbaş hayvanlar hariç):

Her bir büyükbaş hayvan için hayvan başına 200 lira,

24 ncü grup: Küçükbaş hayvanlarda (Bir yaşından küçük küçükbaş hayvanlarla kümes hayvanları hariç):

Her bir küçükbaş hayvan için hayvan başına 30 lira,

Yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su baskını, kuraklık, don, muzır hayvan ve haşarat istilası, dolu ve kasırga, hayvanlarda salgın hastalıklar, mantar ve virüs hastalıkları ve bunlara benzer afetler yüzünden mahsul ve hayvanların en az üçte birinin kaybedilmesi halinde mükellefin o sene için tahakkuk etmiş asgari vergisinin tamamı terkin olunur.

Hasarın varlığı ve zarar derecesi, mahalli idare heyetleri tarafından yapılacak tahkikatla tespit olunur.

Ortaklıklarda asgari vergi, işletme sahibi ortaklardan hisseleri nispetinde alınır.

Yıllık beyana tabi gelirlerle götürü tespit olunan ticari ve mesleki kazançlar üzerinden tahakkuk eden vergilerde ödeme:

MADDE 82. — Aynı Kanunun 117 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 117. — Yıllık beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi Mart, Temmuz ve Kasım aylarında; götürü usulde tespit edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançları üzerinden tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi ise, Nisan, Ağustos ve Aralık aylarında olmak üzere üç eşit taksitte ödenir.

MADDE 83. — Bu Kanunun 117 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıda yazılı mükerrer 117 nci madde eklenmiştir.

Beyan esasına tabi mükelleflerde peşin ödeme:

Mükerrer Madde 117. — Gerçek usulde gelir vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabından:

5 nci dereceye girenler	50 000,
4 ncü dereceye girenler	100 000,
3 ncü dereceye girenler	200 000,
2 nci dereceye girenler	400 000,
1 nci dereceye girenler	600 000, lirayı; cari takvim yılı kazancının

Gelir Vergisinden mahsup edilmek üzere ve bir önceki yılın Gelir Vergisi ile birlikte normal taksit süreleri içinde üç eşit taksitte ödemek zorundadırlar.

Takvim yılı içinde işe başlayanların, peşin ödeme mükellefiyetleri, işe başlama tarihinden bir tam yıl geçtikten sonra başlar. Bunların müteakip yıllar için peşin ödeme mükellefiyetleri, bu madde esaslarına göre ve diğer mükellefler gibidir.

Mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri, işyerinin bulunduğu mahallin özelliği, ekonomik ve sosyal yapısı, benzeri iş kollarında kamu sektöründe çalışanların ödedikleri vergiler ile benzeri hususlar dikkate alınarak Vergi Usul Kanununun mükerrer 86 nci maddesinde gösterilen özel komisyonlarında görüşleri alınarak, Maliye Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca onaylanıp yürürlüğe girecek bir yönetmelikle belirtilir.

Özel Komisyonlar, bu amaçla gerekli gördükleri takdirde meslek kuruluşlarından bilgi alabilir veya bu kuruluşların temsilcilerini dinleyebilirler.

İl ve ilçe özel komisyonlarının bu yönetmeliğe göre tespit edecekleri derecelere yapılacak itirazlar Merkez özel Komisyonu tarafından incelenerek karara bağlanır.

Mükelleflerin bu madde uyarınca peşin olarak ödeyecekleri vergiler, ilgili takvim yılına ait beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir. Mahsubu yapılan miktar Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur.

Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri her yılın Mart ayı başına kadar tespit olunur.

BÜTÇE - PLAN KOMİSYONU METNİ

(76'ya 2 nci Ek)

MADDE 74. — Aynı Kanunun 109 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarh Zamanı:

Madde 109. —Gelir Vergisi:

1. Beyanname verilmesi icabeden hallerde, beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tah edecek daireye geldiği tarihi takibeden yedi gün içinde;
2. Götürü usulde tespit edilen ücretlerde, hizmetin ifa olduğu bütçe yılının ikinci ayında, bütçe yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde;
3. Götürü usulde tespit edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançlarında, faaliyetin icra olduğu takvim yılının nisan ayında, takvim yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde,

Tarh edilir.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahiplerinden bu bentlerde belirtilen tarh zamanlarının hitamından evvel memleketi terk edenlerin vergileri, memleketi terke tekaddüm eden 15 gün içinde tarh olunur.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahiplerinden bu bentlerde belirtilen tarh zamanlarının hitamından evvel memleketi terk edenlerin vergileri, memleketi terke tekaddüm eden 15 gün içinde tarh olunur.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahipleri, tarh zamanlarında, vergi karnelerini bağlı oldukları vergi dairelerine ibraz ederek vergilerini tarh ettirmeye mecburdurlar.

Yıllık Beyana Tabi Gelirlerle Götürü Tespit Olunan Ticari ve Mesleki Kazançlar Üzerinden Tahakkuk Eden Vergilerde ödeme:

MADDE 82. — Aynı Kanunun 117 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 117. — Yıllık beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi, mart temmuz ve kasım aylarında; götürü usulde tespit edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançları üzerinden tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi ise nisan, ağustos ve aralık aylarında olmak üzere üç eşit taksitte ödenir. Ancak götürü usulde tespit edilen ticari ve serbest meslek kazanç sahiplerinden takvim yılı içinde işe başlayanlar, diledikleri takdirde, münhasıran işe başladıkları yıla ait olarak ödemeleri gereken Gelir Vergisini bir sonraki yılın Gelir Vergisi taksitleriyle birlikte ve üç eşit taksitte ödeyebilirler.

Maliye Bakanlığı, gelirlerin büyük bir kısmını zirai kazanç teşkil eden mükellefler hakkında lüzum görülen hallerde, üç taksitten fazla olmamak üzere, belli üretim bölgeleri ve ziraat ürünlerine göre, özel ödeme zamanları tayin edebilir.